

Het groene voorbeeld

12 juni 2023

Afstudeerscriptie
Bos- en natuurbeheer
Afstudeerrichting mens en natuur
Leeropdracht van Hogeschool Van Hall Larenstein

Colofon

Begeleider: José Meijer
Opdrachtgever: Saskia Heins
Titel: Het groene voorbeeld
Status: 1.0
Datum: 12 juni 2023
Auteur(s): Charlotte Wijnands
Foto voorkant: Kampus Production
Foto's: Eigen foto's, tenzij anders vermeld
Contactpersoon: charlotte.wijnands@hvhl.nl

© Hogeschool VHL, januari 2023

Postbus 9001

6880 GB Velp

Telefoon: 026 3695695

(receptie)

www.hogeschoolvhl.nl

Voorwoord

Voor u ligt de afstudeerscriptie van Charlotte Wijnands, over de beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten. Deze scriptie is geschreven om te voldoen aan de afstudeereisen van de opleiding Bos- en Natuurbeheer aan Van Hall Larenstein te Velp. Ik ben van februari tot juni 2023 bezig geweest met het schrijven en onderzoeken van mijn scriptie.

Aan het begin van deze periode (februari) had ik echt niet gedacht dat ik in mijn eentje de straat op zou gaan om aan mensen te vragen hoe zij natuurinclusieve projecten beleven. Dat vond ik super eng. Nu, een paar maanden later ben ik ontzettend trots dat ik dat toch heb gedaan, ondanks alle angsten. Ik ben ontzettend blij dat ik op deze manier een bijdrage heb mogen leveren aan het onderzoek: Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling van het lectoraat van Van Hall Larenstein. Ik weet zeker dat ik alles wat ik tijdens het schrijven van deze scriptie heb geleerd mee kan nemen in mijn toekomstige werkveld.

Deze scriptie is bedoeld voor allen die een interesse hebben in de beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten. Maar vooral voor gebiedsontwikkelaars: Zij kunnen gebieden ontwikkelen op een natuurinclusieve manier. Daarmee kunnen zij de wereld helpen tegen de opkomende problemen rondom klimaatverandering.

Ik wil graag mijn opdrachtgever: Saskia Heins bedanken, voor het meedenken en het feedback leveren. Ook controleerde zij regelmatig of ik wel genoeg 'pauze' dagen nam, wat ik erg waardeer. Ik wil haar ook graag bedanken voor de leuke afstudeeropdracht, waarbij ik in mijn beleving echt bijdraag aan iets 'nuttigs'.

Ik wil ook graag mijn begeleider José Meijer bedanken voor het reageren op al mijn mailtjes als ik ergens niet uitkwam. En voor de duidelijkste feedback die ik ooit ergens op heb gekregen. Hier heb ik ontzettend veel van geleerd.

Mijn moeder, Erica Wijnands, wil ik ook graag bedanken, zij heeft mijn hele scriptie grondig gecontroleerd in haar vrije tijd.

Verder wil ik al mijn vrienden en familie bedanken, omdat zij mij de nodige duwtjes in de rug hebben gegeven tijdens mijn onderzoeksproces.

Ik wens u heel veel plezier met het lezen van mijn afstudeerscriptie.

Charlotte Wijnands,

Leeuwarden, 10 juni 2023

Samenvatting

Vier hogescholen zijn een onderzoek gestart om handvatten te ontwikkelen voor gebiedsontwikkelaars die natuurinclusief willen ontwikkelen, genaamd: Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling is namelijk belangrijk voor het mitigeren van de klimaatproblematiek. Dit onderzoek wordt gedaan aan de hand van ‘best practices’. Het ontbreekt het onderzoek: Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling echter aan ‘best practices’ van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten die met participatie zijn opgezet of worden onderhouden. Dit terwijl het gebruik van burgerparticipatie op deze manier veel voordelen kan opleveren voor zowel gebiedsontwikkelaars als de gebruikers. In dit onderzoek wordt er inzichtelijk gemaakt wat de meerwaarde is van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten aan de hand van hoe deze projecten worden beleefd. Daarom wordt er in dit onderzoek: Het groene voorbeeld onderzoek gedaan naar de volgende hoofdvraag: *“Wat kunnen gebiedsontwikkelaars leren van de beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten van de betrokken partijen (gebruikers, participanten, ontwerp- en adviesbureaus en gemeenten)”*

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is er kwalitatief onderzoek verricht in de vorm van een multiple casestudy. Er is algemeen deskresearch uitgevoerd en deskresearch naar Google Reviews van twee buitenlandse natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten. Verder zijn er interviews gehouden met de betrokken partijen van drie Nederlandse natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten en één niet-participatief natuurinclusief project.

Hieruit is gebleken dat de natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten (NBPP's) door de betrokken partijen verschillend worden beleefd. Ze worden vooral beleefd als sociale plekken en ze worden vooral belangrijk gevonden door de aanwezigheid van de natuur. De meest gevoelde emotie bij de projecten is ‘blij’. Ze worden positief beleefd op basis van hun uiterlijk. Verder moeten de succesvolle natuurinclusieve projecten volgens de perceptie van de betrokken partijen voor elk wat wils bevatten, moeten ze voor de natuur en voor jong en oud zijn en moeten ze plaats specifiek worden ingericht. Het beheren en creëren van natuurinclusieve projecten levert meer voordelen dan nadelen op voor de betrokken partijen.

De conclusie is daarom dat er veel geleerd kan worden van de beleving van de betrokken partijen over NBPP's. Zo kan er worden geleerd hoe en waarom de projecten op bepaalde manieren worden beleefd. Er kan ook worden geleerd wat de betrokken partijen succesvolle natuurinclusieve projecten vinden en waarom en er kan worden geleerd welke voor- en nadelen het gebruik van participatie bij het creëren en beheren van natuurinclusieve projecten opleveren.

Het niet-participatieve natuurinclusieve project is niet meegenomen in de conclusie omdat de functie van die project erg verschilt met de functies van de NBPP's. Eventuele aanbevelingen voor vervolgonderzoek zijn het vinden van een methode voor het meten van de beleving van NBPP's als deze zijn afgerond op een snelle en effectieve manier. Daarnaast kan er worden aanbevolen dat het specifieke effect van participatie op de biodiversiteit kan zijn in plaats van de beleving. Maar en kan vooral worden aanbevolen om de beleving van groene buitenruimtes te meten, omdat hieruit vele inzichten verkregen kunnen worden, net als in dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
Probleemstelling, doelstelling en duurzaamheid:	6
Hoofd- en deelvragen	7
Leeswijzer	7
2. Theoretisch kader	8
3. Methode	14
4. Resultaten	25
4.1 Beleving	25
4.2 Succesvolle natuurinclusieve projecten	35
4.3 Voor- en nadelen van het gebruik van participatie bij natuurinclusieve projecten	36
5. Conclusie & discussie	39
Conclusie	39
Discussie en reflectie op duurzaamheid	41
6. Aanbevelingen	42
7. Bronnen	44
8. Bijlagen	53
Bijlage 1: Overzicht 24 cases van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten wereldwijd	53
Bijlage 2: 50 geanalyseerde Google Reviews van Broomfield Park	54
Bijlage 3: 50 geanalyseerde Google Reviews van Allemende-Kontor	56
Bijlage 4: Vergelijking buitenlandse cases met de normatieve en expressieve belevingsdimensie en mooi en lelijk	59
Bijlage 5: Beleving uit deskresearch in Canva	61
Bijlage 6: Standaard interview vragen aan de betrokken partijen	63
Bijlage 7: Samengevatte kernpuntenverzameling uit interviews. Verzameld per betrokken partij per leeftijdscategorie	64
Bijlage 8: Codeboek. De 'Nodes' gebruikt voor het coderen in Nvivo	70
Bijlage 9: Indelingen per perspectief en dimensie	72
Bijlage 10: Samengevatte kernpunten over de drie belevingsdimensies en mooi of lelijk. Verzameld per betrokken partij en per leeftijdscategorie	76
Bijlage 11: Tabel met hoofdthema's gebruikt voor het onderverdelen van de interviews in categorieën	82
Bijlage 12: Beeld van de betrokken partijen van een 'succesvolle natuurinclusieve buitenruimte'	90
Bijlage 13: Tabel met hoofdthema's gebruikt voor het onderscheiden van categorieën van 'succesvolle natuurinclusieve buitenruimtes'	91
Bijlage 14: Tabel met hoofdthema's gebruikt voor het onderscheiden van de voor- en nadelen uit de deskresearch en interviews	95
Bijlage 15: Deskresearch onderzocht op voor- en nadelen in Canva	101

1. Inleiding

Klimaatverandering is overal ter wereld een probleem. Nederland komt hierdoor voor veel uitdagingen te staan. Zo worden weersomstandigheden steeds extremer waardoor Nederland gaat kampen met hittestress, wateroverlast en droogte. Ook zullen er veel planten en dieren uitsterven, waardoor er biodiversiteitsverlies optreedt (Milieudefensie, 2019). In de stedelijke omgeving zullen veel mensen, dieren en planten hier last van krijgen, door bijvoorbeeld het hitte-eilandeffect, waardoor de temperaturen in steden stijgen en hittegolven langer duren (Milliken, 2018). Een manier om de effecten van klimaatverandering in steden te matigen is om gebieden natuurinclusiever te (her-) inrichten. Gebiedsontwikkelaars kunnen hier door middel van natuurinclusieve gebiedsontwikkeling een bijdrage aan leveren (*Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling*, 2021; Kluck et al., 2020).

Sloots (2021) beschrijft natuurinclusieve gebiedsontwikkeling op de volgende manier: “Bij natuurinclusieve gebiedsontwikkeling wordt er zodanig gebouwd en ingericht dat dit bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden. Het beschermt de natuur die al aanwezig is en zorgt voor kansen en groei in de toekomst” (par. 1). Natuurinclusief bouwen kan op verschillende schaalniveaus en heeft niet alleen betrekking op gebouwen, maar ook op de omliggende openbare buitenruimtes. Er liggen voor gebiedsontwikkelaars dus veel kansen om natuur te integreren in de gebouwde omgeving (*Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling*, 2021).

Betrokken bewoners kunnen een belangrijke rol spelen in stedelijke natuurprojecten. Dit wordt vaak ‘Burgerparticipatie’ genoemd (Branchevereniging VHG, 2018). Burgerparticipatie heeft veel voordelen. Zo stelt Pancer (2014) dat buurten waar veel burgerparticipatie plaatsvindt, de bewoners een gevoel van gemeenschap hebben, gezonder en gelukkiger zijn en dat er hier minder criminaliteit plaatsvindt. Ook Vreke et al. (2008) stellen dat natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten de sociale cohesie in een wijk versterkt. Dit is gunstig, want onderzoek van Pradhananga et al. (2021) wijst uit dat bewoners die goede sociale contacten hebben in hun buurt, sneller maatschappelijke acties ondernemen tegen klimaatverandering.

Burgerparticipatie inzetten om de transitie naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling te maken kan voor gebiedsontwikkelaars gunstig zijn. Daarnaast kan het door de genoemde voordelen ook gunstig zijn voor het individu en de maatschappij in zijn algemeenheid. Passende publieksparticipatie zorgt naast de hierboven genoemde voordelen voor de verbetering van plannen, voor meer draagvlak van projecten, minder bezwaren, betere besluiten en daardoor ook tijdwinst (Rijkswaterstaat, z.d.). Het is daarom niet gek dat natuurinclusieve burgerparticipatie op verschillende plekken door gebiedsontwikkelaars wordt ingezet, zoals in Singapore (Kiss et al, 2022; Song et al, 2022) en Denemarken (Blok et al, 2022), maar ook in Nederland (*Tussentuin*, z.d.-a).

Maar hoe kan gebiedsontwikkelaars die transitie naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling nu het beste aanpakken? Hogeschool Aeres Almere, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Avans en Hogeschool Van Hall Larenstein zijn om deze vraag het onderzoek “Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling” gestart. Dit onderzoek heeft als doel: “Onderzoeken wat de knelpunten en kansen zijn voor een transitie naar natuurinclusiviteit bij gebiedsontwikkeling in management en uitvoering, en welke handvaten ontwikkeld kunnen worden om de transitie te versnellen” (*Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling*, 2021, p.4). Dit tweejarige project, gefinancierd en ondersteund door Regieorgaan Sia, is gestart in april 2022.

Hogeschool Van Hall Larenstein (HVHL) neemt deel aan het onderzoek “Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling” vanuit het lectoraat “Designing future green cities”. In opdracht van dit lectoraat is dit huidige onderzoek: “Het groene voorbeeld” geschreven, met als opdrachtgever Saskia Heins. Zij is kwartiermaker van het lectoraat “Designing future green cities”. Het onderzoek: Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling is onderverdeeld in vier werkpakketten. HVHL is werkpakketleider van het werkpakket: Natuurlijke vergroening. In dit werkpakket wordt onder andere onderzocht wat de invloed is van het verwerken van inheemse vegetatie in openbare ruimtes op bijvoorbeeld de sociale cohesie, comfort en verblijfskwaliteit (in dit onderzoek wordt daar de term: beleving voor gebruikt), op basis van ‘best practices’, ofwel: Beste praktijkvoorbeelden.

Probleemstelling, doelstelling en duurzaamheid:

Het probleem van de opdrachtgever is dat het ontbreekt aan een verzameling van ‘best practices’, waar gebiedsontwikkelaars een voorbeeld aan kunnen nemen als zij aan de transitie naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling willen beginnen.

Het doel van dit onderzoek is daarom om een bijdrage te leveren aan de verzameling van ‘best practices’ voor het onderzoek naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Daarbij richt het zich op praktijkvoorbeelden van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten omdat deze, verschillende voordelen kunnen opleveren (Pancer, 2014; Pradhananga et al., 2021). Hiermee wordt voor de opdrachtgever inzichtelijk gemaakt wat de invloed is van burgerparticipatie op de beleving van de betrokken partijen, wat aansluit bij het werkpakket: Natuurlijke vergroening. Daarmee maakt dit onderzoek inzichtelijk wat de waarde van het gebruik van participatie is bij natuurinclusieve projecten. Dit onderzoek richt zich niet op specifieke ‘best practices’, maar levert aan de hand van relevante praktijkvoorbeelden aanbevelingen aan gebiedsontwikkelaars, gebaseerd op de beleving van betrokken partijen. Betrokken partijen zijn alle personen die met de projecten te maken hebben: Gebruikers, participanten, gemeenten en ontwerp- en adviesbureaus.

Dit onderzoek maakt inzichtelijk hoe natuurinclusieve participatieprojecten kunnen worden vormgegeven en geeft daarvoor concrete aanbevelingen. Tegelijkertijd draagt het bij aan het thema ‘Duurzaamheid’, omdat natuurinclusieve participatieprojecten in een woonwijk groene oppervlakten zijn die helpen tegen hittestress (*Groen in de wijk als maatregel tegen hitte*, 2020; Kluck et al., 2020). Daarnaast kan participatie mensen motiveren om actie te ondernemen tegen klimaatverandering (Pradhananga et al. 2021). Door onderzoek te doen naar natuurinclusieve burgerparticipatie levert dit onderzoek een bijdrage aan een groter onderzoek naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Hierdoor draagt dit onderzoek bij aan het thema ‘duurzaamheid’.

Hoofd- en deelvragen

Vanuit de probleembeschrijving is de volgende hoofdvraag opgesteld:

Wat kunnen gebiedsontwikkelaars leren van de beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten van de betrokken partijen (gebruikers, participanten, ontwerp- en adviesbureaus en gemeenten)?

Voor het beantwoorden van deze hoofdvraag zijn de volgende deelvragen opgezet:

- 1) Hoe worden natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten beleefd door de betrokken partijen?
- 2) a) Wat zijn de percepties en opvattingen van de betrokken partijen over een 'succesvol natuurinclusief project'
b) Welke inzichten kunnen er uit de analyse hiervan gehaald worden?
- 3) Welke voor- en nadelen levert het gebruik van participatie bij het creëren en beheren van natuurinclusieve gebieden op voor de betrokken partijen?

Leeswijzer

Na dit huidige hoofdstuk volgt het theoretisch kader. In dit theoretisch kader worden de belangrijkste termen van dit onderzoek besproken. Verder komt de relevante theorie voor het meten van beleving aan bod. In het daaropvolgende hoofdstuk 3: Methode wordt er besproken welke methode er is gebruikt om de bovenstaande deelvragen te beantwoorden. Na de methode worden de resultaten per deelvraag gepresenteerd, in hoofdstuk 4: Resultaten. Hierna volgt hoofdstuk 5: Conclusie en discussie. Hierin wordt de hoofdvraag van de scriptie beantwoord. Bij de discussie wordt tevens de reflectie op duurzaamheid besproken. Tot slot wordt het onderzoek afgesloten met het hoofdstuk 6: Aanbevelingen, waarin er aanbevelingen voor vervolgonderzoek, de opdrachtgever en gebiedsontwikkelaars worden gegeven.

2. Theoretisch kader

De termen ‘natuurinclusieve gebiedsontwikkeling’, ‘burgerparticipatie’ en ‘beleving’ zijn begrippen die in dit onderzoek veel voorkomen. In het onderstaande theoretisch kader en de begrippenlijst wordt toegelicht wat deze begrippen voor dit onderzoek betekenen.

Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling

Dit onderzoek draait om natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Gebiedsontwikkeling kan op de volgende manier worden omschreven: “Bij natuurinclusieve gebiedsontwikkeling wordt er zodanig gebouwd en ingericht dat dit bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden. Het beschermt de natuur die al aanwezig is en zorgt voor kansen en groei in de toekomst” (Sloots, 2021, par. 1).

Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling wordt op meerdere plekken ter wereld toegepast in grootschalige projecten, zoals het Bishan-Ang Mo Kio Park in Singapore (zie Figuur 1). Hier is een bestaand park herontworpen om ruimte te bieden aan natuurlijke watergangen en vegetatie (National Parks Board, 2023). Ook woonprojecten zoals een ecologische woonwijk in Almere (Vereniging Ecologisch Wonen Almere, 2021) (zie Figuur 2) of het bekleden van kantoorgebouwen en flats met groene daken en groene muren (Song et al. 2022; Wonderwoods, 2022) zijn voorbeelden van natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling betreft dus zowel particuliere als openbare ruimtes.

Figuur 2: Bishan-Ang Mo Kio Park.
Overgenomen van:
National Parks Board, 2023,
(<https://www.nparks.gov.sg/garden-s-parks-and-nature/parks-and-nature-reserves/bishan---ang-mo-kio-park>)

Figuur 1: Buitenkans Almere,
overgenomen van:
Zelfbouw in Nederland, 2005
(<https://www.zelfbouwinnederland.nl/informatie/duurzaam-bouwen/bouwen-verbouwen-afbouwen/wonen-eetbaar-landschap>)

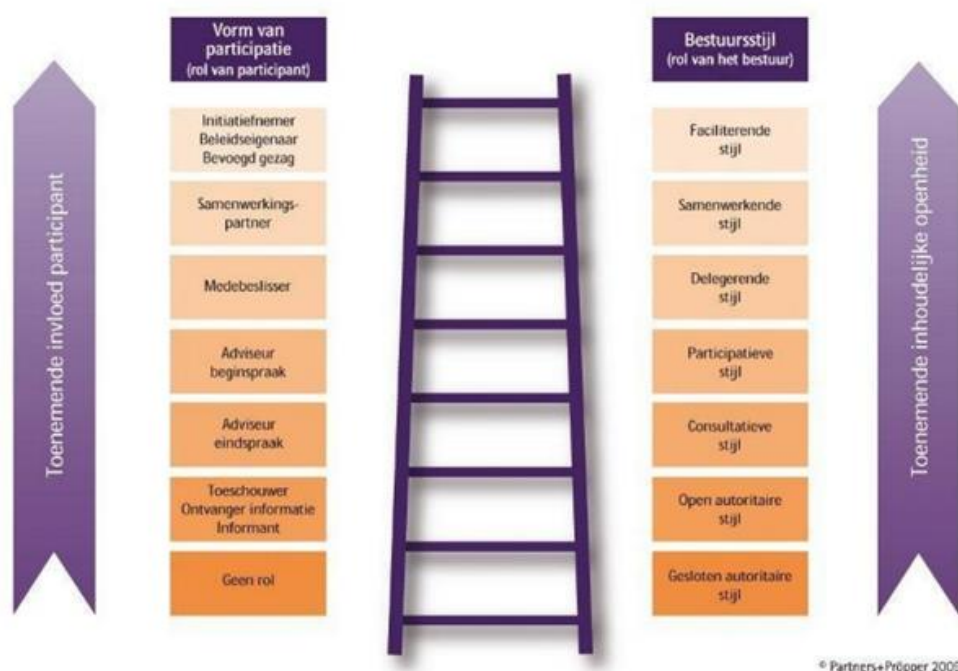
Burgerparticipatie

Dit onderzoek zoomt in op natuurinclusieve gebiedsontwikkeling in de openbare ruimtes. Deze projecten kunnen met en zonder burgerparticipatie worden uitgevoerd. Burgerparticipatie is een begrip wat veel naar voren komt bij het ontwerpen en (her-) inrichten van (openbare) ruimtes (Heebels, 2020; Ministerie van Algemene Zaken, 2022). Gebiedsontwikkelaars kiezen om participatie wel of niet toe te passen. Zoals eerder genoemd kennen (natuurinclusieve) burgerparticipatieprojecten diverse voordelen, bijvoorbeeld de versterking van sociale cohesie in een wijk en blijken bewoners van een wijk waar dit plaatsvindt gelukkiger en gezonder te zijn (Pancer, 2015; Vreke et al., 2008).

Er zijn verschillende (inter-) nationale voorbeelden te vinden van natuurinclusieve participatieprojecten, zoals het herstellen van de grindgroeven in Nieuw Zeeland (Frey & Spellerberg, 2011) of de openbaar toegankelijke gemeenschapstuinen in Berlijn (Bendt et al., 2012). Verschillende organisaties prijzen het betrekken van bewoners bij het ontwikkelen van natuurinclusieve projecten aan, door de voordelen die ze met zich meebrengen. Een voordeel is, volgens deze organisaties, bijvoorbeeld dat de natuur het beter doet als bewoners verantwoordelijk zijn voor de natuur (Coops, 2020; Rekvelt, 2021), of dat burgerparticipatie vertrouwen oplevert van burgers in de overheid (Lodewijckx, 2020).

Hierbij is het belangrijk om te onthouden dat verschillende projecten verschillende vormen van participatie gebruiken. Propper & Steenbreek (2009) laten de vormen van participatie zien in de vorm van een participatieladder, waarin de rol van de participant tegenover de rol van het bestuur staat (zie Figuur 3). Deze ladder en de mate van participatie zijn meegenomen in het onderzoek.

Tot slot gaat het onderzoek 'Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling' in op de invloed van het verwerken van inheemse vegetatie in openbare ruimtes op de sociale cohesie, comfort en verblijfskwaliteit. In dit onderzoek wordt met het begrip 'beleving' onderzocht of natuurinclusieve participatieprojecten anders (en misschien zelfs positiever) worden beleefd dan natuurinclusieve projecten die zonder participatie zijn opgezet. Dit onderzoek richt zich op vegetatie in het algemeen en niet op alleen 'inheemse' vegetatie in de openbare ruimte.

Figuur 3: Participatieladder, overgenomen van I. Propper en D. Steenbreek, uit: De aanpak van interactief beleid: elke situatie is anders. Coutinho, 3e herziene druk, 2009

Beleving

Er wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van het begrip 'beleving', om de waarde van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten uit te drukken. Het begrip 'beleving' is echter heel groot en kan worden gezien als verzamelnaam. Van den Berg (2012) stelt dat beleving van natuur en landschappen alleen indirect kan worden afgeleid, aan de hand van meetbare reacties, gedragingen en waarderingen van mensen.

Metten van beleving

Online kunnen mensen hun waarderingen achterlaten in de vorm van Google Reviews. Dit zijn recensies die mensen achterlaten op het online platform Google Maps over een bepaalde plek (Google, 2023). In de literatuur is er op deze manier onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld de beleving van restaurants (Mathayomchan & Taecharungroj, 2020) of universiteiten (Shah et al, 2019).

Deze manier van het onderzoeken van beleving kan gunstig zijn, omdat de data al beschikbaar is, er geen contact opgenomen hoeft te worden met personen en omdat de data snel verzameld kan worden (Mathayomchan & Taecharungroj, 2020; Lu & Stepchenkova, 2015). Op basis van de onderzochte literatuur is er geen onderzoek gevonden naar de beleving van natuur en landschappen op basis van Google Reviews, ondanks de groeiende bekendheid van Google Reviews (Mathayomchan & Taecharungroj, 2020). Maar door de genoemde voordelen is deze manier van onderzoek naar beleving toch gunstig voor dit onderzoek.

Er zijn meerdere manieren van het meten van beleving. Zo stelt Van den Berg (2012) dat beleving (van de natuur) kan worden gemeten aan de hand van concrete vragen over (bijvoorbeeld) de kwaliteit van het landschap. Volgens van den Berg heeft het natuurbeeld wat mensen hebben een grote invloed op de beleving en waardering van natuur en landschap.

Buijs (2009) omschrijft natuurbeelden als volgt: "Natuurbeelden bestaan uit een aantal onderling samenhangende onderdelen, zoals de waarden die mensen hechten aan de natuur, hun visies op het natuurbeheer, hun definities van natuur en hun overtuigingen over natuurlijke processen" (p.7). Van den Berg onderscheid drie van de vijf natuurbeelden voor haar onderzoek naar beleving (zie Tabel 1). Natuurbeelden zijn sociaal bepaald, door de plek waar een persoon zich in de maatschappij bevindt. Van den Berg maakt hiermee onderscheid in de kenmerken: Leeftijd, opleiding, politieke voorkeur en stedelijkheid in haar onderzoek naar beleving (Buijs 2009; van den Berg, 2012).

Functioneel natuurbeeld	De natuur staat ten dienste van de mens. De natuur moet onderhouden worden zodat zij niet verwildert.
Arcadisch natuurbeeld	Mens en natuur zijn gelijkwaardig, maar de mens heeft wel een zorgplicht voor de natuur. De schoonheid van de natuur en het idyllische plattelandleven staan centraal.
Wildernis natuurbeeld	De mens is ondergeschikt aan de natuur. De natuur moet zoveel mogelijk haar gang kunnen gaan en sporen van menselijke invloed worden als storend ervaren.

Tabel 1: Natuurbeelden, overgenomen van A. van den Berg, uit: *Beleving van natuur en landschap in Brabant*, 2012

Beleving meten aan de hand van beelden die mensen hebben wordt vaker gedaan. In het onderzoek van Kloek et al. (2020) wordt de beleving van mensen gemeten aan de hand van de beelden die men heeft bij het begrip 'biodiversiteit'. Kloek et al. maken hierbij onderscheid in de dimensies van beleving (zie Tabel 2), net als Buijs (2000). Zij komen tot drie dimensies waar beleving aan kan worden gemeten (Buijs, 2000; Kloek et al., 2020)

1. Cognitieve dimensie	Associaties met biodiversiteit, kennis over het begrip biodiversiteit
2. Normatieve dimensie	Waarde of belang van biodiversiteit
3. Expressieve dimensie	Gevoel en verbondenheid met biodiversiteit

Tabel 2: De drie belevingsdimensies, overgenomen van Kloek et al., uit: Beelden van biodiversiteit, Motivaction, 2020

Dit onderzoek maakt gebruik van de methode van Kloek et al. (2020) door de beleving van de betrokken partijen te meten aan de hand van vragen over deze drie dimensies. Hierbij worden aan de drie dimensies de volgende betekenissen toegekend:

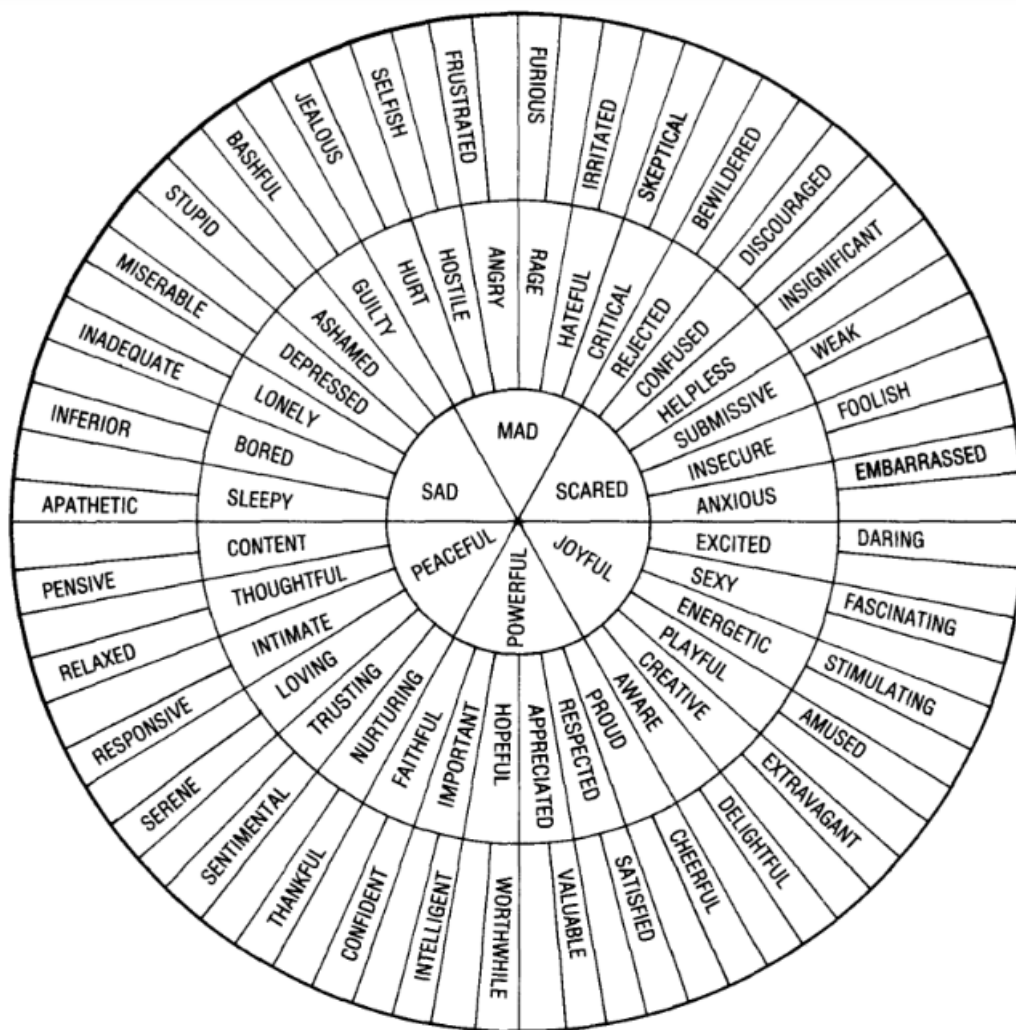
Cognitieve dimensie: De associaties die de partijen hebben met de natuurinclusieve projecten en de kennis over wat natuurinclusieve burgerparticipatie is of inhoud.

Normatieve dimensie: De waarde of belangen die de partijen hechten aan de natuurinclusieve projecten.

Expressieve dimensie: De verbondenheid die de partijen met de natuurinclusieve projecten hebben en de gevoelens die het bij hen oproept.

Aangezien de expressieve dimensie over gevoelens gaat, wordt voor de beschrijving hiervan het 'Feeling-wheel' van Willcox (1982) gebruikt (zie Figuur 4). In dit gevoelenswiel benoemd Willcox zes basisemoties: Angst, boosheid, verdriet, krachtig, blij en gewoon. Van binnen naar buiten stralen de gevoelens uit tot specifiekere gevoelens. Het is van origine bedoeld om mensen te helpen hun emoties onder woorden te brengen, maar in dit onderzoek wordt het gebruikt om de emoties die mensen benoemen te categoriseren in de zes basisemoties.

Belevingswaarde (of beleving) is eerder gemeten in het ecologisch beoordelingssysteem voor stadswateren (STOWA, 2001; Dekker & Hoozeboom, 2018). Beleving wordt hier veel oppervlakkiger gemeten, middels het inventariseren van gegevens als zwerfvuil, stinkende geur, inrichting en vertrapping. Mooie planten met sierwaarde zorgen voor een hogere beleving, stank voor een lagere. Deze methode wordt ook in dit onderzoek gebruikt. STOWA (2001) gebruikt een kwalitatief puntensysteem voor mooie of lelijke elementen, die voor een hogere of lagere beleving zorgen. In dit onderzoek wordt op basis hiervan gemeten dat 'mooie' elementen voor een positievere beleving zorgen en 'lelijke' elementen voor een negatievere beleving. Bij STOWA (2001) en Dekker & Hoozeboom (2018) wordt 'mooi' of 'lelijk' bepaald door de onderzoeker, in dit onderzoek door de betrokken partijen. Hierbij moet rekening worden gehouden dat 'beleving' voor elk persoon verschillend is en dat zowel interne als externe factoren (de 'beelden' die mensen hebben van de natuur) de beleving van een plek voor personen beïnvloeden (van de Berg, 2012; Buijs, 2009).

Figuur 4: The feeling-wheel, overgenomen van G. Willcox, uit: The feeling wheel: A tool for expanding awareness of emotions and increasing spontaneity and intimacy, Transactional Analysis Journal, 1982

Belangrijke begrippen

Burgerparticipatie: Voor dit onderzoek is de uitleg die Movisie (z.d.) geeft erg toepasselijk: “Bij burgerparticipatie gaat het om het betrekken van en de betrokkenheid van burgers bij overheidsbeleid. Maar ook om het nemen van initiatieven, het inspelen op ideeën en denkracht van inwoners door burgerinitiatieven te faciliteren” (sec. burgerparticipatie).

Natuurinclusieve burgerparticipatie: Hierboven staat de beschrijving van burgerparticipatie. Dit onderzoek richt zich op projecten die uitsluitend te maken hebben met natuurinclusieve burgerparticipatie. Bijvoorbeeld een door de buurt aangelegde moestuin, speeltuin met ruimte voor de natuur, vlindertuin, tiny forest, etc.

Beleving: Zoals in het theoretisch kader beschreven is beleving in dit onderzoek een verzamelnaam. In dit onderzoek is er met beleving gekeken worden naar welke natuurbeelden mensen hebben en wat mensen mooi, minder mooi of zelfs lelijk vinden. Deze benadering van beleving komt van de onderzoeken van den Berg (2012) en van Dekker & Hooigeboom (2018).

Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling: Voor dit onderzoek is de betekenis die Sloots (2021) aan het begrip toekent het toepasselijkst: “Bij natuurinclusieve gebiedsontwikkeling wordt er zodanig gebouwd en ingericht dat dit bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden. Het beschermt de natuur die al aanwezig is en zorgt voor kansen en groei in de toekomst.” (par. 1).

Beste praktijkvoorbeelden (Best practices): Voor dit onderzoek wordt met beste praktijkvoorbeelden bedoeld: Een participatieproject wat goed is afgelopen en een positief effect heeft achtergelaten op zijn omgeving.

Participant: In dit onderzoek wordt met een participant bedoeld: Iemand die actief bezig is in een natuurinclusief project, door hier dingen voor te doen, dingen te verzorgen of bijvoorbeeld tuinieren.

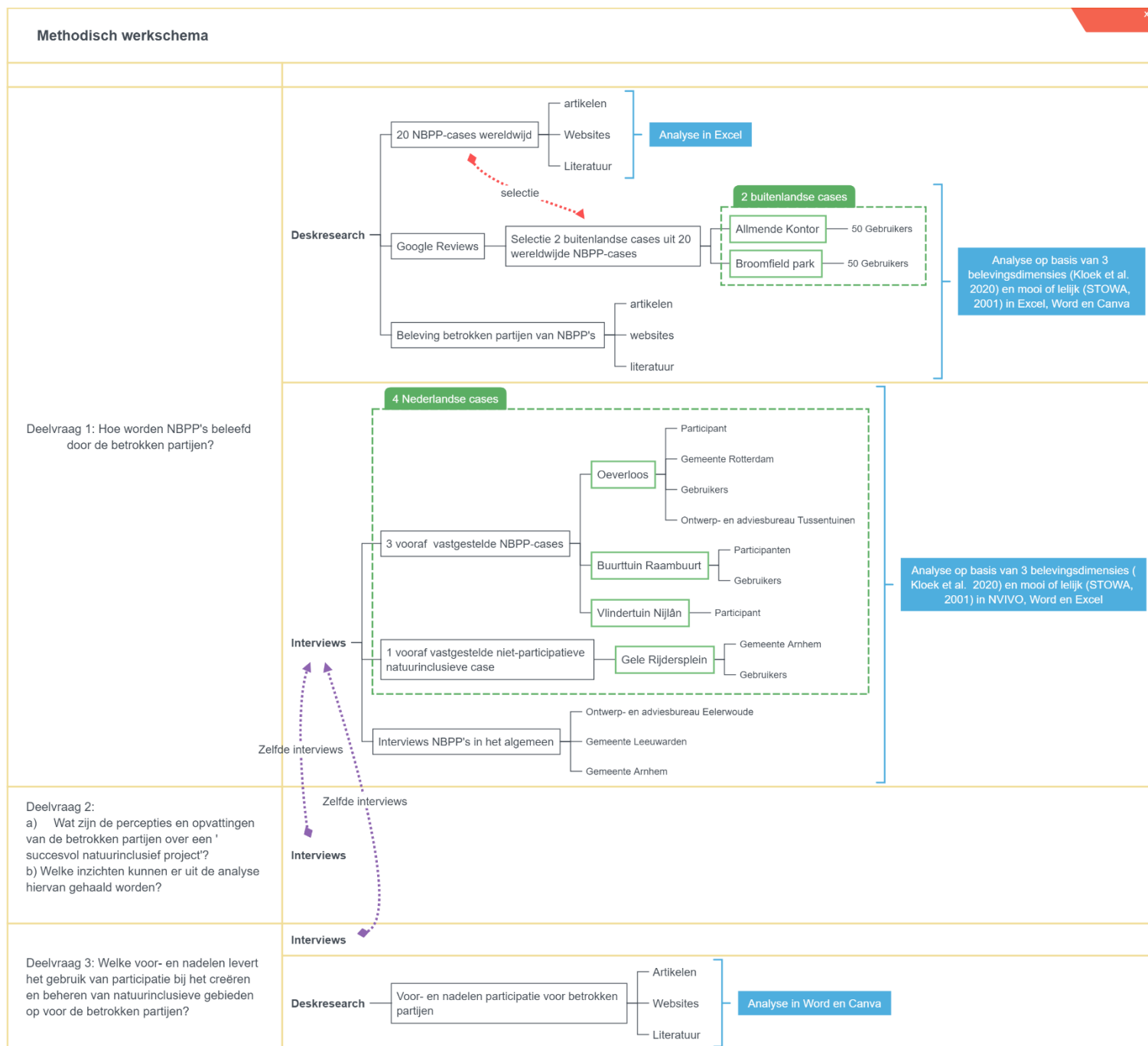
Gebruiker: In dit onderzoek wordt de term ‘gebruiker’ gebruikt voor personen die wel gebruik maken van een natuurinclusieve project, maar die op het moment van ondervragen niet actief iets doet voor de tuin. Dus die tuin alleen gebruikt als recreatiemogelijkheid.

Bewoners: In de deskresearch en in de interviews wordt de term ‘bewoner’ vaak genoemd. Een bewoner kan in dit onderzoek zowel een participant of een gebruiker zijn, of geen van beide. Het hangt ervan af of de bewoner mee heeft gedaan aan een participatieproject. Deze term is dus algemener dan de term ‘gebruiker’ of ‘participant’. Als een bron spreekt over ‘burgers’ dan is er voor de duidelijkheid van dit onderzoek de term ‘bewoner’ van gemaakt.

Participanten/gebruikers: De deskresearch verwijst vaak naar deelnemers of participanten (Akoné & Vink, 2023). Echter, in dit onderzoek wordt er alleen onderscheid gemaakt tussen participanten en gebruikers (lees: methode). Daarom zijn de termen ‘participanten’, ‘deelnemers’, en ‘bewoners’ voor dit onderzoek veranderd in ‘participanten/gebruikers’. Voor de interviews is er wel duidelijk onderscheid gemaakt in gebruikers en participanten. Daarom worden die twee groepen daar los benoemd.

3. Methode

In dit onderzoek is er kwalitatief onderzoek verricht in de vorm van multiple casestudy's om antwoord te geven op de vraag: Wat kunnen gebiedsontwikkelaars leren van de beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten door de betrokken partijen (gebruikers, participanten, ontwerp- en adviesbureaus en gemeenten)? Hiervoor is deskresearch gedaan naar natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten (NBPP's) wereldwijd. Daarnaast zijn er interviews afgenomen met de betrokken partijen: gebruikers, participanten, ontwerp- en adviesbureaus en gemeenten over specifieke cases van NBPP's of NBPP's in het algemeen. Hiervoor is het volgende methodisch werkschema opgezet:

Figuur 5: Methodisch werkschema

Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een multiple casestudy. Dit betekent dat er onderzoek wordt gedaan naar meerdere 'cases' ofwel, praktijkvoorbeelden. Deze cases kunnen, omdat het er meerdere zijn, met elkaar vergeleken worden (Bryman, 2016). Deze methode is gebruikt om te kunnen onderzoeken wat de overeenkomsten en verschillen zijn in de beleving tussen de verschillende betrokken partijen tussen de verschillende NBPP's. Door het gebruik van deze methode kunnen de NBPP's ook vergeleken worden met een niet-participatief natuurinclusief project (NPNP).

Door verschillende cases te onderzoeken, kunnen de uitkomsten van deze cases met elkaar vergeleken worden op verschillen en overeenkomsten (Yin, 2009; Baxter & Jack, 2008; Gustafsson, 2017). Op deze manier is er onderzocht welke van de bevindingen waardevol zijn en welke niet (Eisenhardt, 1991; Gustafsson, 2017). De cases voor dit onderzoek zijn in het methodisch werkschema met groen aangegeven.

Bovendien is er bij dit onderzoek gewerkt met drie verschillende manieren van dataverzameling. Deskresearch naar artikelen, websites en literatuur, Google reviews en interviews. Daarmee is er triangulatie toegepast op dit onderzoek, wat de betrouwbaarheid en validiteit verhoogt. Triangulatie betekend dat er verschillende onderzoeksmethoden worden gebruikt om een probleem te onderzoeken (Benders, 2023).

3.1: Deelvraag 1: deskresearch

3.1.1: 24 NBPP-cases wereldwijd

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is er deskresearch gedaan en zijn er interviews afgenomen met de betrokken partijen. Voor het deskresearch zijn er 24 cases van NBPP's over heel de wereld verzameld (zie Bijlage 1). Dit aantal is met de opdrachtgever vastgesteld. Deze cases zijn verzameld omdat de opdrachtgever graag een overzicht wil van de aanwezige NBPP's over heel de wereld om te bekijken wat er van deze projecten kan worden geleerd. De cases voldeden aan de volgende criteria:

- De projecten van de cases bestaan nog steeds (actief).
- Het betreft uitsluitend natuurinclusieve projecten gaan, dus geen windparken, energieprojecten, etc. Moestuinen worden door verschillende bronnen als natuurinclusief geteld, dus deze zijn wel meegenomen; mits deze openbaar toegankelijk zijn.
- Het zijn buurtparticipatieprojecten, dus geen schoolpleinen.
- Het gaat om één plek, dus gehele 'groene' wijken zijn niet meegenomen.

De 24 cases zijn verzameld uit artikelen, websites en literatuur. Ze zijn verkregen via de zoekmachines Google Scholar en Greeni. Er is voor deze onderzoeken gezocht met de termen: 'urban green' of 'green' of 'community gardens' of 'groen(e)' of 'nature' of 'natuurinclusief' of 'klimaatadaptief' en 'civic engagement' of 'Public participation' of 'burgerparticipatie'.

3.1.2: Google reviews

Vanuit de 24 cases zijn er twee buitenlandse cases geselecteerd voor het casestudyonderzoek. Van deze cases zijn de Google-Reviews verzameld en geanalyseerd. Via deze methode is er snel een grote hoeveelheid data over de cases beschikbaar, zonder de plek te bezoeken of personen om een reactie te vragen (Mathayomchan & Taecharungroj, 2020; Lu & Stephchenkova, 2015). Dit maakte het een geschikte methode om buitenlandse cases te onderzoeken binnen het tijdframe van dit onderzoek.

Voor het selecteren van twee cases is er gekeken naar de beschikbare Google-Reviews per project. Dit moesten er minimaal vijftig zijn, om genoeg cases te kunnen uitsluiten en om genoeg data over de bronnen beschikbaar te hebben. Hieruit kwamen de volgende cases:

Broomfield Park: Broomfield park is een park in Enfield, Engeland. Op initiatief van de gemeente zijn er in dit park 'wetlands' aangelegd, die worden beheerd door vrijwilligers (participanten), onder de naam 'Friends of Broomfield Park'. Zij onderhouden ook de rest van het park (Willems et al., 2020).

Figuur 6: Enfield Town Park Wetland. Overgenomen van Friends of Broomfield park, z.d. (<https://www.fobp.uk/wetlands>).

Allmende-Kontor: Dit is een parkje in Berlijn, op een voormalig vliegveld. Uit protest is deze tuin opgericht, om het gesloten vliegveld openbaar toegankelijk te maken. Gebruikers onderhouden hun eigen plantenbedden en voeren gemeenschapstaken uit (Allmende Kontor, z.d.).

Figuur 7: "Lebensraum Wildhecke". Overgenomen van Orga Team, 2022 (<https://www.allmende-kontor.de/blog/page/3/>)

Vervolgens zijn van elk van deze cases vijftig reviews verzameld in Excel (zie Bijlage 2 & 3) volgens de volgende criteria:

- De reviews moesten geplaatst zijn tussen 30 maart 2021 en 30 maart 2023
- Reviews met veel typefouten die daardoor onduidelijk waren of gekopieerde reviews zijn niet meegenomen
- Vage beschrijvingen zonder indicatie in de review of de cases als goed of slecht werd beleefd zijn niet meegenomen.

Hierna zijn de reviews geanalyseerd op basis van een mix van twee onderzoeken naar beleving. Allereerst is het eerder aangehaalde onderzoek van Kloek et al. (2020) gebruikt. Dit omdat Kloek et al. (2020) onderscheid maakt tussen drie dimensies van beleving. Deze opvatting maakt het concept beleving onderzoekbaar door de beelden die mensen hebben van een natuurgebied te achterhalen. Daarom zijn de reviews geanalyseerd op beelden die in de reviews over de NBPP's naar voren komen. Aanvullend is de data geanalyseerd op dingen die mensen 'mooi' of 'lelijk' vinden, in lijn met de opvattingen van STOWA (2001) (zie theoretisch kader). Door deze combinatie van theorie is getracht om een dekkend beeld te krijgen van de beleving van de NBPP's. Om dezelfde reden is deze analysemethode toegepast bij de deskresearch en de interviews (zie paragraaf 3.1.3 & 3.2).

In Excel zijn de reviews van de cases gecategoriseerd op het feit of ze iets zeiden over de drie belevingsdimensies. Dit is uit de reviews genoteerd. Daarnaast is er gekeken of er iets 'mooi' of 'lelijk' werd gevonden (zie Tabel 3). Dit is ook genoteerd (zie Bijlage 2 & 3). Vervolgens zijn deze reviews gesorteerd en geteld op basis van de belevingsdimensie waarover ze wat zeiden, of op 'mooi' en 'lelijk' (zie Bijlage 4). Hieruit zijn de resultaten voor het beantwoorden van de eerste deelvraag opgemaakt. Uit de Google Reviews kon de cognitieve belevings-dimensie niet worden achterhaald. Daarom worden de Google Reviews in die paragraaf niet besproken.

nr	Case	Positieve Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Neutrale Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Negatieve Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Mooi	Lelijk
3	Broomfield Park	'Gorgeous in springtime, even when the weather isn't great'	x	x	Gorgeous	x

Tabel 3: Voorbeeld analyse Google Reviews in Excel

3.1.3: Beleving NBPP's door betrokken partijen

Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag, het achterhalen van de beleving van NBPP's van de betrokken partijen, is deskresearch gedaan. Betrokken partijen zijn in dit onderzoek de gemeenten, de gebruikers, de participanten en de ontwerp- en adviesbureaus en wel om de volgende redenen:

- *Gemeenten*: Zij zijn vaak uitvoerenden zijn van natuurinclusieve projecten en hebben veel met burgerparticipatie te maken (Mathijssen, 2019; Aan de slag met de omgevingswet, 2023)
- *Participanten*: Zonder participanten is er geen burgerparticipatie mogelijk (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, 2016) zij zijn betrokken bij de totstandkoming van of het onderhoud aan het NBPP
- *Gebruikers*: Gebruikers van een NBPP beleven het NBPP wel maar hebben niet geparticipeerd aan het tot stand komen of onderhouden van het NBPP
- *Ontwerp- en adviesbureaus*: Zij werken vaak samen met projectontwikkelaars en maken (in opdracht) vaak gebruik van participatie (Eelerwoude, 2023; Tussentuin, z.d. -a). Projectontwikkelaars zijn vaak gemeenten.

Voor de deskresearch is het onderscheid tussen participanten en gebruikers niet gemaakt omdat dit in de onderzochte bronnen ook niet is gedaan. Bij de deskresearch zijn daarom als betrokken partijen: Gemeenten, participanten/ gebruikers en ontwerp- en adviesbureaus onderscheiden (zie H2: Belangrijke begrippen).

De bronnen voor de deskresearch naar de beleving van NBPP's van de betrokken partijen zijn gewaardeerd op relevantie en betrouwbaarheid. Relevantie is beoordeeld op basis van de doelgroep (participanten/ gebruikers, gemeenten of projectontwikkelaars), object (NBPP's) en context (belevingen, meningen, beelden en percepties van NBPP's). De betrouwbaarheid is beoordeeld door te kijken of de bron:

- vindbaar was via Google, Google Scholar of Greeni
- uitgegeven was in een wetenschappelijk of vaktijdschrift
- uitgegeven was door een bedrijf of organisatie, maar wel was uitgevoerd door onafhankelijke onderzoekers
- uitgegeven was door een universiteit of Hogeschool
- een duidelijke aanduiding had van de doelgroep (participanten, gebruikers, gemeenten of ontwerp- en adviesbureaus)
- genoeg hoogwaardige literatuuraanwijzingen of noten bevatte
- het onderzoek een datering bevatte
- het taalgebruik en tekstverzorging van voldoende niveau was.
- als de bron een interview bevatte waaruit beleving kon worden opgemaakt
- of de bron van een website kwam van de Nederlandse overheid.

Bij het zoeken van deze bronnen zijn net als bij het zoeken naar de Google Reviews de zoektermen: 'urban green' of 'green' of 'community gardens' of 'groen(e)' of 'nature' of 'natuurinclusief' of 'klimaatadaptief' en 'civic engagement' of 'Public participation' of 'burgerparticipatie' of 'beleving' of 'amenity value' of 'perceptie' of 'place attachment' of 'experience' of 'experienced value'.

De gevonden beleving is per bron verwerkt in een tabel in Canva (zie Bijlage 5) volgens de in paragraaf 3.1 beschreven analysemethode.

3.2: Deelvraag 1: interviews

Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag zijn er interviews afgenomen. Van tevoren zijn er drie cases uitgekozen van NBPP's waar er interviews afgenomen zouden worden. Er is voor deze cases gekozen omdat de onderzoeker hier contacten heeft en omdat ze verspreid door Nederland liggen. Deze cases zijn:

Buurttuin Raambuurt: In 2020 is op een pleintje in Gouda een buurttuin aangelegd. Elke zaterdag van 10-12 zijn hier mensen aanwezig die er tuinieren (Gouda Bruist! z.d.). De tuin wordt onderhouden door omwonenden.

Figuur 8: Buurttuin Raambuurt

Oeverloos: In de Rotterdamse wijk Reyerord is er sinds begin 2019 is opgezet op initiatief van de gemeente, samen met stichting Tussentuin (een ontwerp- en adviesbureau) en de bewoners van deze wijk. De tuin bestaat uit een kas, picknicktafels, moestuinbakken, een tuin met planten en een omheind hondenlooppveld (Stichting Tussentuin, z.d.-b). De tuin wordt onderhouden door omwonenden en een sociale tuinvrouw.

Figuur 9: Oeverloos

Vlindertuin Nijlân: Op een braakliggend terrein van een voormalig schoolgebouw heeft Wijkpanel Nijlân, in de wijk Nijlân te Leeuwarden, bedacht om deze om te toveren in een vlindertuin voor insecten en bewoners (Nijlân Actueel, z.d.). De tuin wordt onderhouden door omwonenden (vrijwilligers).

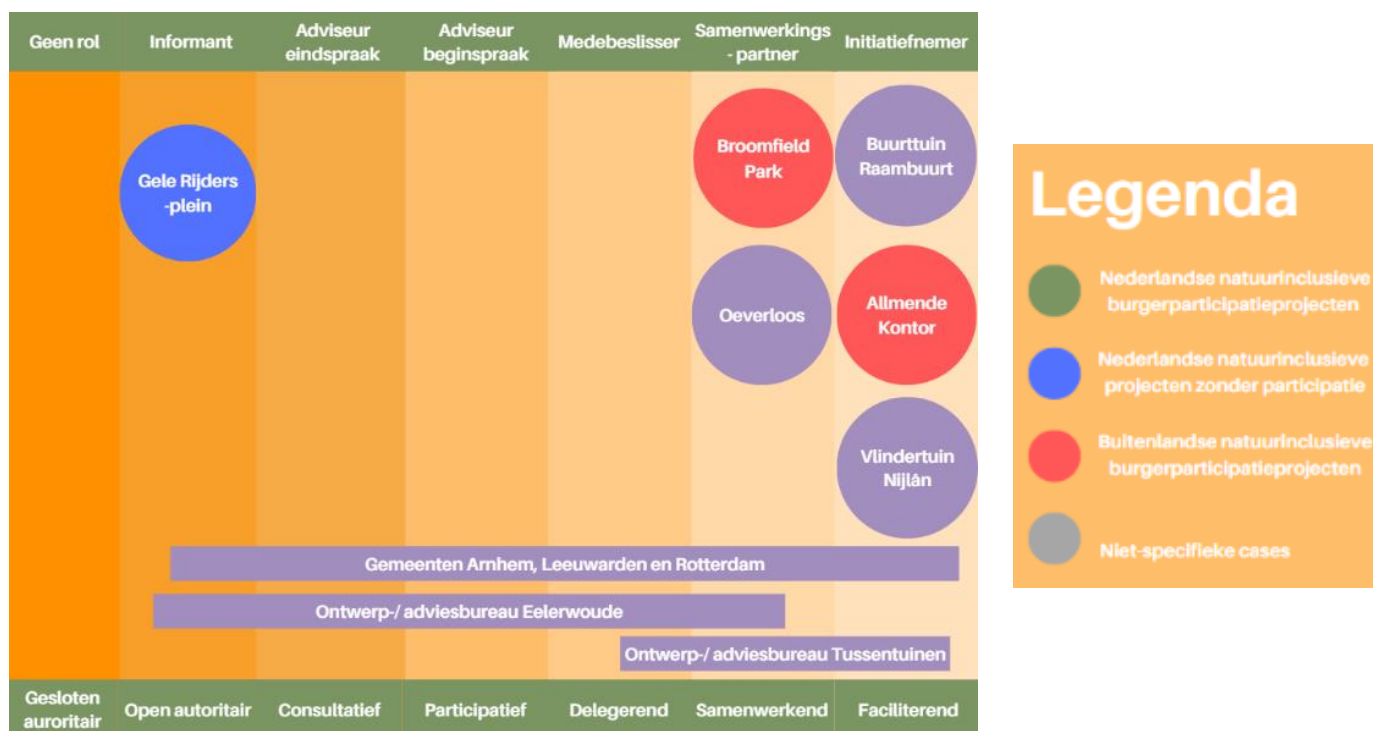
Figuur 10: Vlindertuin Nijlân, overgenomen van: Nijlân actueel, z.d., <https://www.nijlan.nl/foto-s/vlindertuin>

Ten behoeve van de validiteit is er voor een extra case gekozen van een natuurinclusief project, waarbij weinig participatie heeft plaatsgevonden (één na laatste plek op participatieladder, zie Figuur 12. Dit project dient als controle project ten opzichte van de natuurinclusieve projecten waarbij wél participatie heeft plaatsgevonden:

Gele Rijdersplein: Het Gele Rijdersplein is gevestigd in Arnhem. Dit was voorheen een stenen plein waar auto's konden parkeren. Echter, in 2019 heeft de gemeente Arnhem dit plein vergroent, door de tegels weg te halen en er een grasveld voor in de plaats te leggen. De Platanen die er stonden kregen hierdoor meer ruimte (*Arnhem vergroent Gele Rijdersplein*, 2019).

Figuur 11: Het Gele Rijdersplein

Figuur 12: Cases en hun plek op de participatieladder, gebaseerd op de participatieladder van Propper (2009)

Er is gekozen om interviews af te nemen omdat dit een geschikte manier is voor het verzamelen van data in een kwalitatief onderzoek (Baarda, 2019). Hierbij is er gekozen voor semigestructureerde interviews. Dit geeft de onderzoeker de mogelijkheid om door te vragen (Genau, 2023) als de respondenten interessante opmerkingen maken over hun beleving. Dit is een belangrijk voordeel van deze methode. Een ander voordeel is dat de onderzoeker een goede controle heeft over het interview door goede voorbereiding (Genau, 2023). Het nadeel van de semigestructureerde interviews is dat analyseren lastiger is door de verscheidenheid aan antwoorden. Ook kost het afnemen en verwerken van de gesprekken veel tijd (Genau, 2023).

De betrokken partijen zijn allereerst benaderd via de e-mail of via Whatsapp, als hun nummer bekend was bij de onderzoeker. Daarna zijn de interviews ingepland op locatie of via Microsoft teams. De vragenlijst die gebruikt is voor de interviews is te vinden in bijlage 6. Deze is ten behoeve van de validiteit nagekeken door de opdrachtgever. In deze vragenlijst staan vragen gebaseerd op de drie belevingsdimensies van Kloek et al. (2020). Om erachter te komen hoe de cases worden beleefd op basis van de cognitieve dimensie is bijvoorbeeld de volgende vraag gesteld: "Welke associaties heb je bij dit project? (of projecten waar participatie bij is gebruikt)". Hierbij wordt met de 'associaties' de cognitieve beleving achterhaald (Kloek et al. 2020). Op dezelfde manier wordt achterhaald wat de betrokken partijen 'mooi' of 'lelijk' vinden.

De gebruikers zijn niet via de e-mail of whatsapp benaderd. Dit omdat de onderzoeker geen gegevens van de gebruikers had. Voor deze interviews plande de onderzoeker op een zonnige dag een bezoek aan de cases. Vervolgens zijn gebruikers die bij de cases aanwezig waren door de onderzoeker aangesproken. Personen die 'slechts' langslieden zijn hierbij niet ondervraagd. De interviews zijn afgenomen vanaf 3 april tot 12 mei.

Het doel van de interviews is om achter de belevingen van de betrokken partijen van de NBPP's en het NPNP te komen. In het methodisch werkschema is te vinden welke perspectieven bij de projecten zijn geïnterviewd.

Ten behoeve van de validiteit was het de bedoeling dat er een gelijk aantal perspectieven over een gelijk aantal cases geïnterviewd zou worden. Dit is niet gelukt, omdat de onderzoeker niet op alle e-mails antwoord kreeg. Daarom zijn er ook personen geïnterviewd over niet specifieke NBPP's. Dit betekent dat er personen zijn geïnterviewd over hun ervaring met NBPP's in het algemeen, in plaats van een specifieke case van een NBPP.

Ten behoeve van de representativiteit zijn er van elk perspectief (gebruikers, participanten, gemeenten en ontwerp- en adviesbureaus) minimaal twee personen geïnterviewd. Hierbij zijn er verschillende leeftijdsgroepen van elk perspectief geïnterviewd (leeftijd 20 – 80). De leeftijdscategorieën van de respondenten zijn te vinden in bijlage 7. Er zijn alleen volwassenen ondervraagd. De afgenomen interviews zijn in de Tabel 4 te vinden. Hierbij is te zien dat elke respondent een code heeft gekregen. Deze codes zijn gebruikt om de respondenten anoniem te houden en om dit onderzoek leesbaar te houden.

	NBPP1	NBPP2	NBPP3	NPNP	NBPP's algemeen
Gemeenteambtenaren	GemWel3	x	x	GemNiet	GemWel1 GemWel2
Ontwerp-adviesbureaus ¹ en	OnAd2	x	x	x	OnAd1
Participanten	Part4	Part 1&2	Part3	x	x
Gebruikers	GebrWel3	Stel gebruikers- GebrWel1 Man- GebrWel2	x	Man- GebrNiet1 Vrouw- GebrNiet2 Groepje gebruikers – GebrNiet3	x

Tabel 4: Codes van de respondenten van de betrokken partijen

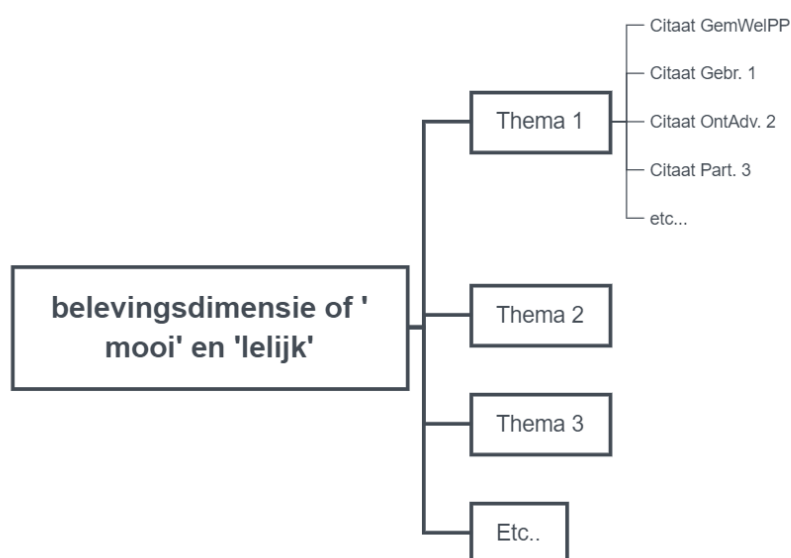
De interviews met de betrokken partijen zijn één op één gehouden, met uitzondering van de gebruikers. De gebruikers zaten vaker in groepen en zijn daarom in dezelfde groepen ondervraagd. Het nadeel van interviewen in groepen is dat er groepsprocessen kunnen spelen (Baarda, 2019). Dit betekent dat er soms één persoon aan het woord is en dat anderen hun mening niet durven te geven. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen stelde de onderzoeker verschillende vragen specifiek aan andere personen in de groep. De overige betrokken partijen zijn geïnterviewd in een setting van hun keuze, of in hun eigen omgeving, online. Dit ten behoeve van de ecologische validiteit (Dingemanse, 2022). De interviews zijn opgenomen met toestemming. Vervolgens zijn deze getranscribeerd in Word. De data is geanalyseerd in Nvivo. Met dit programma kunnen er namelijk verschillende aspecten worden gemarkeerd door middel van codes, of 'Nodes'. Met deze Nodes is er een overzicht gecreëerd van de belangrijke antwoorden op de vragen van de interviews.

Er is eerst open gecodeerd (Dingemanse, 2021), waarbij de verschillende perspectieven apart een groep vormden, maar waarbij elk perspectief met dezelfde nodes zijn geanalyseerd. Deze nodes zijn te vinden in het codeboek, Bijlage 8. Vervolgens zijn de gegevens axiaal gecodeerd (Dingemanse, 2021) in Excel (zie Bijlage 9). Hierbij is er onderscheid gemaakt in de drie belevingsdimensies (Kloek et al., 2020) en 'mooi' en 'lelijk' (STOWA, 2001).

¹ In de resultaten van de interviews 'ontwerpers' genoemd.

Per belevingsdimensie is verzameld wat de betrokken partijen hierover zeiden. Dit is eerst samengevat (zie Bijlage 7 & 10) en vervolgens overzichtelijk gemaakt in de tabellen (zie Bijlage 11). Na het invullen van deze tabel zijn de gegevens nogmaals geanalyseerd door de onderzoeker, om er concrete categorieën uit te verkrijgen. Hierbij zijn overeenkomstige citaten onder eenzelfde thema geplaatst (zie figuur 13). Voor de citaten is de samengevatte tekst uit de Excel tabel (zie Bijlage 9) gebruikt. Deze waren namelijk al samengevat vanuit de interviews, dit maakte het gemakkelijker om mee te werken. In de resultaten zijn de meest voorkomende thema's als categorieën genoemd.

Bij het coderen van de expressieve dimensie zijn de interviews onderverdeeld middels het feeling-wheel van Willcox (1982). Zoals eerder is beschreven kunnen op deze manier gevoelens op een overzichtelijke manier worden gecodeerd volgens de zes 'feelings' in de binnenste cirkel van het wiel (Willcox, 1982). Vervolgens zijn er binnen de zes 'feelings' categorieën gemaakt volgens figuur 13. Hiermee is geanalyseerd waarom mensen zich bijvoorbeeld 'blij' of 'boos' voelden.

Figuur 13: Themaboom categoriseren interviews

3.3: Deelvraag 1: vergelijking

De resultaten van de Google reviews, deskresearch en interviews zijn in het resultatenhoofdstuk met elkaar vergeleken. Hierbij is gekeken naar overeenkomsten en verschillen tussen de drie verschillende databronnen. Dit is gedaan ten behoeve van de validiteit van het onderzoek (Dingemanse, 2021).

3.4: Deelvraag 2: interviews

De tweede deelvraag is onderverdeeld in twee sub-vragen. De eerste sub-vraag maakt inzichtelijk welke percepties en opvattingen de betrokken partijen hebben van een 'succesvol natuurinclusief project'. In de tweede sub-vraag worden de inzichten uit de analyse van de eerste sub-vraag gehaald. Deze inzichten zijn vervolgens besproken in het resultatenhoofdstuk. Dit is gedaan omdat de opdrachtgever graag wil weten wat 'best practices' zijn van NBPP's. Door te achterhalen wat de percepties en opvattingen zijn van de betrokken partijen van een 'succesvol natuurinclusief project' kunnen er meer inzichten worden verkregen in wat 'best practices' zouden kunnen zijn.

Voor deze deelvraag zijn data uit dezelfde interviews als beschreven bij deelvraag 1 gebruikt, vanuit vragen in het semigestructureerde interview die speciaal voor deelvraag 2 zijn opgesteld (zie Bijlage 6 & figuur 5).

Bij deze deelvraag is er achterhaald wat de percepties en opvattingen van de betrokken partijen zijn van 'succesvol natuurinclusief project'. Deze vraag is aan de betrokken partijen gevraagd in de vorm van *“Wat is jouw beeld van een succesvolle natuurinclusieve buitenruimte”*. Soms werd hij op een andere manier gesteld, bijvoorbeeld: *“Zou het naar jullie weten iets beter hadden gekund op deze plek”*. Het woord 'project' is hierbij vermeden, omdat een 'buitenruimte' makkelijk is om uit te leggen aan de betrokken partijen. Deze vragen zijn op dezelfde manier verwerkt als die van deelvraag 1. Er is eerst een samenvatting gemaakt van wat de betrokken partijen 'succesvolle groene buitenruimtes' vinden (zie Bijlage 7). Daarna zijn deze samenvattingen onder verschillende categorieën verwerkt in een Excel tabel (zie Bijlage 12).

Vervolgens zijn deze categorieën op dezelfde manier als in figuur 13 verwerkt tot hoofdthema's (zie Bijlage 13). Op deze manier is er samengevat wat volgens de betrokken partijen een 'succesvolle natuurinclusief project' is. Of waar een 'succesvolle groene buitenruimte' aan moet voldoen.

3.5: Deelvraag 3: Interviews

Voor het beantwoorden van deze deelvraag zijn ook de interviews van de eerste deelvraag gebruikt. Er is in deze interviews echter niet specifiek gevraagd naar wat de betrokken partijen voor- of nadelen vonden aan de participatieprojecten. Voor deze deelvraag zijn de transcripties van de interviews doorgenomen. Hierbij is gekeken wat de betrokken partijen als voor- of nadelen benoemen. Vervolgens is dit samengevat in Word (zie Bijlage 7), per betrokken partij. Deze samenvattingen zijn per perspectief verwerkt, op dezelfde manier als in figuur 13, tot hoofdthema's (zie Bijlage 14). Deze hoofdthema's zijn de categorieën geworden van het hoofdstuk resultaten, over de voor- en nadelen van het gebruik van participatieprojecten.

3.6: Deelvraag 3: Deskresearch

Om een goed overzicht te kunnen geven van de voor- en nadelen van het gebruik van participatie bij het beheren en creëren van natuurinclusieve projecten is er deskresearch uitgevoerd. Hierbij is hetzelfde deskresearch gebruikt als de deskresearch van de eerste deelvraag. Elke bron die hierbij is gebruikt is onderzocht op of deze iets vertelde over de voor- en nadelen van het gebruik van participatie. Als deze daarover iets vertelde dan is de bron in een tabel verwerkt (zie Bijlage 15). Als de bron een voor- of nadeel van het gebruik van participatie voor een betrokken partij noemde, is dit daarbij vermeld.

Vanuit deze tabel zijn de voor- en nadelen volgens figuur 13 onderverdeeld in thema's (zie Bijlage 14). Deze thema's zijn in de resultaten als categorieën benoemd. De voor- en nadelen zijn hierbij verdeeld in drie groepen: Voor- en nadelen voor gebruikers, voor- en nadelen voor gemeenten en algemene voor- en nadelen. Dit is gedaan omdat dit verschil in de literatuur wordt gemaakt (Mathijssen, 2019) en omdat sommige voor- en nadelen gelden voor meerdere betrokken partijen. Zo kan het verhogen van de biodiversiteit voor zowel gebruikers als gemeenten een voordeel zijn.

3.7: Deelvraag 3: Vergelijking

Net als bij deelvraag 1 en 2 zijn de resultaten van de deskresearch en interviews van deelvraag 3 met elkaar vergeleken. Hierbij zijn de overeenkomsten en verschillen tussen deze twee bronnen in kaart gebracht.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken per deelvraag. Te beginnen met de eerste deelvraag. Hier wordt besproken wat de beleving van de betrokken partijen is aan de hand van de drie belevingsdimensies (Kloek et al. 2020) en aan de hand van wat ze ‘mooi’ of ‘lelijk’ vinden (STOWA, 2001). Daarna gaat dit onderzoek in op de tweede deelvraag. De percepties en opvattingen van de betrokken partijen van een ‘succesvol natuurinclusief project’ worden hier gepresenteerd. Als laatste worden de voor- en nadelen van het gebruik van participatie bij het creëren en beheren van natuurinclusieve projecten omschreven, op basis van de onderzochte bronnen.

4.1 Beleving

Deze paragraaf gaat in op hoe natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten beleefd worden door de betrokken partijen (deelvraag 1). Dit wordt beschreven aan de hand van de drie belevingsdimensies (Kloek et al. 2020), opvattingen over mooi en lelijk (STOWA, 2001) en tenslotte een vergelijking van de data vanuit de deskresearch en de interviews met de betrokken partijen.

4.1.1 Cognitieve dimensie

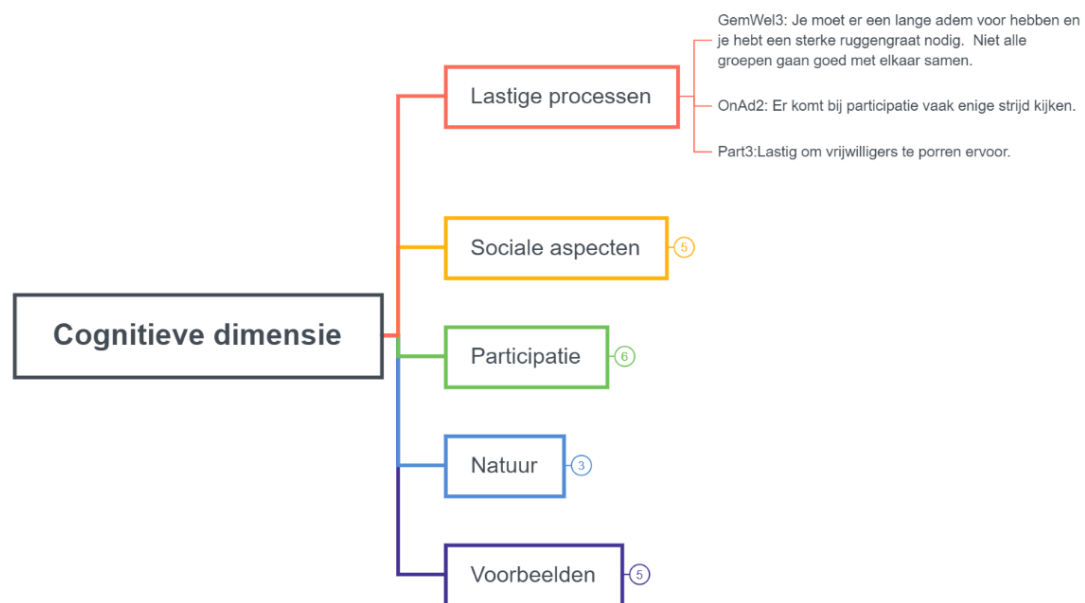
Bij de cognitieve dimensie is er gekeken naar associaties of kennis die de betrokken partijen hebben over natuurinclusieve burgerparticipatie, gebaseerd op Kloek et al. (2020).

Cognitieve beleving vanuit de deskresearch

Volgens de onderzochte bronnen hebben bewoners en gemeenten vaak verschillende ideeën over wat burgerparticipatie is en hoe de vorm kan worden gegeven (Eppink & Pfeiffer, 2015; Mathijssen, 2019). Bewoners kunnen participatie soms ervaren als een bezuinigingsmaatregel, terwijl gemeenten dan denken dat bewoners juist mede invulling kunnen geven aan lokaal beleid (Eppink & Pfeiffer, 2015). In de onderzochte bronnen is niets gevonden over associaties en kennis van gebruikers, gemeenten en ontwerp- en adviesbureaus met betrekking tot ‘natuurinclusieve burgerparticipatie’.

Cognitieve beleving vanuit de interviews

Op de vraag naar associaties bij de NBPP's, vertellen de betrokken partijen over hun herinneringen of ervaringen hiermee, geven ze voorbeelden van NBPP's, benoemen ze dat het gaat over samen iets doen, benoemen ze een effect van het project of delen ze hun kennis over NBPP's. Hieruit kan worden opgemaakt dat NBPP's verschillend kunnen worden beleefd binnen de cognitieve dimensie. Om inzicht te krijgen hoe ‘natuurinclusieve burgerparticipatie’ wordt beleefd door de betrokken partijen, zijn de associaties van de belevingen onderverdeeld in de volgende categorieën: **Lastige processen, sociale aspecten, participatie, natuur en voorbeelden** (zie figuur 15).

Figuur 15: Themaboom ingedeeld op de cognitieve dimensie

Sommige respondenten van de betrokken partijen geven aan NBPP's als 'lastig' te ervaren, maar niet altijd in negatieve zin. Deze associaties zijn onderverdeeld in de categorie '**Lastige processen**'. Zo stelt een gemeenteambtenaar dat je voor participatieprojecten een 'sterke ruggengraat' en een 'lange adem' nodig hebt. Een ontwerper vertelt dat er vaak 'veel strijd' bij participatieprojecten komt kijken. In een laatste voorbeeld vertelt een participant waarom burgerparticipatie soms lastig is: *"Ja heel veel mensen die hebben geen tijd. Er zijn mensen die hebben wel tijd maar die vinden het niet leuk. Of één keer met mooi weer. Of ze komen hier en dan is die tuin mooi en dan melden ze zich aan van nah, we willen wel graag helpen. Maar als je dan echt een keer wat moet doen, dan is het al minder leuk vaak. En dan haken ze toch weer af."*

Veel associaties hebben betrekking op de **sociale** kant van participatieprojecten en komen zowel bij de gemeenteambtenaren, gebruikers en participanten van de NBPP's naar voren. Bijvoorbeeld: NBPP's moeten 'mensen verbinden', 'het zorgt voor community building', 'het moet de kloof tussen arm en rijk dichtsmen met liefde en vriendelijkheid' en 'het zorgt voor saamhorigheid'. Opvallend is dat de sociale associaties niet door de ontwerpers worden genoemd.

Veel associaties van de betrokken partijen vallen in de categorie '**participatie**'. Zo noemen gemeenteambtenaren 'mensen betrekken bij de planvorming' en ontwerpers en gebruikers noemen 'meedenken' of 'helpen'.

Tenslotte zijn er associaties genoemd met betrekking tot de **natuur**. Bijvoorbeeld een participant die 'insecten' en 'bijzondere planten' benoemt. Of een gemeenteambtenaar die 'mensen met passie aan de slag gaan met liefde voor de natuur', 'omgeving bij natuur betrekken' en 'het stimuleren van biodiversiteit in de stad' als associaties noemt. Of als laatste een gebruiker die de natuur benoemt als middel om mensen te verbinden.

Bijna alle partijen noemen **voorbeelden** van NBPP's. De volgende gemeenteambtenaar geeft een duidelijk beeld van wat een NBPP niet is: *“Participatie is bij mijn weten daar niet veel verder gegaan dan dat de bewoners en de ondernemersvereniging is betrokken bij de planvorming en het ‘hoe en waarom’. Individuele bewoners en individuele ondernemers hebben wel op enig moment hun gedachten naar voren kunnen brengen, maar dat vind ik geen participatie”*.

Vergelijking van de cognitieve beleving uit de deskresearch en interviews

Vanuit de cognitieve dimensie gekeken komen de gevonden associaties uit de deskresearch niet overeen met de gevonden associaties uit de interviews over NBPP's.

4.1.2 Normatieve dimensie

Bij de normatieve dimensie is er gekeken naar welke belangen en waarden de betrokken partijen hechten aan NBPP's, of het gebruik van participatie bij natuurinclusieve projecten. Daarnaast vallen ook de meningen die de betrokken partijen hebben over de NBPP's onder de normatieve dimensie die hier is genoemd. Gebaseerd op Kloek et al. (2020).

Normatieve beleving vanuit de deskresearch

Dat er een waarde wordt toegekend aan NBPP's door de gemeenten en door de participanten/gebruikers komt uit de deskresearch wel naar voren. Zo stelt Mathijssen (2019) dat gemeenten de belangen en waarde van NBPP's inzien. Ze doen volgens Mathijssen ook regelmatig een beroep hierop (NBPP's) bij mensen, om ze in actie te laten komen voor de natuur. Van Bommel (2022) stelt dat participanten/gebruikers veel betekenis geven aan NBPP's en dat deze betekenis groter wordt naarmate zij langer betrokken zijn, ze zich veilig voelen en betekenisvolle ervaringen hebben met een NBPP. Daarnaast komt uit de deskresearch dat gebruikers bepaalde meningen hebben over NBPP's. Zo is in het onderzoek van Eppink en Pfeiffer (2015) te lezen dat sommige bewoners terughoudend zijn op een uitnodiging van de gemeente om zelf groen te gaan beheren, omdat ze dit een taak van de gemeente zelf vinden.

Normatieve beleving vanuit de interviews

Uit de interviews komt naar voren dat veel betrokken partijen de waarden die zij hechten aan de NBPP's delen. Dat benoemen ze soms heel direct, zoals een gemeenteambtenaar: *“Ja ik vind het behoorlijk belangrijk. Het is gewoon belangrijk dat je het meeneemt, afhankelijk van de aard en omvang van de klus moet je de ruimte bepalen en ook afkadering geven van die participatie. Maar ik denk wel, hoe klein dan ook, kan je altijd wel iets doen aan participatie”*. Om inzicht te krijgen hoe de projecten volgens de normatieve dimensie worden beleefd, zijn ook deze antwoorden onderverdeeld in categorieën: **‘natuur’-aspecten, veiligheid, sociale aspecten, een helpende hand bieden, leren van participanten, communicatie- en informatiemiddel, educatiemiddel, eigenheid, gezondheid, inkomsten en honden**. Hierbij wordt **waarde van groen** het meest benoemd.

Allereerst de waarden en belangen. Hierbij benoemen veel betrokken partijen iets met betrekking tot de **aanwezigheid van de natuur**. Een gemeenteambtenaar benoemt dat planten mooi zijn. Een ontwerper merkt dat ‘mensen natuurinclusiviteit belangrijk vinden’ en dat ‘mensen vrolijker worden van meer groen in de ruimte’. Dit wordt bevestigd door de gebruikers en participanten. Zij geven aan dat ze het ‘belangrijk’ en ‘fijn’ vinden ‘dat er iets aan groen wordt gedaan’. Twee participanten benoemen daarbij nog een belangrijke reden voor groen: ‘Het is een manier waarop mensen samen wat kunnen doen’. Ze benoemen hierbij dat ‘het groen het prettig maakt om er te zijn’.

Een participant merkt het volgende op: *“We hebben ook heel veel goeie en leuke dingen beleefd hier hoor. Die tuin is voor mij ook heel belangrijk. En anders komt hier een gebouw te staan ofzo, nou daar hebben we ook niks aan. Laat het maar gewoon lekker groen blijven dan.”*

Dat groen beter is dan iets anders wordt door de gebruikers van het NPNP ook benoemd: ‘Het groene is beter dan hoe het daarvoor was, toen er nog auto’s stonden’. De betrokken gemeenteambtenaar van het NPNP, deelt deze mening.

De NBPP’s worden door alle betrokken partijen ook belangrijk gevonden om de sociale aspecten. Zo geven participanten en gebruikers aan dat het project voor een gevoel van **veiligheid** zorgt. Ook **sociale aspecten** worden door veel partijen genoemd. Gemeenteambtenaren en participanten benoemen het ‘verhogen van de sociale cohesie’ als belangrijk aspect. Gebruikers, gemeenten en participanten benoemen dat de projecten het ‘ontmoeten van mensen’ mogelijk maken. Ook het ‘kunnen praten met anderen’ in de tuinen wordt belangrijk gevonden.

De NBPP’s worden ook belangrijk gevonden om **een helpende hand** te kunnen **bieden**. Zo noemt een gemeenteambtenaar dat ze belangrijk zijn ‘voor mensen die iets goed willen doen voor de wereld’ en een andere gemeenteambtenaar dat het ‘belangrijk is in achterstandswijken, waar de connectie met groen nog belangrijker is’. Zowel de gemeenteambtenaren als de ontwerpers noemen dat participatie belangrijk is, omdat er **geleerd** kan worden **van participanten**. Bewoners weten meer over de wijken dan de gemeenten en wijken zelf. Daarom moet hun waarde in NBPP’s volgens gemeenteambtenaren en ontwerpers niet onderschat worden. De NBPP’s worden ook belangrijk gevonden omdat er veel **educatie** (zie Figuur 16) in plaatsvindt. Vooral participanten benoemen dat ze veel van de projecten leren.

Figuur 16: "Groe, Bloei, leer laboratorium" Geplakt op een kas in een van de NBPP's

Een gemeenteambtenaar vindt het NBPP belangrijk omdat de gemeente het gebruikt als **communicatie- en informatiemiddel** om de buurt voor te bereiden op klimaatadaptieve maatregelen in de wijk:

Gemeenteambtenaar: “(...) dat water dat kent helemaal geen grenzen die gaat gewoon waar het heen wil. Dus je moet wel die bewustwording ook overdragen naar je wijk en naar je bewoners om samen wat grotere vraagstukken aan te kunnen pakken.”

Onderzoeker: “Ja en is specifiek dit project daar ook belangrijk voor denk je?”

Gemeenteambtenaar: “Ja, ik denk dat dit project het vooral heel klein maakt. En heel tastbaar.”

De gemeenteambtenaar van het NPNP gebruikt dit project ook als informatiemiddel, omdat het ‘dient als een voorbeeld om te laten zien wat er met stedelijke ruimtes gedaan kan worden’.

Opvallend is dat de NBPP's alleen door de participanten belangrijk gevonden worden vanwege hun eigenheid, of uniekheid. De tuinen worden door verschillende betrokken partijen belangrijk gevonden om redenen dat ze goed zijn voor de **gezondheid**, belangrijk voor hun **inkomsten** en belangrijk als uitlaatplek voor **honden**.

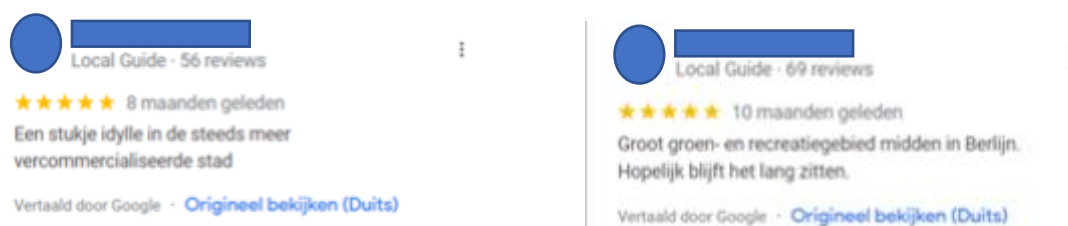
De meningen van de betrokken partijen kunnen worden onderverdeeld in de volgende categorieën: **goed**, **uitvoering** en **benaming**. Een gemeenteambtenaar vindt het **goed** om in de grond bezig te zijn. Gebruikers vinden het een **goede** zaak dat het NBPP er is. Sommige participanten hebben een sterke mening over **de uitvoering** van een NBPP. Een participant en een paar gebruikers vinden de **benaming** ‘natuurinclusieve burgerparticipatie’ niet goed aansluiten, om eigen of politieke overwegingen. Zo vertelt een gebruiker: “*Natuurinclusieve burgerparticipatie... Dat is een mooi woord dat bedacht is door een heleboel mannetjes achter hun bureau*”

Ook een gebruiker van het NPNP geeft sterke mening over de gebruikte vorm van participatie: “*Ik heb mijn zienswijze ingebracht maarja, of dat wat gaat opleveren. Dat wordt toch door anderen bepaald.*”

Normatieve beleving vanuit de Google-Reviews

Uit de onderzochte Google Reviews valt op dat er veel sociale aspecten van het park worden genoemd, waaruit kan worden afgeleid dat mensen de parken daarom van waarde vinden. Mensen vinden een NBPP een fijne plek om met familie te zijn (Twaalf reacties) of een fijne plek om met vrienden te kunnen chillen of mensen te ontmoeten (Zes reacties). Mensen delen ook hun gevoel over het belang van een NBPP met opmerkingen als: “*Een stukje Idylle in een steeds meer vercommercialiseerde stad*”, of “*Geen gepolijste plek, en dat is maar goed ook!*” en “*Hopelijk blijft het lang zitten*”.

Hieruit kan worden opgemaakt dat de NBPP's als belangrijk of waardevol worden ervaren door hun gebruikers.

Figuur 17: Google Reviews over Allemende-Kontor

Vergelijking van de normatieve beleving uit de deskresearch, interviews en Google Reviews

Bij vergelijking van de resultaten, de interviews, de deskresearch en de Google Reviews wordt bevestigd dat de gemeenteambtenaren en de participanten/ gebruikers de NBPP's belangrijk vinden en er de waarde van inzien. Zowel uit de Google-Reviews als de interviews komen de sociale aspecten naar voren als reden waarom de NBPP's belangrijk worden gevonden. Voor de vanuit de deskresearch beschreven meningen over participatie zijn geen overeenkomsten gevonden met de resultaten van de interviews en Google Reviews.

4.1.3: Expressieve dimensie

Bij de expressieve dimensie is er gekeken naar waardoor de betrokken partijen verbondenheid voelen met de NBPP's en welke gevoelens deze bij hen oproepen, gebaseerd op Kloek et al. (2020).

Expressieve beleving vanuit de deskresearch

Volgens Eppink en Pfeiffer (2015) zijn op het gebied van gevoelens, gemeenten aan het begin vaak enthousiast over NBPP's. Het proces kan volgens hen echter bij bewoners zorgen voor stress. Volgens Mathijssen (2019) kunnen NBPP's zich gesteund voelen door overheden, of juist niet, wat voor protesten kan zorgen. Ook kunnen volgens Mathijssen (2019) NBPP's leiden tot ruzies op straatniveau. Uit het onderzoek PARTIGAN (Akoné & Vink, 2023) komt echter dat participanten/ gebruikers juist minder stress ervaren en dat ze zich fitter voelen door deelname aan participatieprojecten. Otter (z.d.) stelt dat NBPP's een gevoel van veiligheid oproepen als mensen er doorheen lopen, omdat dit een gevoel van veiligheid en levendigheid oproept. Volgens van Bommel (2022) voelen participanten/ gebruikers verbondenheid met NBPP's, omdat ze zich er nuttig voelen, omdat deelname hen een gezond gevoel geeft en omdat het plekken zijn van sociale contacten. Deze verbondenheid wordt ook genoemd door Hesari et al. (2020) en Den Goorbergh & Scheffers (2012).

Expressieve beleving vanuit de interviews

Opvallend is dat bijna alle betrokken partijen verbondenheid voelen met de NBPP's. De gemeenteambtenaar van het niet-participatieve project voelt zich ook verbonden met dat project, maar de gebruikers van het NPNP voelen zich niet verbonden. De redenen waarom verbondenheid wordt gevoeld zijn onderverdeeld in de categorieën: **Functie persoon, sociale contacten, plaats en omvang project, herinneringen** en **inspiratie**. Zowel gemeenteambtenaren en ontwerpers als participanten voelen zich verbonden met de NBPP's vanuit de functie of rol die zij hadden of hebben (ontwerper van, initiatiefnemer of facilitator). **Sociale contacten** zijn voor gebruikers en participanten redenen om zich verbonden te voelen. De **plaats en omvang** van de NBPP's en maakt bij gemeenteambtenaren en ontwerpers uit voor de mate van verbondenheid die zij voelen. Gebruikers voelen zich verbonden met NBPP's omdat ze hier **herinneringen** hebben gemaakt, of omdat ze de projecten als **inspiratie** gebruiken voor hun eigen NBPP.

De gevoelens die NBPP's bij de betrokken partijen oproepen zijn gecategoriseerd middels het 'feelings-wheel' van Willcox (1982). De meest gesignaleerde emotie is 'blij' (zie Figuur 19), gevolgd door de emoties 'krachtig', 'verdrietig' en 'gewoon'.

'Blij' Worden betrokken partijen van NBPP's omdat ze deze **interessant** of **gezellig** vinden, **blij zijn met het resultaat**, de **planten** fijn vinden, de **eigenheid** of omdat ze het gewoon **leuk** vinden. Een participant benoemt zelfs dat hij 'blij en dankbaar' is dat de gemeente ruimte geeft voor dit soort projecten.

Bij betrokken partijen van de NPNP worden blijde emoties niet aangegeven.

'**Krachtige**' emoties (zie Figuur 18) worden ook gevoeld bij NBPP's. Bij gemeenteambtenaren, ontwerpers en participanten zijn er veel gevoelens van **trots**. Trots op hun team of wat er met de NBPP's is bereikt. **Verrassing** wordt gevoeld door ontwerpers, door de ideeën waar participanten mee komen. **Verrassing** wordt bij gebruikers gevoeld door het gebrek aan vandalisme. Eén participant benoemt **motivatie**, omdat het NBPP laat zien dat 'de samenleving maakbaar is'.

Een gemeenteambtenaar vindt het NPNP **succesvol** voelen, omdat er 'is gedaan wat kon op die plek in de stad'. Gebruikers van de NPNP voelen geen '**krachtige**' emoties.

Figuur 19: Wordwolk van de naar 'blij' gecategoriseerde emoties van de betrokken partijen

Figuur 18: Wordwolk van de naar 'krachtig' gecategoriseerde emoties van de betrokken partijen

Gemeenteambtenaren, gebruikers en participanten voelen ook '**gewone**' emoties bij de projecten. Ze voelen **ontspanning**, **liefde**, **rust**, **veiligheid** en **tevredenheid**. Daarbij voelen de NBPP's prettig aan.

Een gemeenteambtenaar van het NPNP voelt zich tevreden over het project.

Naast deze emoties wordt de emotie '**verdrietig**' door veel partijen gevoeld. Dit gaat in het geval van NBPP's om **boze omwonenden** die boos worden of klagen over de NBPP. Verder ervaart een gemeenteambtenaar de NBPP's als 'vervelender' vanuit de gemeentelijke rol, omdat dan de 'feeling' mist. **Vertrouwen** is ook een thema waar betrokken partijen verdrietige emoties om voelen. Vanuit een ontwerper omdat deze gebruikers en participanten niet veel vertrouwen kunnen bieden, door gebrek aan een meerjarig budget. Vanuit een participant om het vertrouwen in vrijwilligers, omdat hij daardoor wel eens teleurgesteld wordt.

De emotie '**boos**' wordt gevoeld in relatie met gedrag van anderen in de **omgeving**. Ook **onbegrip** over inzicht van anderen in de waarde van een NBPP kan bij betrokken partijen tot frustratie leiden.

Bij het NPNP, gaat '**boos**' over de manier waarop het niet-participatieve natuurinclusieve project wordt **gebruikt**.

Expressieve beleving vanuit de Google Reviews

De gevoelens vanuit de reviews zijn lastig in te delen in de categorieën van Willcox (1982). Wel vinden vijftien reacties het NBPP 'leuk' wat valt onder de emotie 'blij'. Ook geven reacties aan dat mensen er tot rust komen, met reacties als: *"Very nice park to relax"* en *"Super well organised and relaxing place to chill (...)"*.

Figuur 20: Google Review over Broomfield Park

Vergelijking van de expressieve beleving uit de deskresearch, interviews en Google Reviews

Dat gebruikers zich verbonden voelen met NBPP's komt uit het onderzoek van Van Bommel (2022), Hesari et al. (2020) en Den Goorbergh en Scheffers (2012). Dit kan worden bevestigd met de antwoorden die participanten en gebruikers geven over hun verbondenheid met de NBPP's. Hierbij kan vanuit de interviews met gemeenteambtenaren en ontwerpers worden toegevoegd dat zij zich in ieder geval verbonden voelen met het NBPP als zij hier mee bezig zijn. Otter (z.d.) stelt dat NBPP's positiever worden beleefd als er mensen doorheen lopen, omdat dit een gevoel van veiligheid oproept. Dit komt overeen met het interview met gebruikers, die zeggen zich veiliger voelen als het NBPP open is. Of deelname gebruikers een gezond gevoel geeft of dat ze zich fitter voelen is niet uit de analyse van de expressieve dimensie van de Google Reviews en interviews naar voren gekomen. Hier is wel meer over te lezen in paragraaf 4.3. Dat de plekken aan sommige gebruikers rust geven komt zowel uit de deskresearch (minder stress (Akoné & Vink, 2023)), de interviews en de Google Reviews. Ook de negatieve kant van NBPP's wordt benoemd in de deskresearch. Dat NBPP's kunnen leiden tot ruzies op straatniveau (Mathijssen, 2019) wordt bevestigd door de verdrietige emoties van enkele betrokken partijen.

4.1.4 Mooi en lelijk

In deze paragraaf wordt er ingegaan op wat betrokken partijen ‘mooi’ of ‘lelijk’ vinden aan de NBPP's of NPNP's. Deze methode is gebaseerd op STOWA (2001). Mooie elementen dragen volgens deze methode bij aan een positieve beleving, lelijke aan een negatieve.

Mooi en lelijk vanuit de interviews

Als er wordt gevraagd aan betrokken partijen wat zij mooi vinden aan het NBPP, wordt deze vraag soms anders opgevat dan dat de bedoeling is. Zo zijn er niet alleen fysieke elementen genoemd, maar ook **resultaten**. Zoals deze participant: *“Nou wat ik gewoon wel mooi vind, is dat je op deze manier mensen leert kennen. Doordat je natuurlijk een gezamenlijk project hebt”*. Naast deze categorie worden er **specifieke objecten** genoemd. Ook **de tuin(en) in zijn (of hun) geheel** (zie Bijlage 9) worden genoemd. Hieruit komt naar voren dat iedereen andere dingen mooi vindt. Zo vindt een gemeenteambtenaar dat NBPP's mooi zijn als ze ‘mooi zijn aangelegd’ en vindt een ontwerper juist de ‘rommeligheid’ van NBPP's mooi.

Sommige objecten in een NBPP worden minder mooi gevonden, zoals een composthoop (zie Figuur 21) of een knalrode dixie (zie Figuur 22). Deze zijn geplaatst in de categorie: **Object dat niet in het landschap past**. Drie betrokken partijen vinden **niks echt lelijk**, of benoemen dat ‘mooi en lelijk erg subjectief is’. Zo ook de volgende gemeenteambtenaar: *“Mooi of lelijk is heel erg subjectief. Wat ik eraan geslaagd vind, is dat we in staat zijn geweest om een groot aantal parkeerplaatsen op te heffen voor groen”*. Gebruikers en participanten van de NBPP's benoemen als enigen de **omgeving van de tuin** als lelijk of minder mooi. De **staat van het park** wordt door sommige gebruikers ook niet mooi gevonden. Dit gaat vooral over het NPNP en het vertrapte gras daar. Toch vinden de gebruikers van het NPNP dit project al mooier dan dat het voorheen was, toen er nog auto's stonden. Desalniettemin vinden alle betrokken partijen van het NPNP dat het nog wel mooier zou kunnen.

Figuur 21: Composthoop die minder mooi wordt gevonden

Figuur 22: Knalrode dixie die 'lelijk' wordt gevonden

Google-reviews

Veel reacties beschrijven een NBPP als 'mooi'. Hierbij worden de **aanwezige dieren** benoemd, of **de bloemen** in het park. Sommige reacties wijzen hierbij **specifieke elementen** aan die ze mooi vinden.

Negatieve reviews gaan allemaal over het **uiterlijk van de projecten** in het algemeen.

Het aantal reviews dat ging over dat de NBPP's lelijk zijn, zijn aanzienlijk lager dan het aantal dingen dat mooi wordt gevonden. Hieruit kan worden gesteld dat op basis van de Google Reviews, NBPP's over het algemeen positief worden beleefd.

Vergelijking

Uit de interviews komt dat betrokken partijen vaak de hele NBPP's mooi vinden, of elementen erin. Dit komt overeen met de Google Reviews, waarin gebruikers laten merken wat ze mooi vinden. Opvallend is wel dat verschillende mensen verschillende dingen mooi vinden aan de tuin, zo ook de verschillende betrokken partijen.

Verschillende betrokken partijen benoemen dat er ofwel niks lelijk is, of dat mooi en lelijk subjectief is. Het valt op dat gebruikers en participanten vaak niet iets in de NBPP's zelf, maar aan de omgeving ervan niet mooi vinden.

De gebruikers van het NPNP vinden de staat van het niet-participatieve natuurinclusieve project niet mooi, maar ze vinden het al wel mooier dan dat het voorheen was.

Bij het gebruik van de twee methodes komt naar voren dat er meer dingen die mensen mooi vinden zijn genoemd dan dingen die mensen lelijk vinden. Op basis van STOWA (2001) kan er hierdoor worden gesteld dat de NBPP's door alle betrokken partijen positief worden beleefd. Het NPNP wordt op basis van STOWA (2001) niet door alle gebruikers positief beleefd. Daarmee kan worden gesteld dat op uiterlijk de natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten positiever worden beleefd door de gebruikers dan de niet-participatieve natuurinclusieve projecten.

4.2 Succesvolle natuurinclusieve projecten

Het doel van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Daarom gaat deze paragraaf in op deelvraag 2. Deze is opgedeeld in twee sub-vragen. Daarbij is er eerst gekeken naar de percepties en opvattingen van de betrokken partijen over een 'succesvol natuurinclusief project'. Vervolgens is er gekeken welke inzichten er uit deze percepties en opvattingen gehaald kunnen worden. Deze inzichten zijn hieronder in de resultaten benoemd. Het is de bedoeling dat gebiedsontwikkelaars van deze gedane inzichten kunnen leren.

Succesvolle natuurinclusieve projecten vanuit de interviews

Aan alle betrokken partijen is de vraag gesteld: "Waar moet een succesvolle groene buitenruimte aan voldoen?", "Wat is jouw beeld van een succesvolle groene buitenruimte" of een soortgelijke vraag. Bij de reacties op deze zijn de volgende onderwerpen door de betrokken partijen genoemd:

1. Er moet **voor elk wat wils** te doen zijn, het moet de gebruiken faciliteren.
2. Er moet **ruimte zijn voor jong en oud**.
3. Er moet **ruimte zijn voor natuur**, waarbij het extra mooi is als het iets bijdraagt aan de biodiversiteit.
4. De ruimte moet **plaats-specifiek** ontworpen zijn. Dus niet elk project werkt op elke plek en het project moet passen bij de omgeving.

Hiernaast worden er nog verschillende andere dingen benoemd. Zo benoemt een gemeenteambtenaar dat het extra mooi is als een plek iets oplevert voor de biodiversiteit. Een andere gemeenteambtenaar benoemt dat de projecten iets moeten bijdragen aan de leefbaarheid: *"Ja, stap één is van steen naar groen, maar daarmee is het nog geen fijne Natuurinclusieve, beleefbare buitenruimte in mijn ogen."*

Gebruikers en participanten van de NBPP's benoemen verkeersveiligheid van een plek, iets wat de gemeenteambtenaren en ontwerpers niet benoemen. Ook de afwezigheid van vandalisme wordt bij de participanten en gebruikers als positief ervaren. Volgens deze groepen is het ook belangrijk dat er gezeten en gekletst kan worden. Hier kan participatie een aandeel in hebben, omdat dit zorgt voor sociale contacten en, volgens de gebruikers en participanten, minder vandalisme.

Verder worden er nog voorbeelden genoemd van wat de betrokken partijen succesvolle groene buitenruimtes vinden:

Het Noorderplantsoen in Groningen wordt genoemd, omdat er 'daar weinig verkeer is, er is ruimte voor jong en oud en er is horeca dichtbij, maar er is toch aan afgeschermd gevoel'. Hiernaast is Ameland genoemd, specifiek de Vleijen. Omdat er 'hier brede paden zijn, dus genoeg ruimte voor verkeer als dat er is en omdat daar weelderige natuur is'. Door een ontwerper is het project Heliport genoemd. Omdat 'hier het initiatief vanuit de bewoners kwam en er dus al mensen beschikbaar waren die de buitenruimte wilde vergroenen'. Een andere respondent, een gemeenteambtenaar, noemt Het Eiland, in de binnenstad van Arnhem. Omdat 'het daar heel erg groen is en beschut in de zomer'. Dit is opgezet op initiatief van de ondernemers in die buurt. Het Paradijs in Arnhem is ook genoemd. De bewoners wilden daar meer vergroening en dat de gemeente heeft gefaciliteerd (Redactie Arnhems Hart, 2019).

De gemeenteambtenaar vindt ook het Gele Rijdersplein geslaagd, niet om de biodiversiteit, maar omdat er 'daar aan de gebruiken wordt voldaan'. Weer een andere gemeenteambtenaar noemt de pluktuin in Heechterp-Schieringen, omdat 'deze zo mooi ontworpen is'. Dit was een initiatief wat net als Vlindertuin Nijlân vanuit het wijkpanel komt. Volgens de gemeenteambtenaar is het 'een toegankelijk project waar goed over na is gedacht'. Overigens is een mooi ontworpen plek volgens de gemeenteambtenaar geen vereiste: "(...), ja dat vind ik heel mooi voor de mensen, maar dat is nu niet meer zo mijn ding. Maar dat hoeft ook niet."

Ook de eigen NBPP's worden genoemd als goed voorbeeld. Buurttuinen worden door de gebruikers benoemd als 'succesvolle groene buitenruimtes'. Ofwel door 'de aanwezige planten', ofwel door 'het succes wat de tuinen hebben'. Een ontwerper benoemt hierbij dat projecten succesvol zijn 'door de diversiteit aan mensen die eraan participeert'.

4.3 Voor- en nadelen van het gebruik van participatie bij natuurinclusieve projecten

In de paragraaf hierboven is genoemd waar een succesvolle natuurinclusieve buitenruimte volgens de beelden van de betrokken partijen aan moet voldoen. In deze paragraaf wordt er gekeken naar het gebruik van participatie bij het opzetten van natuurinclusieve ruimtes en of dit voor- of nadelen oplevert bij het creëren en beheren hiervan. Daarmee beantwoordt deze paragraaf de derde deelvraag. Te beginnen bij de deskresearch.

Voor- en nadelen van het gebruik van participatie uit de deskresearch

Voor het beantwoorden van de derde deelvraag zijn er 35 bronnen onderzocht (zie Bijlage 15). Hiervan vertellen 28 bronnen iets over de voor- en nadelen van het gebruik van participatie. De gevonden voordelen zijn onderverdeeld in 'voordelen voor gebruikers', 'voordelen voor gemeenten' en 'voordelen voor alle partijen'. 'Voordelen voor alle partijen' komen het meeste voor, omdat veel voordelen niet voor één specifieke groep gunstig zijn. De voordelen voor gebruikers zijn in de volgende categorieën onderverdeeld: **gezondheid** en **sociale contacten**. Onder voordelen voor **gezondheid** valt dat de projecten zorgen voor een gezonder leven en meer welzijn voor participanten/ gebruikers (Akoné & Vink, 2023; Tharrey & Darmon, 2021; Dennis & James, 2016) en stelt één studie zelfs dat het kan werken tegen depressie (Townsend, 2006). Onder voordelen voor **sociale contacten** valt dat de projecten werken voor onderlinge binding tussen participanten/ gebruikers, het verhogen van het identiteitsgevoel dat ze hebben (Eppink & Pfeiffer, 2015) en voor meer sociale verbinding (Akoné & Vink, 2023; Vullings et al., 2018).

De voordelen voor gemeenten zijn onderverdeeld in de categorieën: **Kostenbesparend**, **kennis** en **draagvlak**. Eppink en Pfeiffer (2015) benoemen dat participatieprojecten **kostenbesparend** kunnen zijn. Door participatie kan er ook meer **draagvlak** voor de projecten of groen beleid ontstaan (Eppink & Pfeiffer, 2015; Den Goorbergh & Scheffers, 2012). Ook kan **kennis** een voordeel zijn, door het vergroten van eigen kennis met externe kennis (Eppink & Pfeiffer, 2015) en het goed afwegen van alle belangen waardoor er duurzamere keuzes kunnen worden gemaakt (Aan de slag met de omgevingswet, 2023).

De volgende algemene voordelen zijn geconstateerd: Het gebruik van participatie zorgt voor een **bijdrage aan duurzaamheid** (Akoné & Vink, 2023). Zo helpt het participanten/ gebruikers klimaat bewust te worden en kunnen de projecten een opstapje zijn naar het vergroten van het draagvlak voor het oplossen van de klimaatproblematiek (Buijs et al. 2019; van den Berg, 2015; Brink & Wamsler, 2018; Pradhananga et al. 2021; Van Valkenburg, 2022).

Ook dragen de projecten volgens enkele onderzoeken bij aan het verhogen van de **biodiversiteit** (van Bommel, 2022; Mathijssen, 2019) en de **bescherming van groene ruimtes** (Buta et al. 2019). Een voordeel is dat de projecten **educatie** kunnen bieden (van Bommel, 2022) en dat participatie een **bijdrage** levert **aan de kwaliteit** van de groene buitenruimtes (Kaal, 2014; Huang, 2010; Kaplan, 1980; Otter, z.d.; Brink & Wamsler, 2018). Participatie zorgt ook voor het **verbeteren van de verhouding tussen de overheden en de burgers** (Den Goorbergh & Scheffers, 2012; Mullenbach, 2019).

Elk voordeel heeft zijn nadeel, zo ook het gebruik van participatie. Een nadeel kan zijn dat participatie veel **geduld** kost (Aan de slag met de omgevingswet, 2023; Eppink & Pfeiffer, 2015). Ook zijn budgetten voor participatieprojecten vaak wisselend (Akoné & Vink, 2023), kunnen projecten spontaan opkomen en verdwijnen (Mathijssen, 2019) en wordt het gebrek aan continuïteit van de projecten als lastig ervaren (Bulten et al. 2017). Ze kunnen dus **instabiel** zijn (Wamsler et al. 2019). Mensen vinden die **bereid zijn om te participeren** is ook lastig (Dennis & James, 2016; Veltman, 2019). Bovendien is er nog veel **onduidelijk** over de precieze voordelen van het gebruik van participatie in natuurinclusieve projecten, wat ook als een nadeel kan worden ervaren (Fors et al. 2015; Buijs et al. 2019). Tevens is de **kijk op participatieprojecten** voor verschillende partijen anders, wat het een lastiger proces kan maken (Akoné & Vink, 2023; Mathijssen, 2019; van den Berg, 2015).

Voor- en nadelen van het gebruik van participatie uit de interviews

Sommige voor- en nadelen komen overeen met dat wat mensen aangeven belangrijk te vinden, zie paragraaf 4.1.1. Zo zijn voordelen van het gebruik van participatie bij natuurinclusieve projecten dat ze een **informatiemiddel** zijn, dus dat er informatie van de participanten kan worden verkregen. Ook kunnen de projecten een **educatiemiddel** zijn. Voor gebruikers en participanten worden er veel voordelen genoemd. Zo wordt genoemd dat de projecten goed zijn voor de **gezondheid** van de participanten/ gebruikers, bieden ze een gevoel van **veiligheid** en bieden de projecten **sociale contacten**. Los van deze voordelen, zijn er nog enkele voordelen genoemd. Ook **aansluiting** van het **ontwerp bij de gebruikers** is genoemd door de ontwerpers. Zo vertelt een ontwerper hierover het volgende: *“Want bij architectenbureaus werk je vaak voor eigenlijk, voor de goedkeuring van de projectarchitect of de directie. Terwijl ik denk van ja, je moet ontwerpen voor degene die het gebruiken, daar doe je het voor. En daarvoor is de participatie dus belangrijk, dat zijn de klanten”*.

Maar ook het **achterhalen van onderliggende problemen** in de samenwerking tussen gemeenten en bewoners wordt genoemd. Het bijdragen aan de **biodiversiteit** wordt ook door participanten genoemd. Een gemeente noemt de **bijdrage aan duurzaamheid**. Een laatste voordeel is dat door het gebruik van participatie projecten elkaar aan kunnen steken. Zo zegt een gemeenteambtenaar: *“En dat vind ik dan ook leuk, dat ik er niet bij betrokken ben geweest maar dat je merkt dat het zo leeft. Dat het toch ergens elkaar aansteekt. Je weet nooit precies hoe en waarmee en wie wie, dat kun je ook niet allemaal weten of controleren. Maar door die hele beweging die er nu gaande is merk ik wel dat dit wel gebeurt.”* .

De nadelen die de betrokken partijen benoemen in het interview zijn als volgt geclassificeerd: **tegenwerkende omwonenden, gemeenteparticipatie, instabiliteit, klachten en geduld**. **Omwonenden** kunnen veel NBPP's **tegenwerken**. **Instabiliteit** in budget, vrijwilligers en vertrouwen kunnen volgens participanten en een ontwerper een nadeel zijn. Volgens een ontwerper is het ook een nadeel dat 'een groot deel van de participatie uit **gemeenteparticipatie** bestaat'. Een gemeenteambtenaar benoemt dat **klachten** ook een nadeel kunnen zijn. Dit omdat 'door participatie de bewoners de contactpersoon altijd weten te vinden'. Ook het moeten hebben van veel **geduld** wordt door gemeenteambtenaren genoemd.

Vergelijking van de voor- en nadelen uit de deskresearch en interviews

Dat de projecten goed zijn voor participanten en gebruikers voor **sociale contacten** en de **gezondheid** kan met de interviews en de deskresearch worden bevestigd (Akoné & Vink, 2023; Tharrey & Darmon, 2021; Dennis & James, 2016; Townsend, 2006; Eppink & Pfeiffer, 2015 & Vullings et al. 2012). De categorieën **aansluiting bij ontwerp** en **achterhalen van onderliggende problemen** van de interviews sluiten aan bij de uit de deskresearch gehaalde voordelen van de categorie **kennis** (Eppink & Pfeiffer, 2015; Aan de slag met de omgevingswet, 2023). In de deskresearch wordt dat voordeel alleen voor gemeenten genoemd, terwijl dit ook een voordeel is voor ontwerp- en adviesbureaus, bevestigen de ontwerpers in de interviews.

Dat participatie het **draagvlak** voor projecten vergroot of **kostenbesparend** is, wordt door de interviews niet bevestigd. Wel worden onder 'de voordelen voor iedereen' bevestigd vanuit de deskresearch en de interviews dat participatie een **bijdrage** levert **aan de duurzaamheid** (Akoné & Vink, 2023; Buijs et al. 2019; van den Berg, 2015; Brink & Wamsler, 2018; Pradhananga et al. 2021; Van Valkenburg, 2022), **biodiversiteit** (van Bommel, 2022; Mathijssen, 2019) en **educatie** (van Bommel, 2022). **Aansluiting bij ontwerp** kan bijdragen aan de **kwaliteit** van een natuurinclusieve buitenruimte (Kaal, 2014; Huang, 2010; Kalpan, 1980; Otter, z.d.; Brink & Wamsler, 2018). Of de projecten de **verhoudingen verbeteren** tussen overheden en burgers of dat ze helpen met de **bescherming van groene ruimtes** wordt niet direct bevestigd.

Het gebruiken van participatie kost gemeenten soms veel **geduld**, blijkt uit zowel de interviews als de deskresearch (Aan de slag met de omgevingswet, 2023; Eppink & Pfeiffer, 2015). Het **instabiel** zijn van de projecten wordt eveneens als een nadeel gevonden volgens de interviews en de deskresearch (Wamsler et al. 2019). Mensen vinden die **bereid zijn om te participeren** wordt ook lastig gevonden (Dennis & James, 2016; Veltman, 2019). Uit de interviews is gekomen dat **omwonenden** kunnen **tegenwerken**, dit komt terug in paragraaf 4.1.3. over de expressieve dimensie, als 'ruzies'. Het grote aandeel **gemeenteparticipatie** wat moet plaatsvinden volgens een ontwerper kan op basis van de onderzochte bronnen niet worden onderbouwd. Dat **onduidelijkheid** over de precieze voordelen als nadeel worden ervaren, of de verschillende **kijken op participatieprojecten** van de verschillende perspectieven is in de interviews niet genoemd.

5. Conclusie & discussie

Conclusie

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: *Wat kunnen gebiedsontwikkelaars leren van de beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten door de betrokken partijen (de gebruikers, de participanten, de ontwerp- en adviesbureaus en de gemeenten)?* Hiervoor is deskresearch uitgevoerd, evenals kwalitatief onderzoek door middel van Google Reviews en interviews. Er is een multiple casestudy uitgevoerd naar vijf natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten en één natuurinclusief project waarbij weinig participatie is gebruikt.

De NBPP's worden door de betrokken partijen verschillend beleefd. Ze worden vooral beleefd als sociale plekken, dat komt in alle drie de belevingsdimensies naar voren. Alle betrokken partijen voelen zich verbonden met de NBPP's. De betrokken partijen kunnen soms verdrietige emoties voelen bij de projecten, maar ze worden er vooral blij van. Alle betrokken partijen vinden het belangrijk dat de NBPP's er zijn, vooral door de aanwezigheid van de natuur. De betrokken partijen vinden aan de NBPP's meer dingen mooi dan lelijk. Daarom worden NBPP's door de betrokken partijen positief beleefd.

Naast de beleving kunnen de volgende inzichten worden verkregen van de percepties en opvattingen die de betrokken partijen hebben bij een 'succesvol natuurinclusief project'. Een natuurinclusief project wordt als succesvol ervaren wanneer er voor elk wat wils te doen is, wanneer er ruimte is voor jong en oud en voor natuur en als de projecten plaats specifiek ontworpen zijn. Bovendien worden natuurinclusieve buitenruimtes door participanten en gebruikers als succesvol ervaren wanneer ze gezellig zijn, als ze er kunnen zitten en als er geen vandalisme is. Ook NBPP's worden als succesvolle natuurinclusieve projecten worden ervaren door de betrokken partijen.

De voordelen van het gebruik van participatie bij het beheren en creëren van natuurinclusieve projecten zijn dat ze bijdragen aan duurzaamheid, biodiversiteit, educatie en de kwaliteit van de natuurinclusieve projecten. Een extra voordeel voor gebiedsontwikkelaars is dat het gebruik van participatie kennis en draagvlak op kan leveren. Voor Participanten en gebruikers zijn de extra voordelen het bijdragen van de projecten aan sociale contacten en gezondheid. Nadelen van het gebruik van participatie zijn dat ze veel geduld kosten en dat ze instabiel zijn. Ook is een nadeel dat de participatiebereidheid niet altijd hoog is en dat omwonenden tegen de projecten kunnen zijn. Desondanks leveren de projecten meer voor- dan nadelen op voor de betrokken partijen.

Dit kwalitatieve onderzoek levert op dat NBPP's worden beleefd als sociaal belangrijke omgevingen, waar de betrokken partijen vooral blij van worden. Ze vinden ze belangrijk vanwege de aanwezigheid van de natuur en ze worden positief beleefd omdat de betrokken partijen ze mooi vinden. Verder worden NBPP's als succesvol ervaren door de betrokken partijen. Ze worden vooral als succesvol ervaren als er voor elk wat wils te doen is, als er ruimte is voor zowel de natuur als jong en oud en als ze plaats-specifiek zijn ingericht. Het gebruik van participatie bij natuurinclusieve projecten levert als belangrijkste voordelen een bijdrage aan sociale contacten, kennis, biodiversiteit en duurzaamheid. Het lijkt erop dat gebiedsontwikkelaars van de inzichten die dit onderzoek oplevert over de beleving, vele dingen kunnen leren. En dat bij de inrichting van natuurinclusieve gebieden burgerparticipatie van toegevoegde waarde is.

Discussie en reflectie op duurzaamheid

In de inleiding is genoemd dat natuurinclusieve burgerparticipatie vele voordelen kunnen hebben. Zo werd in de inleiding het versterken van de sociale cohesie genoemd (Vreke et al. 2008). Uit de resultaten is gebleken dat de projecten inderdaad bevorderlijk zijn voor de sociale cohesie. Dit blijkt uit de genoemde sociale aspecten van deelvraag 1 en 3. Pancer (2014) noemt dat buurten waar burgerparticipatie plaatsvindt gezonder en gelukkiger zijn en een gevoel van gemeenschap hebben. Ook deze voordelen zijn uit dit onderzoek gekomen.

De verwachting van dit onderzoek was dat burgerparticipatie een geschikte manier is voor gebiedsontwikkelaars om mee te helpen in de transitie naar natuurinclusieve gebiedsontwikkeling. Uit dit onderzoek blijkt dat het gebruik van participatie niet alleen een voordeel heeft voor de natuur, maar ook voor de sociale aspecten, de gezondheid en de veiligheid. Daarmee is het resultaat van het gebruik van participatie boven verwachting. Dit geldt dan wel voor de participatie van de hoogste treden van Propper (2009). Het is dus zeker de moeite waard om te onderzoeken waar natuurinclusieve burgerparticipatie kan plaatsvinden, omdat het vele voordelen met zich meebrengt.

Hierbij moet wel rekening worden gehouden dat de onervarenheid van de onderzoeker een rol heeft gespeeld in de betrouwbaarheid van de resultaten. Zo zijn enkele interviewvragen niet aan alle partijen gevraagd, terwijl dit wel belangrijke vragen waren (Baarda, 2019).

Verder is het belangrijk om te weten dat het niet-participatieve project een compleet ander doel heeft als plein dan dat de andere participatieprojecten hebben. Daarom is dit plein wel benoemd in de resultaten, maar niet in de conclusie. De gebruikers van dit plein voelen namelijk geen verbondenheid met dit plein en ze beleven het ook niet als positief op basis van het uiterlijk van het plein. Als dit plein een andere functie had gehad wat meer overeen komt met de tuinen dan had de deelvraag hier op aangepast kunnen worden. Het NPNP heeft namelijk als functie: evenemententerrein. Omdat het doel van dat plein anders was dan die van de andere tuinen heeft dit invloed kunnen hebben op de resultaten. Het NPNP is wel meegenomen in de resultaten omdat het als controle project dient en omdat de meningen van de gebruikers er nog steeds toe doen. Dit NPNP is toch uitgekozen om mee te nemen in het onderzoek, omdat de onderzoeker het lastig vond om een natuurinclusief project te vinden dat zonder, of met weinig, burgerparticipatie is opgezet.

Verder was het voor het verschil in beleving beter geweest om ook voor de Google-Reviews methode een vergelijkend niet-participatief project te analyseren, om de resultaten meer betrouwbaar te maken. Ook heeft er bij de afname van de interviews geen verzadiging plaatsgevonden. Ook dit had het onderzoek betrouwbaarder kunnen maken (Baarda, 2019).

Dit onderzoek heeft bijgedragen aan het thema 'duurzaamheid'. Het heeft laten zien dat natuurinclusieve burgerparticipatie kan bijdragen aan duurzaamheid (Akoné & Vink, 2023) en biodiversiteit (van Bommel, 2022; Mathijssen, 2019). Bovendien is er uit dit onderzoek naar voren gekomen dat mensen betrokken kunnen worden met thema's rondom klimaatadaptatie door NBPP's. Bovendien kunnen er met dit onderzoek handvatten worden opgesteld die gebiedsontwikkelaars kunnen gebruiken als ze natuurinclusief willen ontwikkelen. Als gebiedsontwikkelaars geïnspireerd worden door de inzichten in deze scriptie en er meer met actieve natuurinclusieve burgerparticipatie wordt gebruikt, zou dit veel betekenen voor de natuur in Nederland. Vooral omdat mensen die betrokken worden bij de natuur door middel van participatie, natuur kunnen onderhouden van hogere kwaliteit (Kaal, 2014; Coops, 2020).

6. Aanbevelingen

Dit hoofdstuk geeft eerst aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Daarna geeft dit onderzoek aanbevelingen voor de opdrachtgever. Deze zijn gericht op het grote onderzoek: Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling en wat dit onderzoek: Het groene voorbeeld daar aan bij kan dragen. Tot slot geeft dit hoofdstuk aanbevelingen voor gebiedsontwikkelaars zelf, gebaseerd op de resultaten en conclusies van dit onderzoek. Daarmee levert dit onderzoek: Het groene voorbeeld een bijdrage aan het grote onderzoek: Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Uit dit onderzoek is er naar voren gekomen dat ontwerp- en adviesbureaus en gemeenten behoefte hebben aan een manier waarop beleving van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten snel en effectief kunnen worden gemeten. Dit betreft dan participatieprojecten die al zijn afgerond. Een ontwerper vond dit interessant om van te kunnen leren. Daarom is het advies om een methode te onderzoeken voor gebiedsontwikkelaars om de beleving van hun gebied te kunnen meten.

Verder zou er gekeken kunnen worden naar het specifieke effect van participatie op de groene buitenruimte. Vooral het effect op de biodiversiteit. Volgens Mathijssen (2019) kunnen projecten wel degelijk wat bijdragen aan de biodiversiteit. De vraag is nu alleen, op welke manier en wanneer werkt dit het beste? Door dit te onderzoeken kunnen naast de voordelen genoemd in dit onderzoek (positieve effect op de beleving van een buitenruimte) ook andere voordelen kunnen worden bevestigd. Als daarvoor ook handvatten geleverd kunnen worden voor gebiedsontwikkelaars, zouden zij misschien wel meer voordelen uit het gebruik van participatie kunnen halen.

Aanbevelingen voor de opdrachtgever

Voor dit onderzoek waren er genoeg respondenten bereid om geïnterviewd te worden. Dit maakte dat alle onderzoeksvragen konden worden behandeld. Bovendien kon er van hun antwoorden een hoop worden geleerd. In plaats van alleen het gebruik van participatie en de invloed hiervan op de beleving te onderzoeken, zou dit onderzoek ook voor andere delen van het onderzoek gebruikt kunnen worden. Zo zou er op dezelfde manier als dit onderzoek onderzocht kunnen worden wat de beleving is van groene buitenruimtes in het algemeen. Daarmee zou er nog meer informatie kunnen worden verzameld wat van toegevoegde waarde is aan werkpakket 4: Natuurlijke vergroening.

Aanbevelingen voor gebiedsontwikkelaars

Uit dit onderzoek kunnen geen concrete 'best practices' worden gehaald. Al was dit wel het doel van het grote onderzoek waar dit kleinere onderzoek aan bijdraagt. In dit onderzoek is er wel onderzocht wat er geleerd kan worden van de beleving van sommige 'practices'. Op basis van de resultaten en de conclusie van dit onderzoek kunnen daarom de volgende aanbevelingen gegeven worden aan gebiedsontwikkelaars:

Het beste van de practices:

- Participatie is voor alle betrokken partijen van de NBPP's belangrijk geweest. Voor elk op hun eigen manier. Daarom is het belangrijk dat gebiedsontwikkelaars altijd zoeken naar manieren om burgers te laten participeren in groene buitenruimtes in de stad.
- Houd er rekening mee dat participatieprojecten veel geduld kosten en soms best lastig kunnen zijn. Dit maakt de projecten echter niet minder waardevol, iets wat de betrokken partijen in de interviews hebben beaamd.
- Gebruik de beelden die de betrokken partijen hebben van succesvolle natuurinclusieve buitenruimtes als voorbeeld bij het inrichten van natuurinclusieve buitenruimtes. Houd hier ook rekening mee bij het maken van plannen voor natuurinclusieve buitenruimtes.
- Houd ruimte over om natuurinclusief te kunnen ontwikkelen. En om natuurinclusieve burgerparticipatie uit te kunnen laten voeren. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt namelijk dat natuur voor mensen erg belangrijk is.
- Onderschat de waarde van een participant niet. Maar overschat deze ook niet. Vooral als gemeente moet er nog wel vaak veel worden gefaciliteerd. .
- Onderzoek de beleving van natuurinclusieve projecten om achter nieuwe inzichten te komen, waar van geleerd kan worden voor een volgend ontwerp.

7. Bronnen

- Aan de slag met de Omgevingswet. (2021, 13 augustus). *Overheden zijn niet verplicht om aan participatie te doen voor de Omgevingswet*. Geraadpleegd op 22 mei 2023, van <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/actueel/feiten-fabels/participatie-overheid-verplicht-participatie/>
- Aan de slag met de Omgevingswet. (2023, 11 januari). *Samen voor een vitaal gebied: van “ik floreer” naar “Zundert Floreert”*. Aan de slag met de Omgevingswet.nl. Geraadpleegd op 10 mei 2023, van <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/implementatie/ervaringen/praktijkverhalen/praktijkverhalen/samen-vitaal-gebied-floreer-zundert-floreert/>
- Akoné, M., & Vink, E. (2023). De meerwaarde van groene buurtinitiatieven. In *Wur*. Wageningen university & research. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <https://www.wur.nl/en/project/partigan-participatory-greening-of-arnhem-and-nijmegen-1.htm>
- Allmende-Kontor. (z.d.). *Der Garten – Allmende Kontor e.V.* Allmende-Kontor. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <https://www.allmende-kontor.de/der-garten/>
- Arnhem vergroent Gele Rijdersplein. (2019, 15 januari). *Omroep Gelderland*. <https://www.gld.nl/nieuws/2396825/arnhem-vergroent-gele-rijdersplein>
- Baarda, B. (2019). *Dit is onderzoek!* (3de editie) [Ebook]. Noordhoff.
- Baxter, P., & Jack, S. M. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544–559. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2008.1573>
- Benders, L. (2023). Vier soorten triangulatie in je scriptie. *Scribbr*. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/triangulatie/>
- Bendt, P., Barthel, S., & Colding, J. (2013). Civic greening and environmental learning in public-access community gardens in Berlin. *Landscape and Urban Planning*, 109(1), 18–30. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2012.10.003>

- Blok, A., Juvik, A. K., Grothe-Møller, A. H., Raaschou-Pedersen, J. S., & Laage-Thomsen, J. (2022). The Place of Greening: Comparing Civic Engagement Scenes of Urban Natures across Danish Cities. *City & Community*, 153568412110735. <https://doi.org/10.1177/15356841211073589>
- Branchevereniging VHG. (2018). *Werken aan stedelijke natuur en participatie: Groenboek 2*. https://isuu.com/boermareclame/docs/groenboek_stedelijke_natuur_def_web
- Brink, E., & Wamsler, C. (2018). Collaborative Governance for Climate Change Adaptation: Mapping citizen-municipality interactions. *Environmental Policy and Governance*, 28(2), 82–97. <https://doi.org/10.1002/eet.1795>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5de editie). Oxford University Press.
- Buijs, A. (2000). Natuurbeelden van de Nederlandse bevolking. *Landschap : tijdschrift voor landschapsecologie en milieukunde*, 17(2), 97–112. <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/313268>
- Buijs, A. (2009). Natuurbeelden. Publieke visies op natuur en de consequenties voor het natuurbeheer; Samenvatting van het proefschrift “Public Natures. Social representations of nature and local practices”. In *WUR* (Nr. 385211). Geraadpleegd op 20 maart 2023, van <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/385211>
- Buijs, A., Mathijssen, T., Smits, M.-J., & Van Dam, R. (2019). Burgers voor natuur. In *Wur*. Wageningen University & Research. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <https://edepot.wur.nl/511038>
- Bulten, E., Hardenbol, M., Harmsen, M., Kok, J., Leenaers, F., Spanier, H., & Van Wylick, L. (2017). Oases in de stad. In *Wur*. Wageningen University & Research. Geraadpleegd op 25 april 2023, van https://www.wur.nl/upload_mm/d/3/5/f3529736-a13c-42a1-97d5-1798f8988e85_Rapport%20Oases%20in%20de%20Stad_LR.pdf
- Buta, N., Holland, S. P., & Kaplanidou, K. (2014). Local communities and protected areas: The mediating role of place attachment for pro-environmental civic engagement. *Journal of outdoor recreation and tourism*, 5–6, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2014.01.001>

- Coops, A. (2020, 22 december). *Natuurinclusieve buurt is groener, aantrekkelijker en sociaal sterker - KAN bouwen*. KAN bouwen. Geraadpleegd op 20 maart 2023, van <https://www.kanbouwen.nl/2020/12/22/natuurinclusieve-buurt-is-groener-aantrekkelijker-en-sociaal-sterker/>
- Dekker, K., & Hoogeboom, D. (2018). Vrijwilligers. *Tussen duin & dijk, jaargang 17*, 26–29.
- Den Goorbergh, F., & Scheffers, J. (2012). *Participatie @ groene buitenruimte*. [Boek]. Landwerk.
- Dennis, M. L., & James, P. (2016). User participation in urban green commons: Exploring the links between access, voluntarism, biodiversity and well being. *Urban forestry & Urban greening*, 15, 22–31. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.11.009>
- Dingemanse, K. (2021). Stappenplan om kwantitatieve en kwalitatieve interviews te coderen. *Scribbr*. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/coderen-interview/>
- Dingemanse, K. (2022). Validiteit van interviews in je scriptie. *Scribbr*. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-in-interviews/>
- Eelerwoude. (2023, 6 februari). *Over ons*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van <https://eelerwoude.nl/over-ons/>
- Eisenhardt, K. M. (1989). Building Theories from Case Study Research. *Academy of Management Review*, 14(4), 532–550. <https://doi.org/10.5465/amr.1989.4308385>
- Eppink, H., Pfeiffer, L., & Cremers, C. (2015). Naar een groene ontmoetingsplek: effectie op het initiëren van bewonersparticipatie door de vier Buurtstichtingen in Hoensbroek. *Wur*, rapport 306. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <http://edepot.wur.nl/346876>
- Fors, H., Molin, J. F., Murphy, M. M., & Konijnendijk, C. C. (2015). User participation in urban green spaces – For the people or the parks? *Urban Forestry & Urban Greening*, 14(3), 722–734. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.05.007>
- Frey, M., & Spellerberg, I. (2011). Restoring the amenity and nature conservation values of gravel pits: an ecological restoration and community engagement approach. *Australasian Journal of Environmental Management*. <https://doi.org/10.1080/14486563.2011.566159>

- Friends of Broomfield Park. (z.d.). *Enfield Town Park Wetland*. <https://www.fobp.uk/wetlands>
- Genau, L. (2023, 23 januari). *Semigestructureerde of half-gestructureerde interviews in je scriptie*. Scribbr. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/semigestructureerd-interview/>
- Google. (2023). *Google Maps-reviews en -beoordelingen toevoegen, bewerken of verwijderen*. Geraadpleegd op 17 mei 2023, van <https://support.google.com/maps/answer/6230175?hl=nl&co=GENIE.Platform%3DDesktop>
- Gouda Bruist! (z.d.). *Buurttuin Raambuurt*. goudabruist.nl.
<https://goudabruist.nl/locatie/4776/buurttuin-raambuurt>
- Groen in de wijk als maatregel tegen hitte. (2020, 9 oktober). WUR. Geraadpleegd op 17 februari 2023, van <https://www.wur.nl/nl/nieuws/groen-in-de-wijk-als-maatregel-tegen-hitte.htm#:~:text=Extreme%20hitte%20in%20gebouwd%20gebied,toegepast%20als%20maatregel%20tegen%20hitte>.
- Gustafsson, J. (2017). *Single case studies vs. multiple case studies: A comparative study* [Thesis]. Halmstad University.
- Heebels, B. (2020, 30 april). *9 lessen voor een circulaire en groene stad*. Geraadpleegd op 16 maart 2023, van <https://www.platform31.nl/nieuws/9-lessen-voor-een-circulaire-en-groene-stad>
- Hesari, E., Moosavy, S. M., Rohani, A., Kivi, S. B., Ghafourian, M., & Pour, B. S. S. (2020). Investigation the Relationship Between Place Attachment and Community Participation in Residential Areas: A Structural Equation Modelling Approach. *Social Indicators Research*, 151(3), 921–941. <https://doi.org/10.1007/s11205-020-02408-6>
- Huang, S. L. (2010). The Impact of Public Participation on the Effectiveness of, and Users' Attachment to, Urban Neighbourhood Parks. *Landscape research*, 5(35), 551–562. <https://doi.org/10.1080/01426397.2010.504916>
- Kaal, V. (2014). *De invloed van publieke participatie op de landschapskwaliteit*. [Bachelor scriptie]. Rijksuniversiteit Groningen.

- Kaplan, R. M. (1980). Citizen Participation in the Design and Evaluation of a Park. *Environment and Behavior*, 12(4), 494–507.
<https://doi.org/10.1177/0013916580124006>
- Kloek, M., Van der Werf, G., Van de Ven, E., & Hengstz, K. (2020). Beelden van biodiversiteit. In *samenvoorbiodiversiteit.nl* (Nr. B6671). Motivaction. Geraadpleegd op 20 maart 2023, van <https://www.samenvoorbiodiversiteit.nl/pdf/Onderzoek-Beelden-van-Biodiversiteit-13-oktober-2020.pdf>
- Kluck, J., Klok, L., Solcerová, A., Kleerekoper, L., Wilschut, L., Jacobs, C., & Hoeve, R. (2020). De hittebestendige stad: Een koele kijk op de inrichting van de buitenruimte. In *Klimaatadaptatienederland.nl* (ISBN: 978-94-92644-80-0). Hogeschool van Amsterdam. Geraadpleegd op 17 februari 2023, van https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-techniek/publicaties-klimaatbestendige-stad/hva_2020_hittebestendige_stad_online.pdf
- Lodewijckx, I. (2020, 25 februari). *Waarom burgerparticipatie essentieel is voor beleidsmakers*. Blog CitizenLab. Geraadpleegd op 20 maart 2023, van <https://www.citizenlab.co/blog/civic-engagement-nl/waarom-burgerparticipatie-essentieel-is-voor-beleidsmakers/?lang=nl>
- Lu, W., & Stepchenkova, S. (2015). User-Generated Content as a Research Mode in Tourism and Hospitality Applications: Topics, Methods, and Software. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 24(2), 119–154.
<https://doi.org/10.1080/19368623.2014.907758>
- Mathayomchan, B., & Taecharungroj, V. (2020). “How was your meal?” Examining customer experience using Google maps reviews. *International Journal of Hospitality Management*, 90, 102641. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102641>
- Mathijssen, T. (2019). Burgerinitiatieven in het groen. *vakblad natuur bos landschap*, 3–6.
https://www.researchgate.net/publication/333186500_Burgerinitiatieven_in_het_groen

- Milieudefensie. (2019, 19 november). *Dit zijn de gevolgen van klimaatverandering voor Nederland*. Geraadpleegd op 13 februari 2023, van https://milieudefensie.nl/actueel/dit-zijn-de-gevolgen-van-klimaatverandering-voor-nederland?gclid=CjwKCAiA3KefBhByEiwAi2LDHFGjFTAD53Ya14Q7I6kj8fT33XCabXZu0acTXn6GI_KolFYqP3UZjhoC8zoQAvD_BwE
- Milliken, S. (2018). Ecosystem Services in Urban Environments [PDF]. In *Nature Based Strategies for Urban and Building Sustainability* (pp. 17–27). Butterworth-Heinemann. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-812150-4.00002-1>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2022, 14 maart). *Burgerparticipatie*. Burgerschap | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/burgerschap/burgerparticipatie>
- Movisie. (z.d.). *Burgerparticipatie*. <https://www.movisie.nl/burgerparticipatie>
- Mullenbach, L. E., Baker, B. L., Benfield, J. A., Hickerson, B., & Mowen, A. J. (2019). Assessing the relationship between community engagement and perceived ownership of an urban park in Philadelphia. *Journal of Leisure Research*, 50(3), 201–219. <https://doi.org/10.1080/00222216.2019.1581719>
- National Parks Board. (2023, 3 april). *Bishan-Ang Mo Kio Park*. [Foto] <https://www.nparks.gov.sg/gardens-parks-and-nature/parks-and-nature-reserves/bishan---ang-mo-kio-park>
- Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling: Onderzoek naar handvatten voor versnelde transitie naar biobased en ecologische gebiedsontwikkeling*. (2021). Hogeschool Aeres Almere, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Avans, Hogeschool van Hall Larenstein.
- Nijlân actueel. (z.d.). *Vlindertuin*. [Foto] Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <https://www.nijlan.nl/foto-s/vlindertuin>
- Orga Team. (2022, 8 april). *“Lebensraum Wildhecke”*. [Foto] Allmende-Kontor. <https://www.allmende-kontor.de/blog/page/3/>

- Otter, M. (z.d.). *De rol van bewonersparticipatie voor kleine parkjes van hoge kwaliteit: Samenvatting van de resultaten van een verkennende case studie naar relaties tussen participatie, kwaliteit, en het gebruik van vijf kleine parkjes in Nijmegen*. [Presentatieslides; Powerpoint Presentatie]. WUR.nl. <https://edepot.wur.nl/539888>
- Pancer, S. M. (2015). *The Psychology of Citizenship and Civic Engagement*. Oxford University Press.
- Pradhananga, A. K., Green, E. K., Shepard, J. L., & Davenport, M. A. (2021). The influence of community attachment and environmental concern on climate-related civic engagement in Lake Superior's north shore region. *Journal of Coastal Conservation*, 25(1). <https://doi.org/10.1007/s11852-021-00816-5>
- Propper, I., & Steenbreek, D. (2009). *De aanpak van interactief beleid: elke situatie is anders* (3e herziene druk) [Boek]. Coutinho.
- Redactie Arnhems Hart. (2019, 14 april). Het Paradijs is meer vergroend. *Stichting Arnhems Hart*. Geraadpleegd op 7 juni 2023, van <https://arnhemshart.nl/nieuws/het-paradijs-is-meer-vergroend/2019>
- Rekvelt, G. (2021, 15 november). *Participatie als drijfveer achter natuurinclusief bouwen*. Biind. Geraadpleegd op 20 maart 2023, van <https://www.biind.nl/artikel/participatie-als-drijfveer-achter-natuurinclusief-bouwen>
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2016). Bewonersparticipatie: bij de inrichting van een gezonde leefomgeving. In *www.rivm.nl* [Handreiking] Geraadpleegd op 16 februari 2023, van https://www.rivm.nl/sites/default/files/2018-11/009416_97103_Bewonersparticipatie_V3_TG.pdf
- Rijkswaterstaat. (z.d.). *Participatie*. Kenniscentrum InfoMil. <https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/mer/praktijkhandreiking/participatie/>
- Shah, M., Pabel, A., & Martin-Sardesai, A. (2019). Assessing Google reviews to monitor student experience. *International Journal of Educational Management*. <https://doi.org/10.1108/ijem-06-2019-0200>

- Sloots, I. (2021, 30 juli). *Spoedcursus natuurinclusief ontwikkelen #1: nut en noodzaak*. Gebiedsontwikkeling.nu. Geraadpleegd op 13 februari 2023, van <https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/spoedcursus-natuurinclusief-ontwikkelen-1-nut-en-noodzaak/>
- Song, S., Cheong, J. C., Lee, J. S., Tan, J. K., Chiam, Z., Arora, S., Png, K. J., Seow, J. W., Leong, F. W., Palliwal, A., Biljecki, F., Tablada, A., & Tan, H. T. (2022). Home gardening in Singapore: A feasibility study on the utilization of the vertical space of retrofitted high-rise public housing apartment buildings to increase urban vegetable self-sufficiency. *Urban Forestry & Urban Greening*, 78, 127755. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2022.127755>
- STOWA. (2001). Ecologisch beoordelingssysteem voor stadswateren ; gebruikershandleiding. In STOWA (ISBN 90-5773-129-0). Hageman Fulfilment. Geraadpleegd op 20 maart 2023, van <https://www.stowa.nl/sites/default/files/assets/PUBLICATIES/Publicaties%202000-2010/Publicaties%202000-2004/STOWA%202001-18.pdf>
- Tharrey, M., & Darmon, N. (2021). Urban collective garden participation and health: a systematic literature review of potential benefits for free-living adults. *Nutrition Reviews*, 80(1), 6–21. <https://doi.org/10.1093/nutrit/nuaa147>
- Townsend, M. (2006). Feel blue? Touch green! Participation in forest/woodland management as a treatment for depression. *Urban Forestry & Urban Greening*, 5(3), 111–120. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2006.02.001>
- Tussentuin. (z.d.-a). <https://tussentuin.nl/stichting>
- Tussentuin. (z.d.-b). <https://tussentuin.nl/tuinen/oeverloos>
- Van Bommel, M. (2022). *Exploring the sense of place amongst participants of Green Citizen Initiatives in Arnhem and Nijmegen* [Master Thesis]. Wageningen Universiteit.
- Van den Berg, A. E. (2012). *Beleving van natuur en landschap in Brabant*. Provincie Noord-Brabant.

- Van Valkenburg, K. (2022, 20 juli). *Groen Kennisnet*. Groen Kennisnet. Geraadpleegd op 11 mei 2023, van <https://groenkennisnet.nl/nieuwsitem/burgers-belangrijk-bij-stedelijke-klimaatadaptatie>
- Vereniging Ecologisch Wonen Almere. (2021, 19 november). *De Buitenkans – Vereniging ecologisch wonen Almere*. <https://debuitenkans.nl/>
- Vreke, J., Salverda, I. E., & Langers, F. (2008). Niet bij rood alleen: Buurtgroen en sociale cohesie. In *WUR* (ISSN 1566-7197). Alterra Wageningen UR. Geraadpleegd op 17 februari 2023, van <https://edepot.wur.nl/157568>
- Vullings, L., Buijs, A., Donders, J., Kamphorst, D., Kramer, H. J., & De Vries, S. (2018). *Monitoring van groene burgerinitiatieven : analyse van de resultaten van een pilot en nulmeting in vier gemeenten*. <https://doi.org/10.18174/460755>
- Willcox, G. (1982). The Feeling Wheel: A Tool for Expanding Awareness of Emotions and Increasing Spontaneity and Intimacy. *Transactional Analysis Journal*, 12(4), 274–276. <https://doi.org/10.1177/036215378201200411>
- Willems, J., Molenveld, A., Voorberg, W., & Brinkman, G. (2020). Diverging Ambitions and Instruments for Citizen Participation across Different Stages in Green Infrastructure Projects. *Urban Planning*, 5(1), 22–32. <https://doi.org/10.17645/up.v5i1.2613>
- Wonderwoorden. (2022). *Leef midden in de natuur - in de stad*. Wonderwoods. Geraadpleegd op 16 maart 2023, van <https://wonderwoodspenthousesandspecials.nl/home>
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (Vol. 5) [Boek]. Sage publications inc.
- Zelfbouw In Nederland. (2005, 25 mei). *Wonen in eetbaar landschap*. [Foto] [zelfbouwinnederland.nl](https://www.zelfbouwinnederland.nl/informatie/duurzaam-bouwen/bouwen-verbouwen-afbouwen/wonen-eetbaar-landschap). <https://www.zelfbouwinnederland.nl/informatie/duurzaam-bouwen/bouwen-verbouwen-afbouwen/wonen-eetbaar-landschap>

8. Bijlagen

Project	Plaats	Beschrijving project	Beleving benoemd	Kenmerken aanpak participatie	Voorbeeld?	Waarom	Betrokken partijen:
1. Broomfield park	Enfield, Engeland	het onderhouden van het nieuw aangelegde park door vrijwilligers, burgerparticipatie	ja	Ambitie meer op participatie dan beleid gericht. Aangaan samenwerking met lokale communities voor het onderhouden van de parken. Aangaan samenwerking met lokale communities voor het onderhouden van de parken. De gemeente creëert, wordt onderhouden door een groep vrijwilligers. Lokale overheden hebben organisatorische instrumenten gebruikt om actoren te mobiliseren. Succesfactor:- Samenwerken met local community groups	Ja	Omdat het weergeeft wat de succes en faalfactoren waren in de laatste fase van het participatieproject en omdat bewoners zelf tevreden zijn over 'the level of participation'. Bovendien is het park nog steeds succesvol	Groep vrijwilligers: Friends of Broomfield Park Gemeente: Enfield city council
2. George V park	Kent, Engeland	Onderhouden van een nieuw aangelegd park door bewoners	x	- Creation of a community liaison.	Onzeker	Omdat het weergeeft wat de succes en faalfactoren waren in de laatste fase van het participatieproject en omdat bewoners zelf tevreden zijn over 'the level of participation'. Er wordt alleen weinig over de beleving gezegd en het park heeft geen website Het geeft goed weer wat wel en niet werkt, wat de problemen zijn voor Singapore (dus wat er in Nederland niet moet gebeuren)	Community interest company: Thanet Urban forest, Gemeente: City council Kent
3. Community in bloom, community gardens: Lorong Ah Soo	Singapore	Onderhouden van community gardens door bewoners	ja	Vanuit de overheid, daarom wordt het project door sommige bewoners ook vermeden	Ja, maar weinig info over tuin zelf	Het geeft goed weer wat wel en niet werkt, wat de problemen zijn voor Singapore (dus wat er in Nederland niet moet gebeuren)	Singapore overheid, Organisatie National parks & nature initiatief van programma 'community in bloom'. Bewoners kunnen vrijwillig tuinieren en onderhouden
4. Community in Bloom. Community gardens: Ghim Moh	Singapore	Onderhouden van community gardens door bewoners	ja	Vanuit de overheid, daarom wordt het project door sommige bewoners ook vermeden	Ja, maar weinig info over tuin zelf	Het geeft goed weer wat wel en niet werkt, wat de problemen zijn voor Singapore (dus wat er in Nederland niet moet gebeuren)	Singapore overheid, Organisatie National parks & nature initiatief van programma 'community in bloom'. Bewoners kunnen vrijwillig tuinieren en onderhouden
5. Bartram's garden, community garden, geeft belangen community engagement aan	Philadelphia, USA	Community Garden, onderhouden door bewoners	ja	Vanuit interviews met omwonenden	Ja	Geeft goed weer wat een tuin kan doen voor een buurt, wel heel amerika-specifiek, nog steeds actief en up to date.	De non-profit John Bartram associatie samen met de Philadelphia Department of Parks & recreation.
6. Maasplein, van versteend naar parkje	Nijmegen, Nederland	Van stenen naar park	Ja	Omwonenden zeggen er een paar dingen over, onderzoek naar verricht	Ja	Inzicht in valkuilen participatieprojecten	Stichting Steenbreek Gemeente Nijmegen, bewoners
7. Milwaukee Urban Gardens	Milwaukee, USA	Netwerk van urban gardens in de armste buurten in Milwaukee. Beheerd door bewoners.	nee	Betrekken bewoners die geen tijd en geld hebben, in een stad waar gezond voedsel een probleem is	Ja	Mooi project maar weinig meningen te vinden van de bewoners zelf.	Netwerk van organisaties Groundwork, Bewoners
8. La Plaza cultural de Armando Perez community garden	New York, USA	Gemeenschaps tuin onderhouden door vrijwilligers	Niet specifiek	Samen met omwonenden	Ja	Tuin die nog heel actief is en lang bestaat, kan geleerd worden van de geschiedenis	Ontstaan door bewoners en groene activisten, Wordt onderhouden door bewoners.
9. Caspamor park	Groningen, Nederland	Park in Groningse wijk, tussenruimte tussen drie flats wat nu een multifunctioneel parkje is	Ja	Samen met werkzaamheden die de stad voor het riool uitvoerde samengedaan. Overeenkomst met bewoners voor beheer	Ja	Leuk bewonersinitiatief, actueel en voorbeeld van een succesvol project in Nederland	Initiatief van bewoners, Samen met gemeente en wooncoöperatie gerealiseerd
10. Groen moet je doen	Amstelveen, Nederland	Burgers bedenken ideeën en stemmen op hun gewenste idee. Voor aanleg is een bepaald bedrag beschikbaar	Ja	Bewoners bedenken en stemmen, maar leggen niet zelf aan en doen ook niet mee aan het beheer. Soms kiest de gemeente zelf de ideeën uit.	Ja	Andere vorm van participatie dan de andere projecten, beleving wel lastiger te achterhalen	Citizen lab, Gemeente Amstelveen, bewoners (initiatief van de gemeente)
11. Allmendekontor, gemeenschapstuin	Berlijn, Duitsland	Gezamenlijke tuin die wordt onderhouden door bewoners met veel participatie mogelijkheden	Ja	Park op voormalig vliegveld met veel plantenbakken en een community met 500 tuinders in de stad Berlijn	Ja	Veel over beleving te vinden van zowel participanten als niet participanten, Succesvol project als voorbeeld wat nog steeds goed loopt.	Vrijwilligers : Allmende-Kontor bewoners
12. Boomgaard De Steenen Camer	Arnhem, Nederland	Omzetten laagstamfruitboomgaard tot hoogstamfruitboomgaard. Bomen worden geadopteerd door bewoners	ja	Opzetten door organisatie en gemeente, bewoners adopteren bomen	Ja	Actief en succesvol participatieproject in Nederland.	Stichting de Steenen Camer, bewoners, gemeente Arnhem
13. Voedselbos Elderveld	Arnhem, Nederland	Voedselbos met als visie het verhogen van de biodiversiteit	nee	Met participatie, meer niet bekend	Niet voor dit onderzoek	Weinig bekend over beleving en uitvoering/ beheer nu	Stichting Voedselbos Elderveld, Gemeente Arnhem, bewoners
14. Spetterflat	Rotterdam Nederland	Klimaatadaptieve binnentuin tussen 3 flats	nee	Ontworpen met bewoners samen	Ja	Weinig bekend over beleving, wel heel interessant voor de deelname aan klimaatadaptieve maatregelen, sluit goed aan op thema.	Stichting Tussentuin, Rainaway, Gemeente Rotterdam, Bewoners
15. Geveltuint	Rotterdam, Nederland	Samen met bewoners geveltuinten ontwerpen en	nee	Ontworpen met bewoners	Ja	Weinig bekend over beleving, wederom mooie klimaatadaptieve maatregel met bewoners	Stichting Tussentuin, Gemeente Rotterdam, Bewoners
16. Schipperskwartier Den Haag	Den Haag, Nederland	Vergroening van wijk net bewoners	nee	Ontworpen met bewoners, bijzondere manier van betrekken	Ja	Weinig bekend over beleving, sluit wel goed aan bij overkoepelend onderzoek	Stichting Tussentuin, Gemeente Den Haag, bewoners
17. Stielplantsoen	Den Haag, Nederland	Opnieuw inrichten plantsoen met bewoners	ja	Ontworpen met bewoners	Ja	Sluit goed aan bij overkoepelend onderzoek	Stichting Tussentuin, Gemeente Den Haag, bewoners
18. Oeverloos	Rotterdam, Nederland	Transformatie dichtgegroeide groenstrook transformeren tot ontmoetingsplek voor mens en dier, met bewoners	Ja	Ontworpen met bewoners in samenwerking met Gemeente Rotterdam	Ja	Inspirerend project waar veel over te vinden is	Stichting Tussentuin, Gemeente Rotterdam, Bewoners
19. Vlindertuin Nijlân	Leeuwarden, Nederland	Vlindertuin opgericht door bewoners op grond waar voorheen een basisschool stond	nee	Ontworpen met en onderhouden door bewoners	Ja	Project met veel succes en goed voor biodiversiteit	Vanuit Wijkpauze, beheerd door vrijwilligers, gemeente Leeuwarden, Wijkpauze Nijlân
20. Maastuin	Schiedam, Nederland	Educatieve buurttuin, opgezet door buurtbewoner op voormalige boerderij	nee	Begonnen door bewoner, ondersteund door organisatie	Ja	Mooi project, weinig over beleving te vinden	Tussentuin, bewoners
21. Die Keimzelle	Hamburg, Duitsland	Een stuk groen waar nog meer planten zijn geplant door vrijwilligers	nee	Door bewoners	ja	In een kleine dichtbebouwde omgeving ruimte bieden voor planten	?
22. Grau Trift Grün	Hamburg, Duitsland	Tijdelijke mobiele vegetatie die verbouwingssites tijdelijk mooier maakt.	nee	Door organisaties met bewoners	Ja	Originele manier van ruimte groener maken en ook goed voor mentale gezondheid	Grau Trift Günn, Stiftung Hamburger
23. Gartendeck st. Pauli	Hamburg, Duitsland	Tuin onderhouden door de tuinders die de tuin hebben opgezet, op een groene plek in Hamburg	Nee	Door bewoners opgezet	Ja	Een initiatief volledig gefundeerd door de mensen die er gebruik van maken	Bewoners
24. Ostegro	Kopenhagen, Denemarken	Dakmoestuin in de stad Kopenhagen op dak gemaakt voor het stallen van auto's.	Ja	Door bewoners opgezet	Ja	Interessante optie voor daken, toegankelijk voor iedereen. Optie om zelfstandig te kunnen financieren door aansluitend restaurant.	Bewoners (ondernemers)

Bijlage 2: 50 geanalyseerde Google Reviews van Broomfield Park

nr	Case	Positieve Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Neutrale Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Negatieve Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Mooi	Lelijk
1	Broomfield Park	'lovely', 'Good little playground'	x	x	x	x
2	Broomfield Park	'Great for relaxing, running and walking'	x	x	x	x
3	Broomfield Park	'Gorgeous in springtime, even when the weather isn't great'	x	x	Gorgeous	x
4	Broomfield Park	gorgeous gardens'	x	Toiletten in schandalige conditie	Tuinen	x
5	Broomfield Park	'best park ever'	x	x	x	x
6	Broomfield Park	place of solace', 'nicely maintained', 'always buzzing' en 'lucky to live nearby'	x	Vond toiletten nooit schoon of functioneel	Goed onderhouden	x
7	Broomfield Park	relaxing 'peace'	x	x	x	x
8	Broomfield Park	Lovely park', Greenhouse with loveley array of flowers', 'great little ponds',	x	x	Verscheidenheid aan bloemen en aanwezigheid aan eenden	x
9	Broomfield Park	lovely big park', 'great for walking'	x	x	Verscheidenheid aan eenden.	x
10	Broomfield Park	Beautiful', 'great for walking'	x	x	Beautiful park	x
11	Broomfield Park	x	x	Toiletten gesloten toen het park erg druk was. 'Outragious'	x	x
12	Broomfield Park	Nice', 'Clean', 'nice play area for children'	x	x	x	x
13	Broomfield Park	Lovely park',	x	x	x	x
14	Broomfield Park	Absolutely stunning'	x	x	stunning	x
15	Broomfield Park	the orchids are amazing'	x	x	x	x
16	Broomfield Park	very good'	x	x	x	x
17	Broomfield Park	fantastische plek'	x	x	x	x
18	Broomfield Park	Beautifull park full of life'	x	x	Beautiful park	x
19	Broomfield Park	Nice little cafe'	x	x	x	x
20	Broomfield Park	x	x	Down at heel', 'damage', 'decay', 'dereliction'	x	het park zelf
21	Broomfield Park	Great place for a Sunday with a family'	x	x	x	x
22	Broomfield Park	nice big playground'	x	x	x	x

23	Broomfield Park	Erg mooi park, gezonde omgeving om bij familie te zijn	x	x	Mooi park	x
24	Broomfield Park	Nice park'	x	x	x	x
25	Broomfield Park	Nice park', 'good parking'	x	x	x	x
26	Broomfield Park	x	It's alright'	x	x	x
27	Broomfield Park	Very nice for walking and get fresh air'	x	x	x	x
28	Broomfield Park	good for people with walking difficulties'	x	x	x	x
29	Broomfield Park	Ruimte voor verbetering, 'leuke speeltuin, vogelvijver en gras.' 'Geweldige plek om met je gezin door te brengen'	x	toiletten	x	
30	Broomfield Park	Stille plaats	x	x	x	x
31	Broomfield Park	nice little park'	x	x	x	x
32	Broomfield Park	Swans are lovely'	x	x	Aanwezigheid zwanen	x
33	Broomfield Park	x	ok'	x	x	x
34	Broomfield Park	nice'	x	x	x	x
35	Broomfield Park	Beautiful, quiet park to enjoy with family'	x	x	Beautiful park	x
36	Broomfield Park	Very nice park to relax'	ok to spend the day'	not very big'	x	x
37	Broomfield Park	Lovely walk to clear the mind'	x	x	x	x
38	Broomfield Park	One of the nicest parks', 'spectacular view'	x	unfortunatly requires some renovations'	x	Niet geronveerde elementen
39	Broomfield Park	lovely place to wander with my dog', 'not to crowded'	x	x	x	x
40	Broomfield Park	Amazing'	x	x	x	x
41	Broomfield Park	x	x	x	x	x
42	Broomfield Park	Lovely for dog walks'	x	x	x	x
43	Broomfield Park	x	x	shame the boat pond dried up'	x	Opgedroogde bootvijver
44	Broomfield Park	Beautiful park'	x	x	Beautiful park	x
45	Broomfield Park	Simply Beautiful'	x	Could do with a better cafe with food and a splash area for summer'	x	x
46	Broomfield Park	Best place in North London'	x	x	x	x
47	Broomfield Park	Fantastic performance'- van een voorstelling in het park	x	x	x	x
48	Broomfield Park	Maintained excellent'	x	x	Goed onderhouden	x
49	Broomfield Park	Schoonheid!!!'	x	x	Schoonheid	x
50	Broomfield Park	nice place'	x	x	x	x

Bijlage 3: 50 geanalyseerde Google Reviews van Allemende-Kontor

nr	Case	Positieve Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Neutrale Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Negatieve Cognitieve/ normatieve / expressieve dimensie	Mooi	Lelijk
1.	Allmende-Kontor	zeer leuke sfeer	x	x	x	x
2.	Allmende-Kontor	Altijd geweldig, de vele, verschillende mensen en wat iedereen doet midden in de grote stad	x	x	x	x
3.	Allmende-Kontor	Leuk om deze hier te hebben. Gebrek aan vernielingen geeft vertrouwen in de mensen	x	x	x	x
4.	Allmende-Kontor	Super	x	x	x	x
5.	Allmende-Kontor	Goed georganiseerd, relaxte plaats om te chillen, roken en mensen te ontmoeten	x	x	x	x
6.	Allmende-Kontor	Nice garden for the people'	x	x	x	x
7.	Allmende-Kontor	Erg mooi	x	x	Mooi	x
8.	Allmende-Kontor	Great concept'	x	x	x	x
9.	Allmende-Kontor	x	x	De gemeente kan dit gebied iets beters bieden. Mensen planten op kleine plaatsen op belachelijke manieren. Er kunnen bankjes worden geplaatst zodat het een meer georganiseerde en mooi ogende plek wordt.	x	Bankjes op belachelijke manieren geplaatst, niet georganiseerd ogend.
10.	Allmende-Kontor	Ich mch die kleine oase'	x	x	oase	x
11.	Allmende-Kontor	Go there!'	x	x	x	x
12.	Allmende-Kontor	Mijn kinderen zijn dol op (...) de alternatieve tuin'	x	x	x	x
13.	Allmende-Kontor	Best goed	x	x	x	x
14.	Allmende-Kontor	Een oase!'	x	x	x	x
15.	Allmende-Kontor	het is een geweldige plek voor vrienden	x	x	x	x
16.	Allmende-Kontor	Leuke sfeer!	x	x	x	x
17.	Allmende-Kontor	A beautiful community park', 'people have allotments and benches to sit and chil <3'	x	x	De community	x

18	Allmende- Kontor	Een stukje idylle in de steeds meer vercommercialiseerde stad'	x	x	Een idylle	x
19	Allmende- Kontor	Mooie kleine oase die vrijwillig wordt onderhouden, geen gepolijste plek, en dat is maar goed ook! Veel kleine hoekjes schaduw	x	Erg druk in het weekend	Mooi, oase, geen gepolijste plek	x
20	Allmende- Kontor	Prachtig werk'	x	x	x	x
21	Allmende- Kontor	Erg leuk	x	x	x	x
22	Allmende- Kontor	Ik ben verliefd op deze plek!', 'erg mooi en schattig ontworpen'	x	x	Erg mooi en schattig ontworpen	x
23	Allmende- Kontor	Prachtige plek om privéfeesten te houden of een andere wereld in te duiken. Voldoende zitgelegenheid en beschutting. Liefdevol ontworpen en prachtig onderhouden	x	x	prachtig onderhouden	x
24	Allmende- Kontor	Geweldig'	x	x	x	x
25	Allmende- Kontor	Great idea', 'you could enjoy the big park'	x	x	x	x
26	Allmende- Kontor	Altijd leuk hier'	x	x	x	x
27	Allmende- Kontor	Erg leuk'	x	x	x	x
28	Allmende- Kontor	kleine en gezellige stadstuin'	x	x	x	x
29	Allmende- Kontor	Groot', 'hopelijk blijft het lang zitten'	x	x	x	x
30	Allmende- Kontor	Een geluk voor de ogen en een rust voor het lichaam'	x	x	Geluk voor de ogen	x
31	Allmende- Kontor	Tempelhof, buitengewone flair, multicultureel, gek, goed!'	x	x	x	x
32	Allmende- Kontor	x	Best goed'	x	x	x
33	Allmende- Kontor	Gewoon supergaaf'	x	x	x	x
34	Allmende- Kontor	Fijne plek op te picknicken, hardlopen of gewoon een biertje te drinken met vrienden', 'zeker aan te raden!'	x	x	x	x
35	Allmende- Kontor	Erg goed.'	x	x	x	x
36	Allmende- Kontor	Zeer mooie tuin', 'Genoeg zitplaatsen om te zonnebaden ;)'	x	x	Mooie tuin	x
37	Allmende- Kontor	Prachtige gelegenheid om actief bezig te zijn en te genieten van het mooie weer'	x	x	Prachtige gelegenheid	x
38	Allmende- Kontor	x	x	Mijn mooie Tempelhoferfd is een tuin die in een schande verandert', 'het veranderde in een vuilnisbeld', 'Dit gebied moet worden afgesloten of verfraaid.'	x	uiterlijk ziet eruit als een vuilnisbeld

39	Allmende- Kontor	Great vibes'	x	x	x	x
40	Allmende- Kontor	Geweldige plek voor kinderen'	x	x	x	x
41	Allmende- Kontor	Goed.'	x	x	x	x
42	Allmende- Kontor	Een gezellige plek gereëerd door omwonenden.', 'Een kleine oase van rust midden in de stad. Mag groter worden.'	x	x	x	x
43	Allmende- Kontor	Kleurrijk en mooi''	x	x	Kleurrijk en mooi	x
44	Allmende- Kontor	Van mensen tot mensen. Geweldige plaats.'	x	x	x	x
45	Allmende- Kontor	Zeer mooie grote stad idylle, goed humeur en sfeer mega'	x	x	Mooi grote stad idylle	x
46	Allmende- Kontor	x	x	Waarschijnlijk een leuk project, aanvankelijke enthousiasme lijkt er niet meer te zijn.', 'Verhoogde bedden zijn grootendeels verwaarloosd en volledig overgroeid met onkruid.', 'Is zag veel mensen chillen en bier drinken, maar niemand was bezig met tuinieren.', 'Jammer dat aan de wereld wordt getoond dat dit soort gemeenschapsprojecten gewoon niet werken.', 'clubleden trekken zich er niets van aan dat ze een negatieve indruk op de bevolking geven. '	x	Verwaarloosde bedden, aanwezigheid onkruid. Plek geeft negatieve indruk.
47	Allmende- Kontor	Mooie plekken voor iedereen'	x	x	Mooie plekken voor iedereen	x
48	Allmende- Kontor	Heel lief en toegankelijk voor iedereen'	x	x	x	x
49	Allmende- Kontor	Leuk en mooi!'	x	x	Mooi	x
50	Allmende- Kontor	Erg fijn!'	x	x		x

Bijlage 4: Vergelijking buitenlandse cases met de normatieve en expressieve beleavingsdimensie en mooi en lelijk

Normatieve dimensie	Allemente Kantor	Broomfield Park
NBBP		
Waarde van groen	4 van de 50 (idylle, oase in de stad)	
Gezondheid		5 van de 50 (walk, clear the mind)
Sociale aspecten	12 van de 50 (vrienden, familie, ontmoeten, ontmoet)	6 van de 50 (familie, vrienden)
Betekenisverlening		2/50 (honden)
communicatie/informatie middel		
Educatie		
Leren van participanten		
Inkomsten		
Mening over	50/50	50/50

Expressieve beleving	allemente kantor	broomfield park
Verbondenheid	onbekend	onbekend
Boos		1/50(outrageous)
Bang		
Blij	15/50 (leuk, leuke sfeer nice, gezellig, fijn, altijd geweldig, supergaaf,)	1/ 50 (amazing)
Krachtig	1/50 (geeft vertrouwen)	
Verdrietig	1/50 (jammer)	2/50 (shame the boat pond dried up, shame tat toilets are disgusting)
Gewoon	6/50 (rust, chill, relax, hou van, genieten)	4 / 50 ontspannen / relaxing, lucky)
Overig		

Mooi/lelijk	broomfield pa	allemente konte
Mooi		
Resultaten		3/ 50 (concept, prachtig werk, ruimte voor kinderen)
Object	8 / 50(gorgeous gardens, great café and playground and ponds, nice play area, orchids inside greenhouse, good parking, swans are lovely)	2/10 (nice garden, dol op de alternatieve tuin)
Geheel	29 / 50 (lovely park, great park, gorgeous place, best park, nicely maintained, beautiful park, nice, absolutely stunning, very good, fantastische, alright, OK, amazing, schoonheid)	14/ 50(erg mooi, best goed, mooi park, mooi ontworpen, prachtig, goed, geweldige plaats, een geluk voor de ogen, buitengewone flair)

Minder mooi		
Object dat niet in landschap past		
Niks is lelijk		
Omgeving		
De staat van het park	4 /50 (down at heel, needs more equipment, requires some renovations, could do with better cafe and splash area)	3 / 50 (mensen planten op een belachelijke manier, veranderd in een vuilnisbelt, bedden verwaarloosd en overgegroeid.)

Bijlage 5: Beleving uit deskresearch in Canva

	Onderzoek / voorbeeld	Cognitieve dimensie (associatie met, kennis over)	Normatieve dimensie (waarde of belang van)	Expressieve dimensie (gevoel en verbondenheid met)
1.	Naar een groene ontmoetingsplek: H. Eppink & L. Pfeiffer, 2015	Gebruikers: Aan het begin vinden ze groen beheren een taak van de gemeente. Zien het als bezuinigingsmaatregel, of als kans om initiatief te ontplooiën	Gebruikers: Zien waarde er niet van in, terughouden op uitnodiging zelf groen beheren.	Gemeente: Enthousiast over participatie Gebruikers: Stress en miscommunicatie kan voor problemen zorgen.
2.	Burgerinitiatieven in het groen: T. Mathijssen, 2019	Gemeente: Denken soms dat burgers invulling kunnen geven aan lokaal groen beleid, verwacht dat burgers binnen de beleidslijntjes kleuren.	Gemeente: Ziet waarde en belang in.	Gebruikers: Sommigen voelen zich gesteund door overheid, anderen juist niet. Kan positief en negatief effect hebben (protesten). Projecten kunnen leiden tot ruzies op straatniveau.
3.	De meerwaarde van groene burgerinitiatieven: M. Akoné & E. Vink, 2023			Gebruikers: Kunnen minder stress ervaren. Voelen zich fitter.
4.	De betekenis van lokale (groene) burgerinitiatieven in Arnhem en Nijmegen: M. van Bommel, 2022		Gebruikers: Hechten een hogere betekenis aan projecten naarmate ze langer betrokken zijn, zich er veilig voelen en zichzelf kunnen zijn.	Gebruikers: Voelen verbondenheid met de projecten, voelen zich nuttig, deelname geeft gezond gevoel.
	Onderzoek / voorbeeld	Cognitieve dimensie (associatie met, kennis over)	Normatieve dimensie (waarde of belang van)	Expressieve dimensie (gevoel en verbondenheid met)
5.	Onderzoekssamenvatting: Bewonersparticipatie voor Nijmeegse parken: M. Otter, 2020			Gebruikers: Gevoel van veiligheid en levendigheid als mensen door project lopen. Gevoel van onveiligheid als hangjongeren van project gebruikmaken.
6.	The impact of public participation on the effectiveness of, and users' attachment to, urban neighbourhood parks: S. L. Huang, 2010			Gebruikers: Hebben sterkere emotionele connecties met het park waar ze in participeerden.
7.	Praktijkverhaal: Samen voor een vitaal gebied: van 'ik floreer' naar 'Zundert Floreert'. Aan de slag met de omgevingswet, 2023		Gemeente: Vindt het waardevol om gebiedsvisies samen met collectief en inwoners van een gebied te bespreken.	Gemeente: Trots op resultaat

Overige onderzoeken en artikelen meegenomen in het onderzoek naar beleving van de verschillende betrokken partijen

8. Burgers en landschap deel 2: Trends en theorieën over betrokkenheid burgers. R. van Dam, R. During en I. Salverda, 2008

9. Nieuwsitem: Burgers belangrijk bij stedelijke klimaatadaptatie. K. van Valkenburg, 20 juli 2022

10. Planning for climate change: Is greater public participation the key to success? P. Burton, J. Nalau, 2013

11.	Diverging ambitions and instruments for citizen participation across different stages in green infrastructure projects. J. J. Willems, A. Molenveld, W. Voorberg, G. Brinkman, 2019
12.	Urban collective garden participation and health: a systematic literature review of potential benefits for free-living adults. M. Tharrey, N. Darmon, 2021
13.	Thesis: Green participation as a strategy to tackle health inequities. L. Veltman, 2019
14.	Thesis: Barriers to green participation Groningen. B. van Wezel, 2022
15.	Collaborative Governance for Climate Change Adaptation: Mapping citizen-municipality interactions. E. Brink, C. Wamsler, 2017
16.	User participation in urban green commons: Exploring the links between access, voluntarism, biodiversity and well being. M. Dennis, P. James, 2016
17.	Burgers voor natuur. A. Buijs, T. Mathijssen, M-J. Smits, R. van Dam, 2019
18.	Oases in de stad. E. Bulten, M. Hardenbol, M. Harmsen, J. Kok, F. Leenaers, H. Spanier, L. van Wylick, 2017
19.	User participation in urban green spaces - for the people or the parks? H. Fors, J. F. Molin, M. A. Murphy, C. Konijnendijk- van den Bosch
20.	Feel blue? Touch green! Participation in forest/woodland management as a treatment for depression. M. Townsend, 2006
21.	Bachelor scriptie: De invloed van publieke participatie op de landschapskwaliteit. V. Kaal, 2014
22.	Beleving en participatie natuur, landschap en groen in Limburg. A. van den Berg, 2015
23.	Monitoring van groene burgerinitiatieven. L.A.E. Vullings, A.E. Buijs, J.L.M. Donders, D.A. Kamphorst, H. Kramer & S. de Vries, 2012
24.	Citizen participation in the design and evaluation of a park, R. Kaplan, 1980
25.	Community Gardening and Community Development: Individual, Social and Community Benefits of a Community Conservation Program. M. L. Ohmer, P. Meadowcroft, K. Freed & E. Lewis, 2009
26.	Residential Satisfaction and Civic Engagement: Understanding the Causes of Community Participation. M. C. Grillo, M. A. Teixeira & D. C. Wilson, 2009
27.	Civic greening and environmental learning in public-access community gardens in Berlin, P. Bendt, S. Barthel & J. Colding, 2013
28.	Local communities and protected areas: The mediating role of place attachment for pro-environmental civic engagement. N. Buta, S. M. Holland & K. Kaplanidou, 2014
30.	Investigation the Relationship Between Place Attachment and Community Participation in Residential Areas: A Structural Equation Modelling Approach. E. Hesari, S. M. Moosavy, A. Rohani, S. B. Kivi, M. Ghafourian, B. S. S. Pour, 2020
31.	"Community in Bloom": local participation of community gardens in urban Singapore. L. H. H. Tan, H. Neo, 2009
32.	The relationship between knowledge and community engagement in local urban forest governance: A case study examining the role of resident association members in Mississauga, Canada. S. Butt, S. M. Smith, F. Moola, T. M. Conwau, 2021
33.	Assessing the relationship between community engagement and perceived ownership of an urban park in Philadelphia. L. E. Mullenbach, B. L. Baker, J. Benfield, B. Hickerson & A. J. Mowen
34.	Restoring the amenity and nature conservation values of gravel pits: an ecological restoration and community engagement approach. M. Frey, I. Spellerberg, 2011
35.	Civic greening and environmental learning in public-access community gardens in Berlin, P. Bendt, S. Barthel & J. Colding, 2013
36.	Collaborative governance for climate change adaptation: Mapping citizen-municipality interactions

Bijlage 6: Standaard interview vragen aan de betrokken partijen

1. Wat kan je mij vertellen over dit project? (als het over specifiek project gaat)
2. Wat is je huidige baan?
3. Wat is jouw functie binnen dit project (of: binnen de projecten waarbij participatie wordt gebruikt?)
4. Wat is jouw beeld van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten?
5. In hoeverre is het voor jou belangrijk dat dit soort projecten er zijn? (of dat dit project er is?)
6. Welke associaties heb je bij dit project? (of projecten waar participatie bij is gebruikt)
7. Wat voor gevoelens roept dit project bij jou op als je er bent?
8. Welke elementen vind je mooi aan deze plek?
9. Zijn er elementen die je lelijk vindt en waarom?
10. In hoeverre voel jij je verbonden met dit project?
11. Wat is jouw beeld van een succesvolle groene buitenruimte?
12. Voldoet dit project eraan? (of heb je hier voorbeelden van) en waarom wel of niet?
13. Wat verloopt er goed binnen dit project en wat niet?
14. Wil je nog iets kwijt over jouw beleving van dit project waar je tijdens dit interview nog niet de kans voor hebt gehad?

Bijlage 7: Samengevatte kernpuntenverzameling uit interviews. Verzameld per betrokken partij per leeftijdscategorie

Verzameling beelden van participatie projecten en succesvolle groene buitenruimten

Verzameling voor- en nadelen van NBPP's

Drie verschillende leeftijdsgroepen:

Leeftijd 20-40, 40-60 en 60-80

Gemeenten:

Leeftijd 20-40

- Ontspannend werken
- Iedereen is er graag
- Hoopt dat mensen inzien dat groen best makkelijk is en veel voordelen heeft, dat het ontspand, dat je ervan kunt eten en dat je het samen met anderen kunt doen.
- Als iets toegankelijk is.
- Dat het elkaar aansteekt.
- Dat het mooi is ontworpen.

Voordelen:

- Aanwezigheid van planten die voeden en genezen.
- Gezond om in de grond bezig te zijn.
- Mooie manier van mensen ontmoeten.
- Soms gaat verhuisd de initiatiefnemer van een project opeens, wat ga je dan doen.

Nadelen:

Leeftijd 20-40:

- Van steen naar groen is niets opeens een fijne groene buitenruimte
- Het moet beleefbaar zijn
- Het moet aantrekkelijk zijn om er te komen

Voordelen:

- Bewoners kunnen het best vertellen hoe ze hun wijk beleven, dat kan je als gemeente niet.
- Als je bewoners aan de voorkant betreft draai je succesvollere projecten en kan er meer winst behaald worden dan groen en klimaatadaptatie alleen.
- Bewoners leren elkaar beter kennen.
- Goed voor achterhalen onderliggende problemen: Waarom zijn bewoners nou zo kritisch? Vaak zit daar wel een reden achter.

Nadelen:

- Op het gegeven moment weten ze (bewoners) je voor alles te vinden. Maar dat is op zich niet heel erg.

Leeftijd 20-40:

- Zowel mensen als natuur verbinden en ruimte geven, waarbij je probeert de biodiversiteit in de stad te stimuleren, door de omgeving erbij te betrekken en op die manier bewustwording creëren. (ruimte voor dier en mens)
- Mensen betrekken bij planvorming

- Waarin voor ieder wat wils terugkomt, omdat iedereen anders is.
- Ruimte voor rust, recreatie, sport en spel en ruimte voor de natuur.
- Plek die mensen verbind en waar mensen graag samenkomen.
- Plek waar verschillende clubjes mensen komen om iets samen te doen, niet alles hoeft samen te gaan.

Voordelen:

- Meerwaarde zit in sociaal maatschappelijke, mensen bij elkaar brengen.
- Gebruikt project om 'De graafmachine naar voren te halen'.
- Aan bewoners zichtbaar maken hoe circulair om te gaan met straattegels, of op een andere manier groen inrichten.
- Gebruikt project om bewustwording te creëren bij bewoners.
- Gebruikt project om samen grotere vraagstukken aan te kunnen pakken
- Gebruikt project om wijk voor te bereiden op de toekomst.

Nadelen:

- Je hebt een lange adem nodig en een sterke ruggengraat.
- Niet iedereen is even blij met de projecten, het is lastig dat je met zoveel verschillende type mensen te maken hebt.
- Niet alle groepen gaan goed samen met elkaar.

Leeftijd 40-60:

- Gele Rijdersplein is niet natuurinclusief of divers.
- Geen participatie als bewoners alleen hun gedachten naar voren kunnen brengen.
- Niet alles kan overal.
- In binnenstad groene buitenruimte geslaafd als het gebruik de plek faciliteert, als de leefbaarheid, van de plek (incl. verkoeling en uitstraling) vergroot en draagvlak heeft.
- Extra plus als het iets toevoegt aan de biodiversiteit, meer inheemse beplanting.
- Heeft te maken met functionaliteit, leefbaarheid en ecosysteemdiensten.
- Als het groen en beschut is in de zomer.
- Groene buitenruimte al geslaagd als er is gedaan wat mogelijk is binnen budget en functie van een ruimte.

Ontwerp- en planbureaus

Leeftijd 20-40:

- De plek moet de gebruiken dienen, dus het heeft een functie afhankelijk van de plek waar het zich bevind.
- Zou mooi zijn als daarbij ook ecologie, doelsoorten uit een gebied de kans krijgen.
- Meer gebiedseigen, autochtoon groen plantmateriaal.
- Doet denken aan recent project waarin er wordt samengewerkt met burgers die in eerste instantie tegen zijn (en soms daarna nog steeds) maar wel mee hebben gedacht aan een oplossing
- Diversiteit aan groepen die meedenkt werkt mee aan succes
- Het komt erg precies.

Voordelen:

- Het is voor allemaal een win win, het verbaasd me dat ze met goede input komen. Dus onderschat de input van een participant niet.

- Soms krijg ik een beplanting aangeleverd en dan ben ik ook weer geholpen met het beplantingsplan.

Leeftijd 40-60

- Het gaat veel over communicatie.
- Bij participatie niet vergeten dat veel bewoners vaak nog meer weten over de natuur in de buurt dan jijzelf
- Niet alles moet met participatie gebeuren
- Het zou mooi zijn als er meerdere stukken in de stad zijn waar mensen samen kunnen komen.
- Zelfde project is niet overal op dezelfde manier toe te passen.
- Er moeten ook stukken zijn waar de natuur haar gang kan gaan en waar het beheerd wordt door iemand die er verstand van heeft.
- Helipoort is groot succes, omdat initiatief van bewoners kwam, dat was een uniek project.

Voordelen:

- Als je een plek in beslag neemt wordt hij minder vaak op de verkeerde manier gebruikt.
- Bewoners weten vaak meer over de natuur dan jijzelf
- Bewoners die heel veel van de natuur weten kun je beter op een voetstuk zetten dan jijzelf.
- Natuurinclusief, wordt steeds meer gezien dat dat belangrijk is.
- Het is belangrijk om te weten voor wie je ontwerpt, zodat je een goed ontwerp kan maken wat aansluit bij de gebruikers.
- Het is enorm gezellig, mensen komen er vaak in hun vrije tijd.
- Je merkt dat mensen vaak geïnteresseerd zijn in groen en natuur.

Nadelen:

- Vaak veel gemeenteparticipatie, daar zitten de grootste uitdagingen.
- Omwonenden zijn soms uitdagend om mee om te gaan. Daar zijn verschillende personen op stukgelopen. Er komt wel enige strijd bij kijken soms
- We moeten vaak worstelen met de budgetten, omdat het jaarbudgetten zijn en niet voor meerdere jaren. Dus je kan mensen geen vertrouwen bieden omdat je niet weet hoelang een project er gaat zijn.

Gebruikers:

Leeftijd 20-40:

- Het gaat om samen iets maken en verbinden, dat de stad een beetje bij elkaar komt.
- Mensen uit de buurt kunnen meedenken en helpen.
- Goede zaak dat er oog voor is, hoe natuur naar de stad gebracht kan worden.
- 'Zoals het Noorderplanstoen'
- Iedereen komt samen, jong en oud
- Weinig verkeer
- Dichtbij horeca
- Succes is afhankelijk van de plek
- Dat je de goeie intenties ziet
- Dat het nog steeds gaande is.

Voordelen:

- Daar kunnen zitten in plaats van op stenen balkon.

Leeftijd 60-80:

- Parkjes als dit (Buurtuin Raambuurt) en boomspiegels
- Doet denken aan project waar zelf aan wordt gewerkt en dat mensen dat leuk vinden en er gehoor aan geven.
- Alle tuintjes in de buurt die succesvol zijn.
- Vooral op kinderen gericht, omdat mensen met kinderen die een andere achtergrond hebben daar vaker langskomen. Het is het belangrijkste dat de kloof zo dicht mogelijk is.
- Het moet verkeersveilig zijn.

Voordelen:

- Kunnen leren van de tuin als inspiratie voor eigen participatie project.
- Samenbrengen van allemaal verschillende mensen.
- Leuk om een praatje te kunnen maken met mensen.

Nadelen:

- Soms lastig om nieuwe mensen te vinden voor eigen participatieproject.

3 gebruikers, gemengde leeftijd 30-80:

- Natuurinclusieve burgerparticipatie is een mooi wordt bedacht door een aantal mannetjes achter hun bureau. Wij zijn maar gewone mensen hoor.
- Dat de natuur gebruikt wordt om burgers te verbinden en mee te laten doen aan de samenleving.
- 'zoals Ameland, aan de vleien'
- Ruimte voor fietsers door brede paden, verkeersveilig.
- Stukje onaangetaste natuur.
- Plek voor kinderen
- Zoals 'oeverloos'
- Aanwezigheid gepassioneerde sociale tuinvrouw die voor koffie, thee en soep zorgt.
- Plantjes in de tuin
- Je moet fijn kunnen zitten en kletsen.
- Je moet er tot rust kunnen komen.

Voordelen:

- In de tuin is het veilig (daar omheen niet)
- Gebruikers kunnen kletsen met elkaar, sociale contacten.
- Er wordt veel uitgelegd aan kinderen, die hebben dat erg nodig.

Leeftijd 60-80

- Plek voor kinderen, zonder evenementen want dan wordt het gras vertrapt
- Mooie verlichting
- Wel bekend met participatie, zelf meegedaan

Leeftijd groepje van 5 personen, leeftijd 20-40

Beeld participatie:

- Dat burgers inspraak krijgen bij beslissingen die de gemeente eigenlijk moet nemen.

Beeld succesvol GRP:

- Meer bankjes, meer lantaarnpalen voor de veiligheid
- Gezellig
- Meer begroeiing, het is nu heel plat

Beeld succesvolle groene buitenruimte:

- Dat het aan veel verschillende functies voldoet, kinderen en ouderen
- Schaduw
- Dat het goed aanvoelt
- Moeten meerdere dingen mogelijk zijn
- Vollediger ingericht dan een grasveldje met bomen (als een recreatieruimte)
- Zoals de binnentuin bij het provinciehuis.

Leeftijd 60-80

Beeld participatie:

- Weet wat het is, zou het niet kunnen uitleggen.
-

SGBR:

- Zoals een andere plek, met veel bloemen en een kunstwerk.
- Geen rommel
- Meer bankjes/ meubulair
- Altijd mensen die daar gaan zitten
- Park hoeft niet verbeterd te worden, al tevreden met wat er is gebeurd.
- Verbetering heeft geen zin, mensen gaan toch op het terras zitten

Participanten:

Leeftijd 40-60:

- Participatie is lastig
- Fijn dat als de gemeente ruimte geeft
- Het gaat moeilijk met vrijwilligers, mensen zijn moeilijk te porren voor dit soort dingen.
- Er moet wat leven, je moet er wat kunnen doen.
- Er moet gewandeld kunnen worden.
- Er moet wat te zien zijn.
- Het moet een plek zijn waar je over kunt praten met anderen.
- Je moet er gezellig kunnen zitten.

Voordelen:

- Het schijnt gezond te zijn.
- Het werkt ontspannend
- Je leert er anders door naar mensen te kijken.
- Het is mooi
- Diversiteit aan planten en insecten.
- Het is een ontmoetingsplek.
- Kan er van leren

Nadelen:

- Lastig om aan vrijwilligers te komen
- Je wordt weleens teleurgesteld door vrijwilligers, dat hoort er ook bij.

Leeftijd 40-60:

- Je moet het gevoel hebben dat je wat invloed kunt uitoefenen
- Voorbeeld van project waar aan meegewerkt wordt: Boomspiegel.
- Dat er verantwoordelijkheid en vertrouwen wordt gegeven.
- Het moet duidelijke kaders hebben
- Er moet door de gemeente in geïnvesteerd worden
- Gemeenteambtenaren moeten meewerken een stukje te maken, anders lukt het niet.
- Er moet een bepaalde professionaliteit vanuit de gemeente zijn.
- Er moet een gezamenlijke verantwoordelijkheid zijn.
- Er moet ruimte voor zijn, het werkt niet als je zegt: Ik wil een tuin hebben, die moet dan maar ergens.
- Het is belangrijk dat de buurt meehelpt.
- Er moet per straat gekeken worden naar wat er gedaan kan worden.
- Hetzelfde project kan ergens anders misschien niet werken.
- Het moet geschikt zijn voor amateurs.
- Het moet verkeersveilig zijn.

Voordelen:

- Je leert mensen kennen op deze manier doordat je een gezamenlijk project hebt.
- Werkt tegen eenzaamheid.
- De buurt wordt mooier, de stad krijgt meer reuring.
- Het wordt geassocieerd met gezondheid. Groen geeft leefbaarheid.

Leeftijd 40-60:

- Participatie heeft door politiek rare graai gekregen.
- Betekend voor mij: inclusiviteit en meedoen. Iedereen die mee kan doen naar eigen kunnen draagt een steentje bij.
- Politiek ziet participatie als tegenprestatie.
- Sommige mensen kunnen niets doen, maar dat betekent niet dat ze niet waardevol zijn.
- Dat je diversiteit hebt aan planten, bomen en insecten.
- Dat buurtbewoners eigenaarschap hebben.
- Dat ze meedoen en dat ik ze daarin mee kan nemen.

Voordelen:

- Verbondenheid met mensen
- Werkt bij aan gevoel van veiligheid.
- Diversiteit aan planten, bomen en insecten.
- Mensen worden socialer door de tuin.

Nadelen:

Klagende buurtbewoners die er echt tegen zijn.

Bijlage 8: Codeboek. De 'Nodes' gebruikt voor het coderen in Nvivo

Naam	Beschrijving
Gebruikers perspectief	Het perspectief van de gebruikers en de bewoners (mensen die gebruik maakten van het park op moment van het interview)
Associatie, beleving, kennis, gevoel, belang, verbondenheid	Cognitieve, expressieve en normatieve dimensie
Beelden	De beelden die de ondervraagden hebben van natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten of een succesvolle groene buitenruimte
Mooi of lelijk	Opmerkingen over wat mensen mooi of lelijk vinden
nadelen	Genoemde nadelen
Projecten	Voorbeeld van projecten die genoemd worden
voordelen	Genoemde voordelen
Waarde van groen	Hoe en op welke manier groen wordt gewaardeerd in een project of door een persoon
Gemeente perspectief	Het perspectief van de gemeenten
Associatie, beleving, kennis, gevoel, belang, verbondenheid	
Beelden	
Mooi of lelijk	
nadelen	
Projecten	
voordelen	
Waarde van groen	
mooie quotes	
Participanten perspectief	Het perspectief van de participanten, dit zijn ook gebruikers, maar ze onderscheiden zich van deze groep door actief iets te doen aan of in het project, in plaats van alleen gebruik te maken van de ruimte.
Associatie, beleving, kennis, gevoel, belang, verbondenheid	

Naam	Beschrijving
Beelden	
Mooi of lelijk	
nadelen	
Projecten	
voordelen	
Ontwerp- en adviesbureaus	Het perspectief van advies en/of ontwerpbureaus die ofwel gericht zijn op het gebruiken van participatie bij projecten, ofwel bij veel projecten een vorm van participatie gebruiken.
Associatie, beleving, kennis, gevoel, belang, verbondenheid	
Beelden	
Mooi of lelijk	
nadelen	
Projecten	
voordelen	

Bijlage 9: Indelingen per perspectief en dimensie

Cognitieve dimensie

Cognitieve be	Gemeenten	Ontwerp- en adviesbureau	Gebruikers / bewoners	Participanten	Gemeente niet participatief	Gebruikers niet participatief project
NBBP						
Herinneringen/ ervaringen	Doet denken aan aan meegewerkte projecten. Het is vrijblijvend, je hebt niet teveel prestige-gevoel. Je moet er een lange adem voor hebben en je hebt een sterke ruggengraat nodig. Mensen gaan vanuit hart en passie aan de slag met liefde voor de natuur. Niet alle groepen gaan goed met elkaar samen.	Doet denken aan ervaring met recent project en samenwerking met bewoners bij dat project. Bewoners weten meer over de buurnatuur dan jijzelf. Er komt bij participatie vaak enige strijd kijken.	Doet denken aan project waar men zelf mee bezig is.	Doet denken aan eigen project, fijn dat de gemeente ruimte geeft. Lastig om vrijwilligers te porren ervoor. Insecten en bijzondere planten komen er voor. 'Ik heb er vrienden aan overgehouden'. Veel van geleerd. Het groeit.		Heb er in februari aan meegedaan, binnenkort weer.
Voorbeelden	Asgart, Steenbreek (werkzaamheden bij gemeente).		Doet denken aan plekken als Buurttuin Raambuurt en boomspiegels	Doet denken aan boomspiegel project.	Niet Gele Rijdersplein, daar is geen participatie gebruikt.	
Je doet het samen	Doet het samen		Het gaat om iets samen maken	Iedereen die mee kan doen draagt naar eigen kunnen een steentje bij		
Effect ervan	Werkt ontspannend. Laat inzien dat groen makkelijk is. Zowel mens als natuur verbinden en ruimte geven. Bewustwording creëren. Omgeving bij natuur betrekken bij stimuleren biodiversiteit in de stad. Zorgt voor community building.		Moet mensen verbinden. Saamhorigheid.	Het is een oase in een stenen omgeving. Kloof tussen arm en rijk moet ermee dichtgesmeerd worden met liefde en vriendelijkheid.		Gemeente heeft al een beeld, inspraak heeft niet veel zin.
Kennis over	Betrekt mensen bij planvorming. Nog veel niet bekend hoe projecten aflopen, veel projecten zijn pril.	Het komt erg precies. Kan op veel verschillende manieren. Gaat veel over communicatie.	Mensen uit de buurt kunnen meedenken en helpen. Natuur wordt gebruikt om burgers te verbinden en mee te laten doen aan de samenleving.		Niet alles kan overal	Meegedaan aan participatie. Dat burgers inspraak krijgen bij beslissingen die de gemeente eigenlijk moet nemen. Bekend met participatie. Weet wat het is, zou het niet kunnen uitleggen.

Normatieve dimensie

Normatieve dimensie	Gemeenten	Ontwerp- en adviesbureau	Gebruikers / omwonenden	Participanten	Gemeente niet participatief	Gebruikers niet participatief
NBBP						
Waarde van groen	Planten zijn een van de mooiste dingen die er zijn. Planten voeden en genezen je	Mensen vinden natuurinclusief belangrijk. Mensen worden vrolijker dat er meer ruimte voor groen komt	Fijn dat ze iets aan groen doen. Groen is belangrijk, dat staat centraal.	Groen is een manier om samen iets te doen, vooral in de tuin is het belangrijk dat er dingen gedaan kunnen worden. Groen maakt het prettig om er te zijn. De tuin is heel belangrijk, anders komt er een gebouw te staan en daar heeft niemand wat aan. Mensen vinden het prachtig. Omdat je dit hebt hoeft je niet telkens naar een ver natuurgebied.	Gele Riddersplein is niet voor biodiversiteit.	Groen al beter dan toen er auto's stonden, heeft het gezelliger gemaakt. Groen al beter dan toen er auto's stonden.
Gezondheid	Planten voeden en genezen je			Het schijnt goed te zijn voor je gezondheid		
Sociale aspecten	Zonder dit participatieproject hadden wij elkaar nooit ontmoet. Belangrijk voor het samenbrengen van verschillende buurten. De meerwaarde zit hem in dat sociaal maatschappelijke, dat je hier echt mensen bij elkaar brengt. Sociale cohesie bevorderen.	Belangrijk in de tijd waar we nu in leven waarbij alles om geld draait.	Plek om herinneringen te maken. Zonder deze tuin spreek ik niemand. Belangrijk voor gevoel van veiligheid. Als ik op zaterdag om 10 uur kom dan zijn er altijd veel mensen, dan maak ik wel eens een praatje, dat vind ik wel heel leuk.	Je leert mensen kennen doordat je een gezamenlijk project hebt. Beter voor contacten met de buurt. Als je iets voor elkaar doet krijg je het ook terug. Het is een verrijking, want je ontmoet weer heel andere mensen. Er zijn veel mensen die het leuk vinden, die komen dan met camera's. Je leert meer over mensen. Je gaat anders tegen mensen aankijken. Belangrijk om de kloof die ontstaan is tussen arm en rijk te dichten. Het helpt mee tegen het gevoel van onveiligheid. Belangrijk voor het verbeteren van sociale cohesie in de buurt.		Het voelt onveilig door tussenstuk met hangjongeren.
Betekenisverlening	Het is voor mensen die iets willen betekenen voor de wereld. Vooral belangrijk in achterstandswijken, waar de connectie met groen nog belangrijker is.		Voor mensen met honden is het fijn.	Brengt eigenheid in de buurt. Het is uniek in de stad.		
communicatie/informatie middel	Het is belangrijk voor wijken die je klaarmaakt voor de toekomst. Voorkomt problemen door mensen er vanaf het begin bij te betrekken. Het is belangrijk om bewustwording over te dragen naar bewoners, om samen grotere vraagstukken aan te kunnen pakken. Het maakt grote problemen klein en tastbaar.				Belangrijk om te laten zien wat je met deze stedelijke ruimte kunt doen.	
Educatie	Het is belangrijk voor educatie.			Je leert van elkaar. Het laat zien dat de samenleving maakbaar is		
Leren van participanten		Waarde van participant moet niet onderschat worden. Een plek krijgt betekenis door kunst en participatie samen te brengen. Belangrijk om participatie te gebruiken zodat je weet voor wie je ontwerpt, dat je ontwerp goed aansluit bij de gebruikers.				
Inkomsten				Belangrijk voor inkomsten omdat het werk is		
Mening over	Het is gezond om in de grond bezig te zijn. Het is lastig om te werken met verschillende groepen.		Het is een goede zaak. Een woord dat bedacht is door aantal mannetjes achter hun bureau.	Is lastig. Het schijnt gezond te zijn, werken in de tuin. Er moet door gemeente in geïnvesteerd worden. Belangrijk dat er vertrouwen wordt gegeven. Gemeenteambtenaren moeten eraan meewerken. Het moet duidelijke kaders hebben. Ambtenaren moeten meewerken, anders lukt het niet. Moet geschikt zijn voor amateurs. Belangrijk dat buurt meehelpt. Groen geeft levendigheid. Participatie heeft door politiek rare draai gekregen. Politiek ziet participatie als tegenprestatie. Het is gewoon een buurttuin: een groei, bloei en leer laboratorium. Het is organisch.		Het wordt geen mooi parkje als er evenementen op plaatsvinden. Als de gemeenteraad iets wil wordt dat niet meer veranderd. Deze plek moet gebruikt worden voor kinderen, omdat daar te weinig voor is in de stad.

Expressieve dimensie

Expressieve beleving	Gemeenten	Ontwerp- en adviesbureau	Gebruikers / bewoners	Participanten	Gemeente niet participatief	Gebruikers niet participatief
Verbondenheid	Wel, vooral in achterstandswijken, Heel erg verbonden, omdat ze opdrachtgever zijn, omdat we het financieren en omdat ik het zelf een fijne plek vind om te zijn. Je hebt het gevoel iets te kunnen betekenen voor de wereld, het werkt verbindend.	Enorm verbonden als ik er mee bezig ben, daarna laat is het los. Op kleiner niveau wel, op groter niveau wat moeilijker.	Wel, herinneringen in de tuin. Verbonden met de tuin als inspiratie en met de mensen die ik ken hier. Dat geeft verbondenheid.	Wel verbonden, kijk anders naar de buurt en ga sneller ergens naartoe omdat ik die contacten heb. Heel erg verbonden als initiatiefnemer en omdat ik hier altijd bezig ben. Voelt echt verbondenheid, door de band die je met mensen hebt.	Wel, met alle projecten.	Niet verbonden met de manier waarop het nu gebruikt wordt. Onbekend. Niet verbonden.
Boos	Frustratie omdat mensen niet inzien hoe waardevol het project is, of omdat groepen niet goed samen gaan.		Langsrijdende auto's zijn storend. Weinig zitplek is soms jammer. Boos omdat mensen langs de tuin fietsen terwijl dat daar niet mag.			Dat het parkje wordt gebruikt voor evenementen, jammer dat het gras wordt vertrapt. Vervelend
Bang						Onveilig door hangjongeren.
Blij	Interessant, leuk om te zien hoe het ontwikkeld. Gezellig. Het is leuk. Leuk als bewoners enthousiast worden. Blij om kleine succesjes.	Nieuwe tools voor participatie zijn leuk. Heel leuk als iets met kinderen ontworpen is. Leuk als mensen zelf met dingen komen en als je mensen kan betrekken. Gezelligheid.	Fijn dat ze een tuintje hebben gemaakt op een kille plek. Kruiden en planten zijn leuk. Fijn dat het lekker ruikt. Inspirerend. Leuk dat het inheems gehouden wordt. Gezellig. Blij met aanwezigheid sociale tuinvrouw.	Mooi dat je op deze manier mensen leert kennen. Grappig om te zien dat iedereen zijn eigen boomspiegel op eigen manier inricht. Fijn dat groenten en fruit worden verdeeld. Het is leuk.		
Krachtig	Betrokken en bevlogen bij projecten, vooral in wijken waar mensen het echt nodig hebben. Trots	Verbaasd door dingen waar participanten mee komen. Je voelt je als ontwerper wel trots. Mooi om alle belangen samen te brengen en te gaan voor een zo hoog mogelijk resultaat. Je voelt de passie van andere mensen. Trots	Positief verrast dat er geen vandalisme is, dat mensen het respecteren.	Trots op hoe het eruit ziet, dat vind ik geweldig. Leuk om te horen dat andere mensen het mooi vinden. Raak gemotiveerd ervan, het laat zien dat de samenleving maakbaar is.	Project voelt succesvol, omdat er is gedaan wat kon.	
Verdrietig	Weemoedig, als het niet gaat zoals je wilt. Vervelender vanuit de gemeente, dan mis je 'feeling'. Dat mensen het ervaren als overlast of verloedering. Soms lastig om kritiek te moeten leveren vanuit gemeente.	Jammer als iets in de uitvoering niet gaat zoals gepland. Lastig als andere mensen heel erg boos zijn, daar moet je jezelf voor beschermen. Jammer dat je bewoners niet meer vertrouwen kan bieden.	Gemeenschappelijke groenten kunnen doorschieten, dat is jammer.	Je wordt weleens teleurgesteld door vrijwilligers. Jammer dat er mensen zijn die altijd over de tuin klagen.	Jammer van gemiste kansen.	Park is ongezellig.
Gewoon	Ontspannend. Ik voel heel veel liefde.		Het geeft rust. Ontspannend Voelt veilig als het park open is.	Prettige omgeving omdat er geen vandalisme is. Prettig om er te zijn. Het is ontspanning.	Tevreden met de plek, het is prima, gedaan wat mogelijk was.	
Overig	Bijzonder dat het er is. Mensen doen wat met mij. Gevoelens bij elke straat.		Het geeft een warm gevoel. Fijn om te weten dat er mensen zijn als wij die dit ook belangrijk vinden. Goed dat er ruimte is en dingen worden gedaan voor kinderen. Onveilig als het dicht is, veilig als het open is.	Voorheen negatief gevoel omdat het verlaten voelde, dat is nu weg.		Geen gevoelens bij het park, fijn dat er een bankje staat waarop gezeten kan worden.

Mooi of lelijk (mooi of minder mooi)

Mooi/lelijk	Gemeente	Ontwerp- en adviesbureau	Gebruikers	Participanten	Gemeente niet participatief	Gebruikers niet participatief
Mooi						
Resultaten		Het is mooi om alle belangen samen te brengen.	Ruimte voor kinderen.		Mooi dat bomen een betere plek hebben gekregen.	
Object	Aanwezigheid kas.		Zonnebloemen. De planten in de tuin. Planten in de tuin.	De fruitbomen, schelpenpad, perenbomen waar stenen lagen, alles wat een beetje opvalt.		De paar bloemetjes die er nog zijn.
Geheel	Als iets mooi is aangelegd. Natuurlijke elementen.	Rommeligheid van een plek, niet te netjes en te strak. Openheid.		De hele tuin is mooi. Het ontwerp van de tuin. De tuin en de mensen.	Mooi dat parkeerplaatsen zijn vervangen door bomen.	Beter dit dan parkeerplaatsen. Mooier dan dat het eerst was.
Minder mooi						
Object dat niet in landschap past	Hekje wat niet in de straat paste. Knalrode dixie.	Plastic plantjes of dingetjes die mensen meenemen voor in een tuin.	Composthoop mag wel een beetje uit het zicht.			Lantaarnpalen met spotjes.
Niks is lelijk	Projecten zijn niet echt lelijk, dingen zijn mooi voor mensen. Niet altijd voor mij, maar dat hoeft ook niet.	Niks is echt lelijk.			Mooi en lelijk is subjectief.	
Omgeving			Aanwezigheid van auto's is hinderlijk. Wandelpad waar mensen op fietsen hinderlijk.	De flats waar je op uitkijkt. De omgeving mag wel biodiverser.		
De staat van het park				Hoe het park er daarvoor uitzag.		het vertrapte grasveld. Het groen is niet zoals een grasveld hoort te zijn.

Bijlage 10: Samengevatte kernpunten over de drie belevingsdimensies en mooi of lelijk. Verzameld per betrokken partij en per leeftijdscategorie

Gemeente:

- Leeftijd 20-40:

Cognitieve dimensie: Het is vrijblijvend. Je hebt niet veel prestige-gevoel. Veel saamhorigheid. Het is gezond om in de grond bezig te zijn.

Normatieve dimensie: **Het is voor mensen die iets willen betekenen voor de wereld. Planten een van de mooiste dingen die er is, het voed en geneest je en mensen vergeten dat wel eens. Zonder *participatieproject* hadden wij elkaar nooit ontmoet.**

Expressieve dimensie: Je hebt het gevoel iets te kunnen betekenen voor de wereld en voor jezelf. Ontspannend. Soms weemoedig, niet alles gaat en groeit zoals je dat wilt. Interessant. Bijzonder dat het er is. Leuk om te zien hoe het ontwikkeld. De mensen doen echt wat met mij. Planten een van de mooiste dingen die er is. Het is gezellig en laagdrempelig. Het werkt verbindend. Vanuit de gemeente wordt het iets vervelender omdat het technischer wordt, dan mis je de 'feeling'.

"Ik deel als ambtenaar de beleving, anders zou ik die nooit mee kunnen geven"

Mooi: Als iets mooi is aangelegd, maar zelf niet vaak aanwezig bij eigen projecten na afloop.

Lelijk: Projecten niet echt lelijk. Dingen zijn mooi voor de mensen, maar niet altijd voor mij en dat hoeft ook niet.

Aanwezig op plekken: Heel soms

- Leeftijd 20-40:

Cognitieve dimensie: Niet veel bekend over hoe het afloopt, veel projecten zijn pril. Zou wel goed zijn om te weten.

Normatieve dimensie: Het is vooral belangrijk in achterstandswijken, waar de connectie met groen nog belangrijker is.

Expressieve dimensie: Het is leuk. Leuk als bewoners enthousiast worden. Wel gevoelens bij elke straat. Betrokken en bevlogen bij projecten, vooral in achterstandswijken.

Mooi: Niet vaak aanwezig op plekken na afronden project.

Lelijk: Een lelijk hekje wat geplaatst moest worden wegens budget. Was ook niet praktisch.

- Leeftijd 20-40:

Cognitieve dimensie: Je hebt een lange adem nodig. Je moet een sterke ruggengraat hebben, maar je mag van dingen leren die niet goed gaan. Het zorgt voor community building. Mensen gaan vanuit hart en passie aan de slag met liefde voor de natuur. Het is wel altijd lastig te werken met verschillende groepen, niet alle groepen gaan goed met elkaar.

Normatieve dimensie: Het is super belangrijk, vooral voor wijken die je klaar maakt voor de toekomst. Voorkomt problemen door mensen er vanaf het begin bij te betrekken. Belangrijk om bewustwording over te dragen naar bewoners, om samen grotere vraagstukken aan te kunnen pakken. Dit project maakt grote problemen klein en tastbaar. Het zorgt voor het samenbrengen van verschillende buurten. Belangrijk voor educatie. Het is zo belangrijk dat je je niet door de negatieve kant uit het veld moet laten slaan.

Expressieve dimensie: Ik voel heel veel liefde. Blij om kleine succesjes, zoals een eenzame vrouw die door project weer opeens buitenkwam. Ook veel frustratie omdat mensen niet altijd inzien hoe waardevol een project is. En frustratie om groepen die niet goed samengaan. Negatief dat sommige mensen het ervaren als overlast of verloedering van de wijk. Soms lastig om vanuit gemeente kritiek te moeten leveren op dingen die fout gaan, maar dat gevoel overheerst niet. Vooral gevoel van trots.

Mooi: Kas is positief, ook omdat deze gebruikt kan worden bij koud weer. Natuurlijke elementen in tuin ook positief.

Lelijk: De hexagon kas die er eerst stond (werd ook wel de 'puist' genoemd) werd ook vaak ge vandaliseerd. De knalrode dioxie die niet bij de rest van de tuin past.

- Leeftijd 40-60 (niet participatief):

Cognitieve dimensie: Gele rijdersplein is geslaagde groene buitenruimte, al had daar meer uit gehaald kunnen worden.

Normatieve dimensie: **Het is belangrijk om hiermee te laten zien dat je iets in de stedelijke ruimte kunt doen, waardoor deze anders te gebruiken is en een stuk leefbaarder en natuurvriendelijker.**

Expressieve dimensie: Jammer van gemiste kansen om wadi te maken van gebied. Voelt als succesvol, omdat de stenen eruit zijn en die plaats hebben gemaakt voor groen. Bewoners hadden het graag anders gezien, maar er is gedaan wat er mogelijk was en dat is prima. Voel wel verbondenheid met de plek.

Mooi: mooi en lelijk is subjectief. Is al mooi als parkeerplaatsen worden vervangen door groen. Mooi dat bomen een betere plek hebben gekregen.

Lelijk: Jammer dat het weinig biodivers is en weinig betekenis heeft voor ecologie.

Projectontwikkelaars:

- Leeftijd 20-40:

Cognitieve dimensie:

Normatieve dimensie: **De waarde van een participant moet niet onderschat worden. Een plek krijgt betekenis door kunst en participatie samen te brengen. Ik merk dat mensen natuurinclusief belangrijk vinden. Volgens mij worden de meeste mensen vrolijker dat er steeds meer ruimte voor groen komt. Dat een plek groen wordt maakt het aantrekkelijk.**

Expressieve dimensie: Nieuwe tools voor participatie leuk, als je er iets te doen valt. Positief als je mensen kan betrekken en ze zelf met dingen komen. Heel leuk als iets met kinderen ontworpen is. Als ontwerper voel je je trots. Ook jammer als iets in de uitvoering niet gaat zoals gepland. Mooi om alle belangen samen te brengen en om te gaan voor een zo hoog mogelijk resultaat.

Mooi: Om alle belangen samen te brengen en te gaan voor een zo hoog mogelijk resultaat.

Lelijk: Niks echt lelijk. Jammer als uitvoering niet gaat zoals gepland.

- Leeftijd 40-60

Cognitieve dimensie: Er komt enige strijd bij kijken.

Normatieve dimensie: **Vooraf belangrijk in de tijd waar we nu leven. Belangrijk om participatie te gebruiken zodat je weet voor wie je ontwerpt, dat je een goed ontwerp kan maken wat aansluit bij de gebruikers.**

Expressieve dimensie: Enorme gezelligheid, je voelt passie van andere mensen. Maar er kunnen ook mensen heel erg boos zijn, dat is wel lastig. Daar moet je je echt voor beschermen. Gevoel van trots. Voelt verbondenheid als ermee bezig is. Jammer dat je bewoners niet meer vertrouwen kunt bieden.

Mooi: De soort rommeligheid van een plek. Niet te netjes en te strak. Openheid.

Lelijk: Dat mensen zelf plastic plantjes of dingen meenemen voor in de tuin. Maar dat moet je van je af kunnen zetten.

Gebruikers:

- Leeftijd 20-40:

Cognitieve dimensie: Saamhorigheid.

Normatieve dimensie: **Fijn dat ze iets aan groen doen in Gouda. Vind het belangrijk. Herinneringen die er zijn opgedaan maken het speciaal. We zitten liever hier als de zon schijnt dan op ons betonnen balkonnetje.**

Expressieve dimensie: Voordat dit project er was was het hier kill. Fijn dat ze hier een tuintje maken en dat het een plek is om samen te komen. Het geeft rust. Kruiden en planten zijn leuk. Geeft een warm gevoel. Fijn om te weten dat er mensen zoals wij zijn die dit ook belangrijk vinden. Dat het lekker ruikt is fijn. Positief verrast dat het zo goed gaat en dat er geen vandalisme is. Mooi dat mensen het respecteren. De plek maakt uit, auto's die langsrijden zijn niet goed voor de beleving. Te weinig bankjes is ook jammer.

Mooi: Zonnebloemen, planten, dat het nog bestaat. Het gevoel dat je afgesloten zit door groeiende Zonnebloemen vind ik mooi.

Lelijk: Auto's zijn hinderlijk.

- Leeftijd 60-80

Cognitieve dimensie:

Normatieve dimensie: **Groen is erg belangrijk, dat staat centraal. Je slaapt beter als je moet.**

Expressieve dimensie: Vind het inspirerend. Heel divers. Gemeenschappelijke opbrengst ook lastig, omdat groente door kunnen schieten en dat is jammer. Het is mooi. Voelt verbondenheid. Leuk dat het inheems gehouden wordt.

Mooi: Planten in de tuin

Lelijk: Iets minder mooi is de composthoop, die kan een beetje uit het zicht.

- Groepje gebruikers, leeftijd 30-80:

Cognitieve dimensie:

Normatieve dimensie: Belangrijk dat hondenveldje er is. Belangrijk voor mevrouw die anders niemand spreekt. Belangrijk voor gevoel van veiligheid.

Expressieve dimensie: Onveilig gevoel onderdrukt het mooie van NBPP. Het is wel leuk voor de hondjes en gezellig. Onveilig gevoel als het niet open is, veilig gevoel als de tuin wel open is. De aanwezigheid van de sociale tuinvrouw is erg positief. Goed dat er ruimte is en dingen worden gedaan voor kinderen. Iedereen voelt zich verbonden met de tuin. Als het open is een fijne plek, anders een kutplek. Verkeersveiligheid wordt negatief beleefd.

Mooi: De plantjes in de tuin, ruimte voor kinderen.

Lelijk: Wandelpad waar wel hard wordt op gefietst en mensen niet afstappen.

- Leeftijd 60-80

Cognitieve dimensie:

Normatieve dimensie: Mooi parkje klopt niet met het gebruik van evenementen. Er is te weinig plek voor kinderen in de stad, deze plek moet daarvoor gebruikt worden. Als de gemeenteraad iets wil dan kun je dat toch niet echt meer veranderen.

Expressieve dimensie: Vervelend, jammer van vertrapping. Geen verbondenheid zoals het nu gebruikt wordt, misschien wel na verbetering.

Mooi:

Lelijk: Vertrapte veld, lantaarnpalen met spotjes

- Groepje gebruikers, leeftijd 20-40

Cognitieve dimensie: Verbetering met hoe het eerst was.

Normatieve dimensie: Nu dit er is trekt het wel ander publiek aan. Mist nu levendigheid.

Expressieve dimensie: Onveilig, niet gezellig door tussenstuk met hangjongeren.

Mooi: Kan mooi zijn als het wat warmer wordt.

Lelijk:

- Leeftijd 60-80

Cognitieve dimensie: Er wordt weinig mee gedaan.

Normatieve dimensie: Het groen is niet zoals een echt grasveld zou horen te zijn. Blij dat de bomen behouden zijn gebleven. Ze hebben het wel goed gedaan, genoeg zitruimte. Tevreden dat het groen is.

Expressieve dimensie: Geen gevoelens erbij, geen verbondenheid. Hier komt niemand naast me zitten (positief).

Mooi: De paar bloemetjes die er zijn.

Lelijk: Het park

Participanten:

- Leeftijd 40-60

Cognitieve dimensie: Voorheen een negatieve associatie: Er lagen veel stenen, het gaf een verlaten beeld. Groen geeft leefbaarheid. Het wordt geassocieerd met gezondheid.

Normatieve dimensie: Je leert mensen kennen doordat je een gezamenlijk project hebt. Het is prettiger om daar (buurttuin) te zitten dan een los bankje aan het water. Er komen hele mooie dingen uit de tuin voort. Het geeft meer eigenheid in de buurt. Omdat je zelf wat hebt gedaan vallen andere dingen je ook beter op. Andere mensen vinden het mooi. Beter voor contacten in de buurt. Groen is een manier om samen iets te doen, dat is wel belangrijk. Vooral met die tuin dat ze echt dingen kunnen doen. Het groen maakt het prettiger om er te zijn. Het is belangrijk omdat als je iets doet voor elkaar krijg je het ook terug. Het is een verrijking, want je ontmoet weer heel andere mensen.

Expressieve dimensie: Het is mooi dat je op deze manier mensen leert kennen. Qua beleving is de tuin gewoon een heel mooie plek. Het is een prettige omgeving omdat het zo goed wordt bijgehouden en er is weinig vandalisme. Voorheen was het negatieve dat het een verlaten plek was. Als je daar nu rijdt is het heel grappig, dat iedereen zijn boomspiegeltje heeft ingericht op zijn eigen manier. De groenten en fruit wordt gedeeld, dat vind ik heel positief. Het is altijd prettig om er te zijn, zonder gedoe of iets. Verschil in beleving met plekken in de stad waar het niet groen is.

Mooi: De hele tuin is een mooie plek.

Lelijk: Hoe het er daarvoor uitzag.

- Leeftijd 40-60

Cognitieve dimensie: Participatie is lastig. Insecten en bijzondere planten. Ik heb er vrienden aan overgehouden. Veel van geleerd. Het schijnt gezond te wezen, werken in de tuin.

Normatieve dimensie: Mensen vinden het prachtig. Het is uniek in de stad. Die tuin is voor mij heel belangrijk, anders komt hier een gebouw te staan, daar heeft niemand wat aan. Het is een eyeopener, je leert meer over mensen, je gaat anders tegen mensen aankijken. Er zijn veel mensen die het leuk vinden, oude mensen en mensen met camera's. Je leert van elkaar. Omdat je dit hebt hoeft je niet telkens naar een ver natuurgebied.

Expressieve dimensie: Het is leuk, het is mijn hobby geworden. Je kent veel mensen, mensen komen op de koffie en ze komen langs. Je wordt weleens teleurgesteld door vrijwilligers, dat hoor erbij. Het is ontspanning. Als je ziet hoe het eruit ziet, dat vind ik geweldig, daar ben ik trots op. Ik vind het leuk om te horen als andere mensen het mooi vinden. Voelt verbondenheid met de plek, want: 'Ik ben er altijd mee bezig, dus de verbondenheid is groot'.

Mooi: De hele indeling van de tuin, de fruitbomen, het schelpenpad. Perenbomen waar stenen lagen, alles wat een beetje opvalt. Dat zijn de blikvangers van de tuin. Het insectenhotel ook wel. Niet persé alles mooi waar ik aan heb meegewerkt.

Lelijk: De flats waar je tegenaan kijkt (omgeving)

- Leeftijd 40-60:

Cognitieve dimensie: Het is gewoon een buurttuin: Een groei bloei en leer laboratorium waarbij van alles mogelijk is en waarbij bewoners zelf bepalen wat ze willen doen. Het is organisch, het groeit. Dat een de kloof tussen arm en rijk wordt dichtgesmeerd met liefde en vriendelijkheid. Oase in een stenen omgeving.

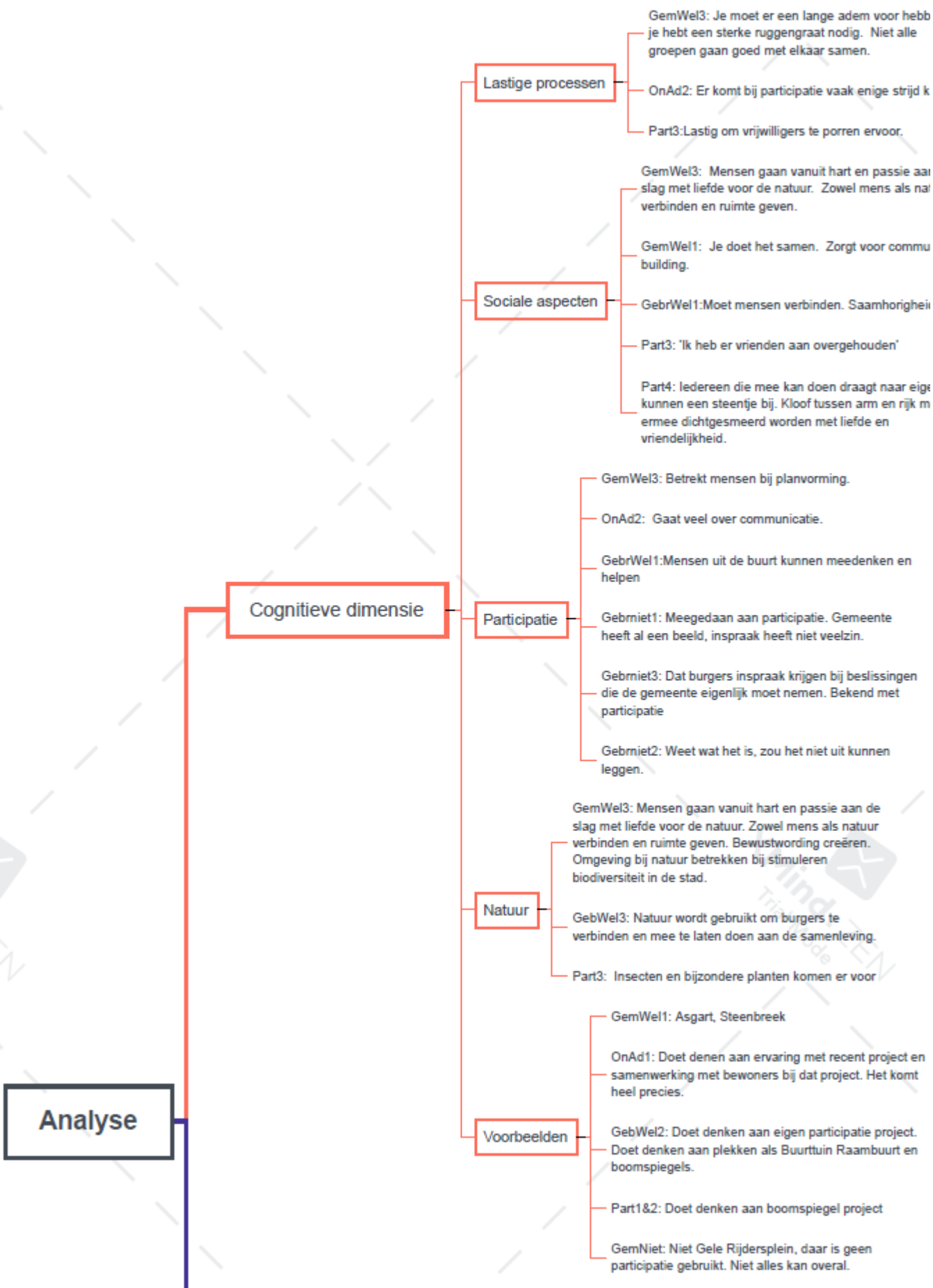
Normatieve dimensie: Belangrijk voor inkomsten omdat het beroep is. Belangrijk voor het verbeteren van de sociale cohesie in de buurt. Belangrijk om kloof die ontstaan is te dichten tussen arm en rijk. Dit project laat zien dat de samenleving maakbaar is. Helpt mee tegen gevoel van onveiligheid.

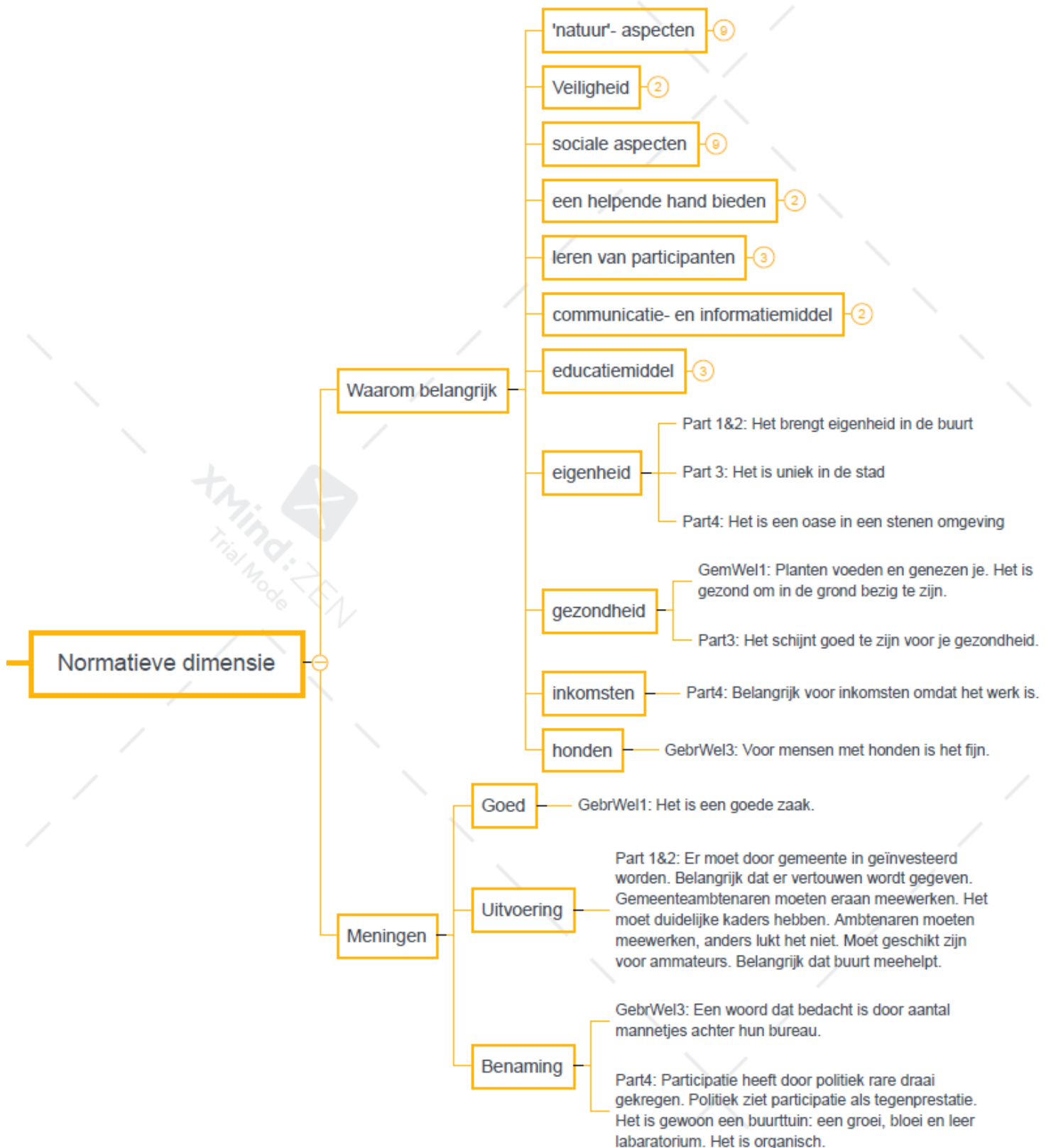
Expressieve dimensie: Wordt er gemotiveerd door. Iets cynischer geworden. Maakbaarheid bestaat. Heeft een band met alle mensen die er zitten, voelt verbondenheid. Jammer dat er altijd mensen zijn die klagen, die daar hun dagtaak van maken.

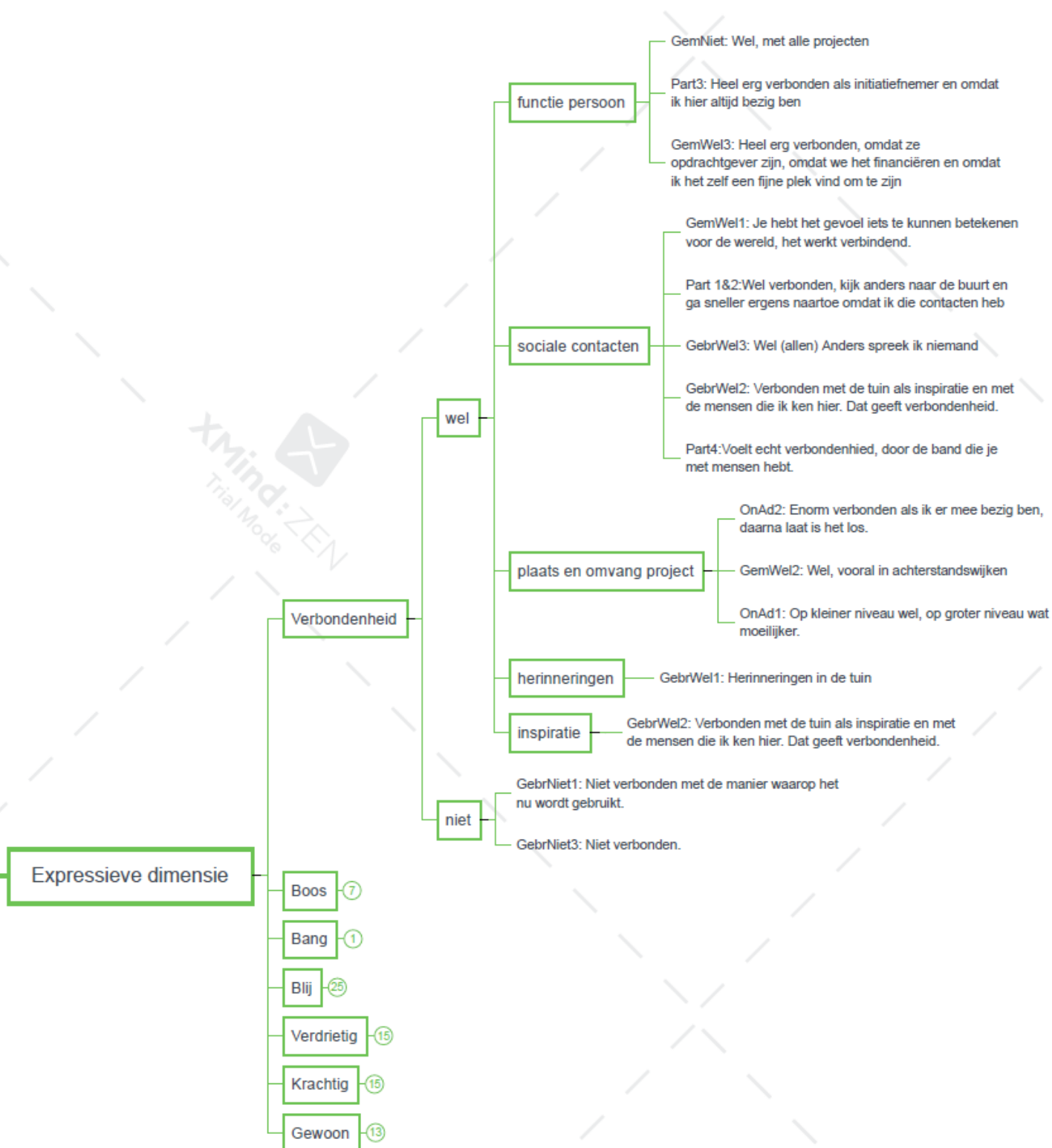
Mooi: De tuin en de mensen

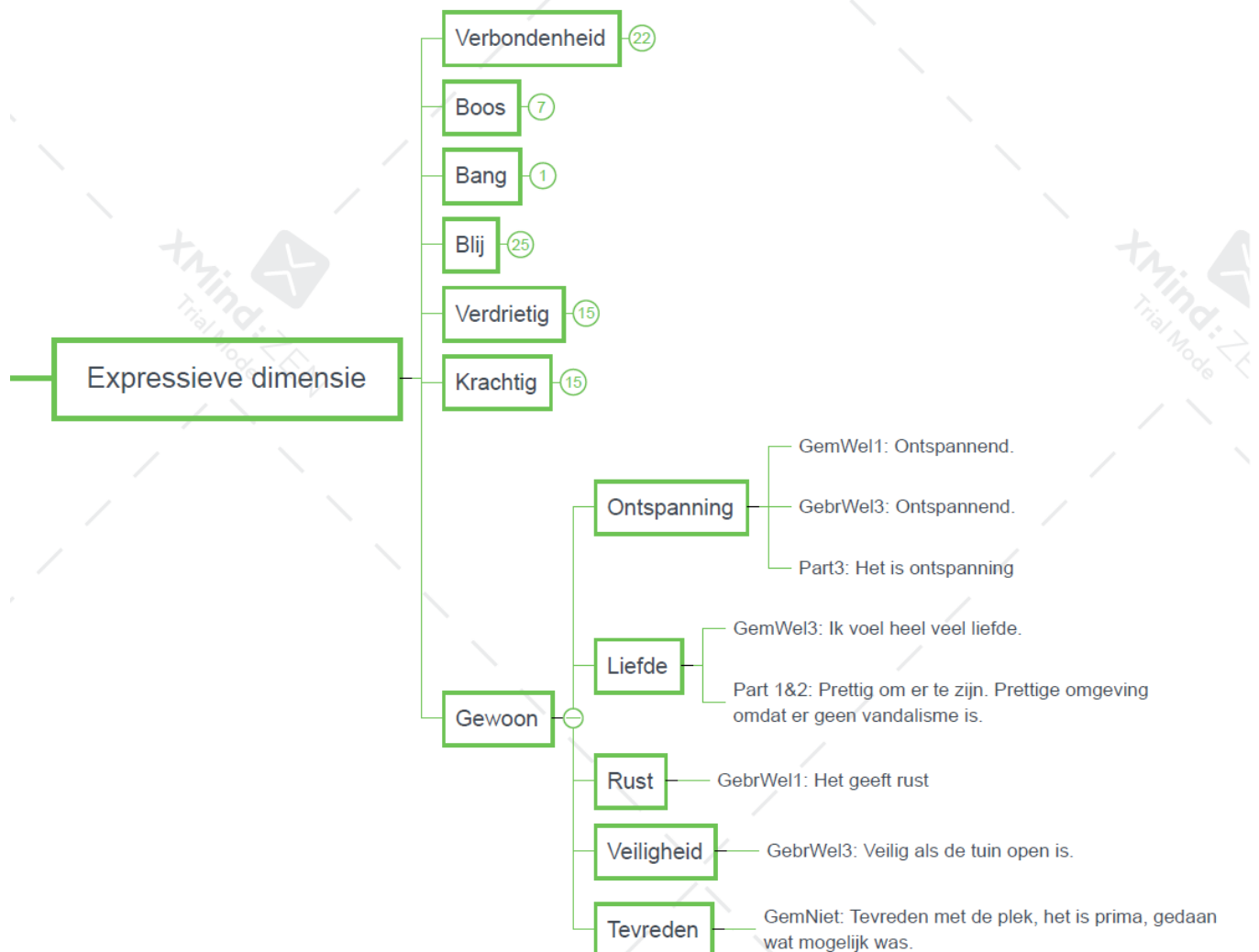
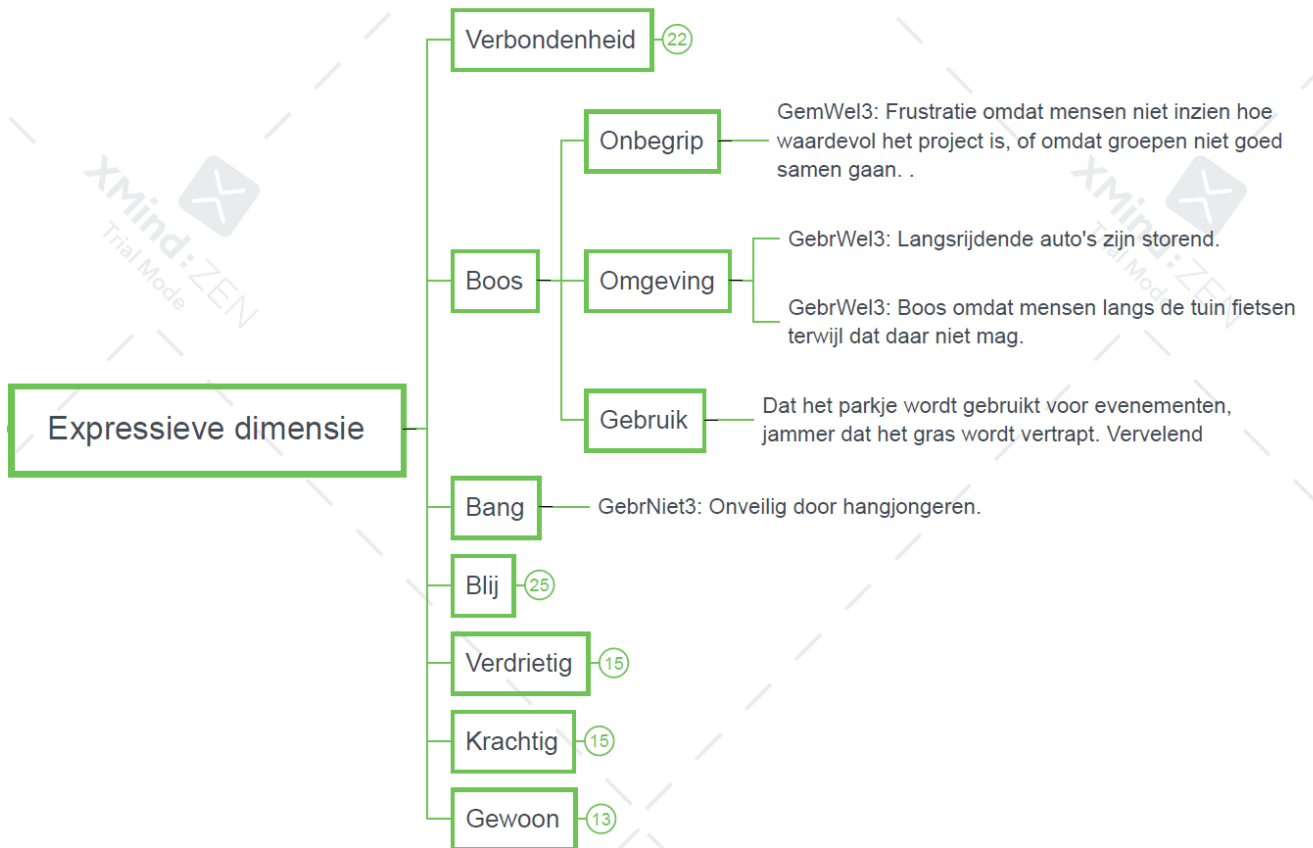
Lelijk: Niet persé lelijk, maar het park mag wel biodiverser. Je kijkt uit op een saai grasveld.

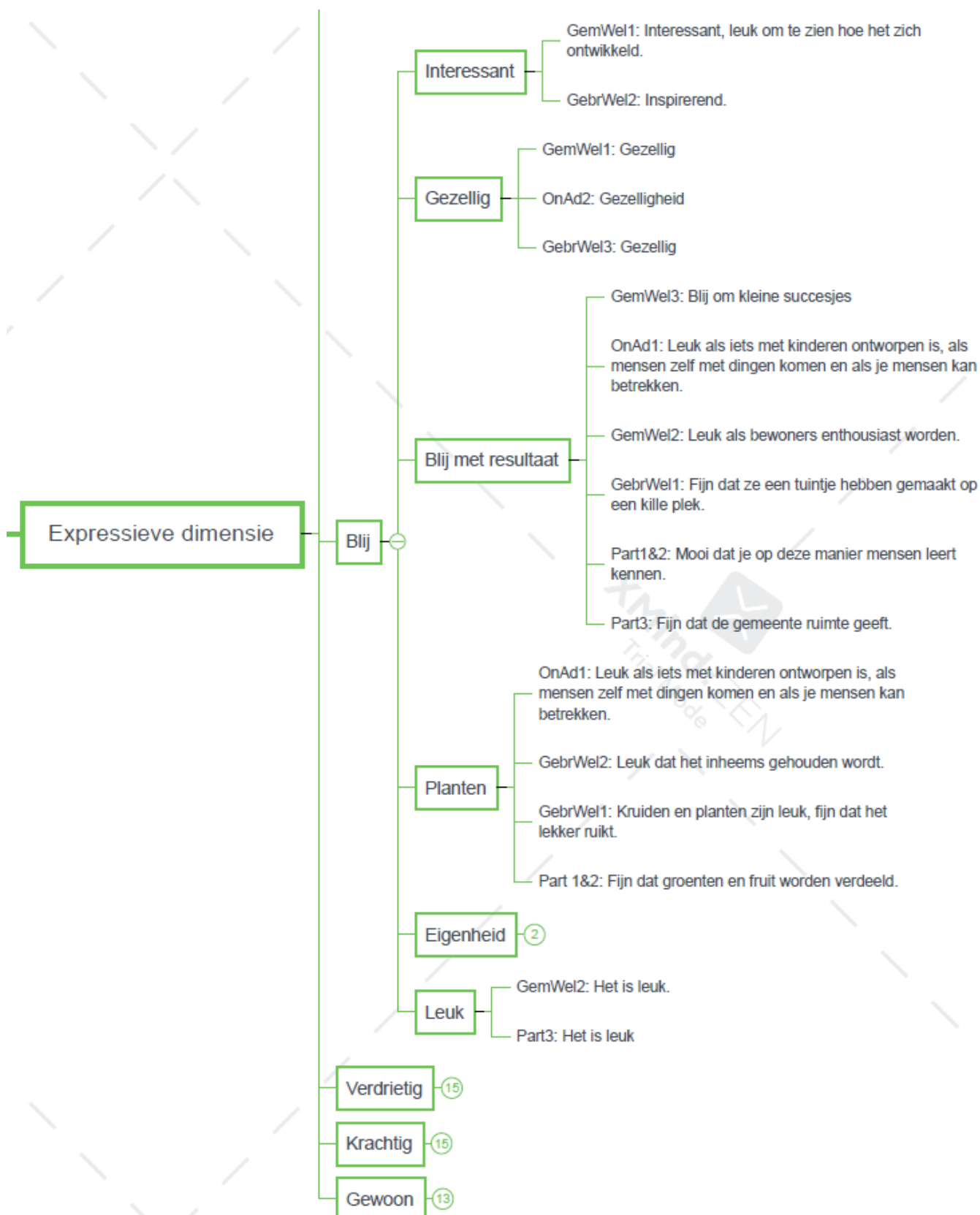
Bijlage 11: Tabel met hoofdthema's gebruikt voor het onderverdelen van de interviews in categorieën
Analyse drie beleavingsdimensies

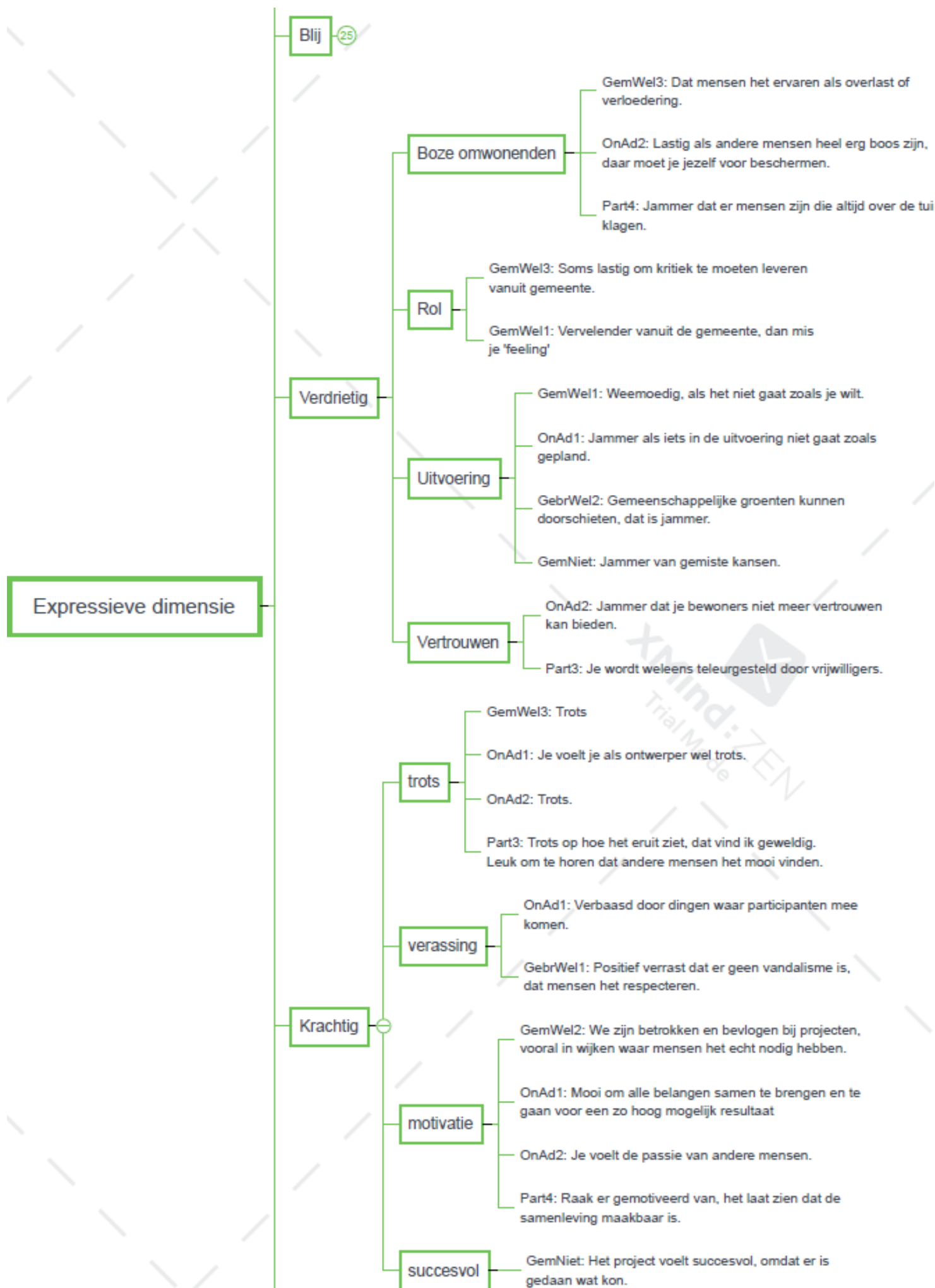

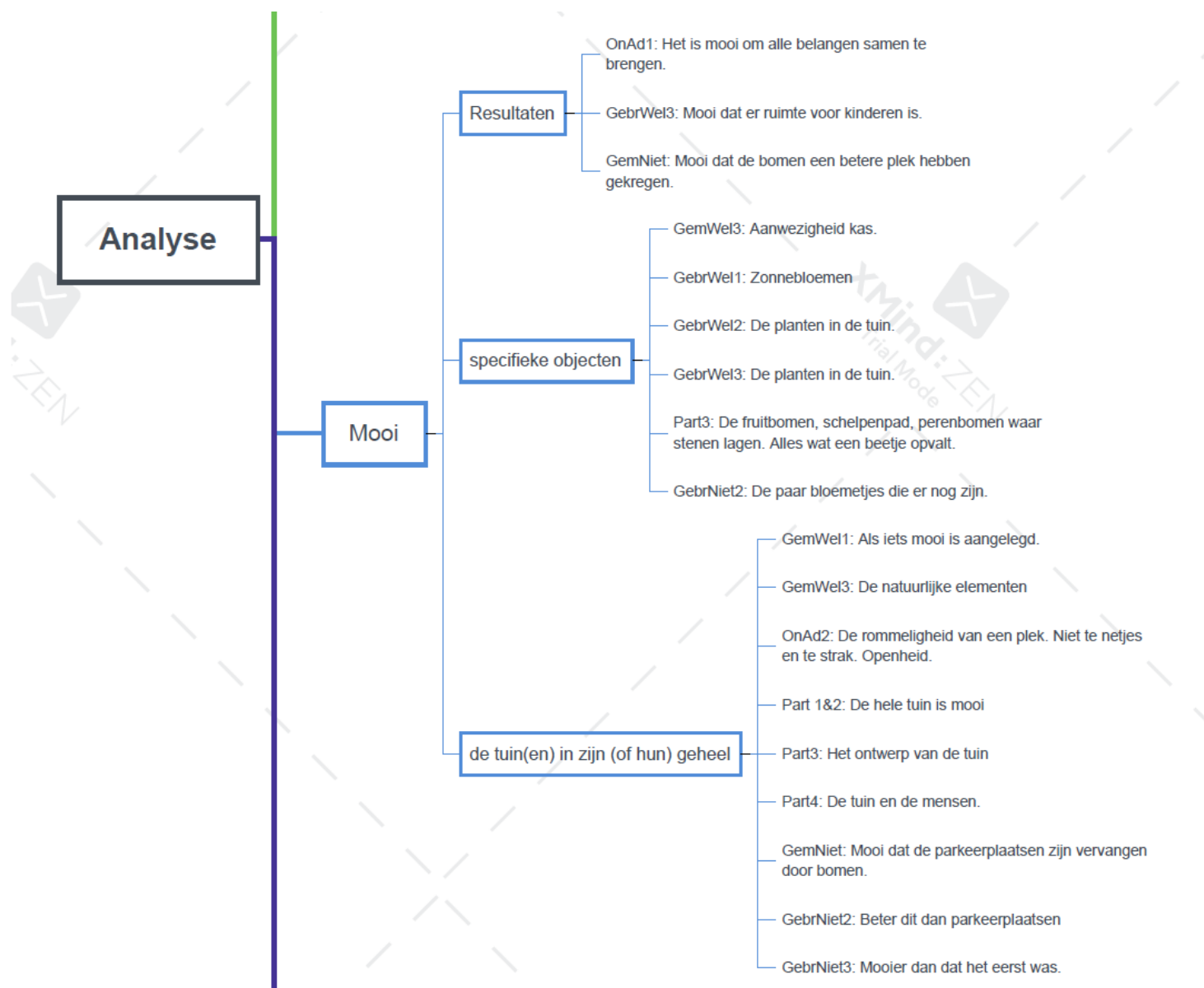

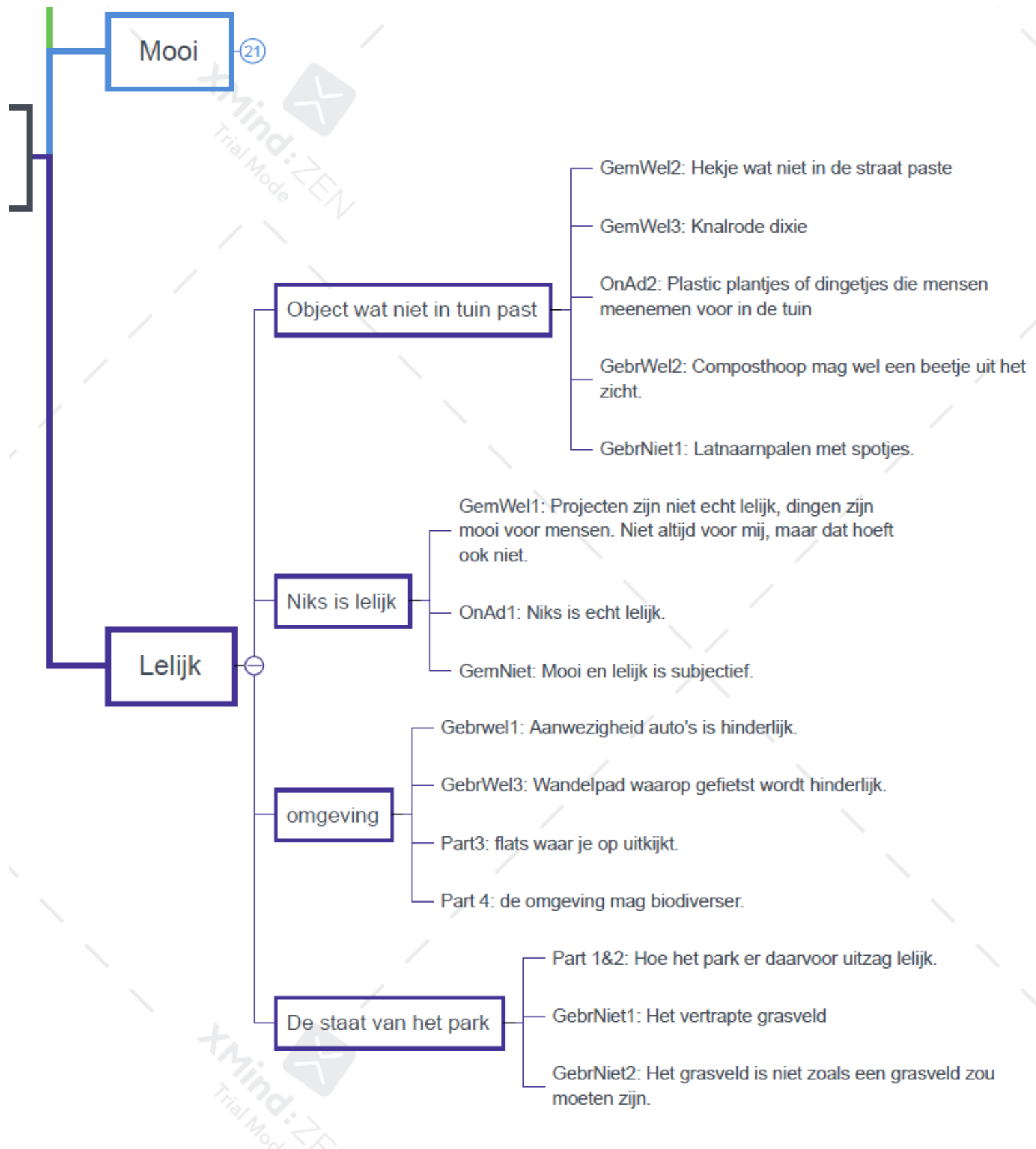

Mooi en lelijk

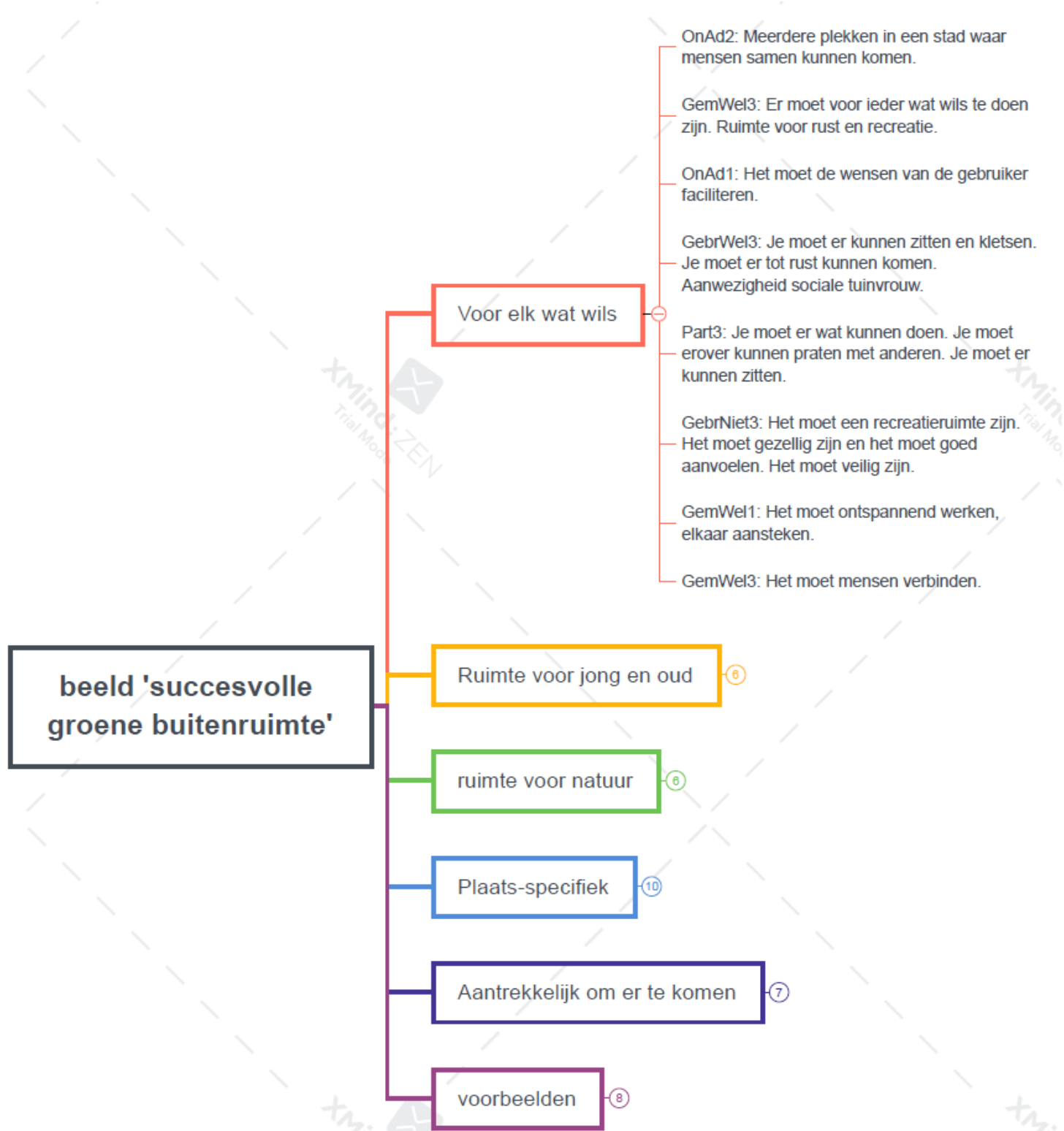

Bijlage 12: Beeld van de betrokken partijen van een 'succesvolle natuurinclusieve buitenruimte'

SGBR	Gemeenten	Ontwerp- en adviesbureau	Gebruikers	Participanten	Gemeente niet participatief	Gebruikers niet participatief
Uiterlijk	Toegankelijk zijn. Mooi ontworpen. Aantrekkelijk om er te komen. Ruimte voor natuur.	Gebiedseigen, autochtoon groen plantmateriaal. Zou mooi zijn als er meerdere plekken zijn in een stad waar mensen samen kunnen komen.	Je moet de goede intenties zien. Er moeten brede paden zijn. Stukje onaantaste natuur. Moeten plantjes zijn.	Meer diversiteit aan planten, bomen en insecten.	Groen en beschut in de zomer	Met mooie verlichting. Meer begroeiing. Er moet schaduw zijn. Het moet volledig ingericht zijn dan alleen een grasveldje met wat bomen. Geen rommel.
Herinneringen/ ervaringen			Moet zijn zoals het Noorderplantsoen. Is zoals Ameland, de Vleien met veel ruimte.		Er had meer uit sommige projecten gehaald kunnen worden, sommige bewoners hadden graag meer groen gezien.	Er moeten geen evenementen plaatsvinden die het gras vertrappen. Zoals de binnentuin van het provinciehuis. Vredig
Voorbeelden	Asgart, Heechterp-Schieringen	Helipoort succes, omdat initiatief van bewoners kwam.	Alle buurttuintjes die succesvol zijn. 'Zoals Oeverloos'.		Het eiland, het paradijs, Gele Rijdersplein	zoals de tuin verderop
Er moet iets te doen zijn / faciliteerd	Moet beleefbaar zijn. Er moet voor ieder wat wils te doen zijn. Ruimte voor rust, recreatie, sport spel en ruimte voor natuur. Clubjes van verschillende mensen moeten kunnen samenkomen.	Faciliteerd de wensen van de gebruiker	Het moet nog gaande zijn. Jong en oud kan samenkomen. Moet vooral voor kinderen zijn. Moet plek voor kinderen zijn. Aanwezigheid sociale tuinvrouw. Je moet er kunnen zitten en kletsen. Je moet er tot rust kunnen komen.	Je moet er wat kunnen doen. Je moet er over kunnen praten met anderen. Je moet er kunnen zitten. Moet natuur zijn. Buurtbewoners moeten eigenaarschap hebben.		Moet voor kinderen zijn. Er moeten meerdere dingen mogelijk zijn, voor jong en oud. Het moet een recreatierruimte zijn. Er moet genoeg meubilair zijn, wat gebruikt wordt door mensen.
Plek afhankelijk	Het moet mogelijk zijn.	Plek moet de gebruiken dienen. Niet alles moet met participatie gebeuren. Hetzelfde project is niet ergens anders op dezelfde manier toe te passen.	Weinig verkeer, dichtbij horeca. Succes afhankelijk van plek. Moet verkeersveilig zijn.	Er moet ruimte voor zijn, moet verkeersveilig zijn. Per straat moet er gekeken worden wat er gedaan kan worden.	In de binnenstad ruimte geslaagd als het gebruik de plek faciliteert.	Het is beter dan dat het eerst was. Het is al goed dat de auto's weg zijn.
Het moet iets opleveren	Ontspannend werken, elkaar aansteken. Moet mensen verbinden.	Het is mooi als het gebiedseigen groen gebruikt voor bijdragen ecologie.			Extra mooi als het iets oplevert voor biodiversiteit. Draagt bij aan ecosysteemdiensten. Bijdragen aan leefbaarheid.	Het moet gezellig zijn en het moet goed aanvoelen. Moet veilig zijn.

Bijlage 13: Tabel met hoofdthema's gebruikt voor het onderscheiden van categorieën van 'succesvolle natuurinclusieve buitenruimtes'

Ruimte voor jong en oud

GemWel3: Clubjes van verschillende mensen moeten kunnen samenkomen.

GebrWel1: Jong en oud kan samenkomen.

GebrWel2: Het moet vooral voor kinderen zijn.

GebrWel3: Er moet plek voor kinderen zijn.

GebrNiet1: Het moet voor kinderen zijn.

GebrNiet3: Er moeten meerdere dingen mogelijk zijn voor jong en oud.

ruimte voor natuur

GemWel3: Er moet ruimte zijn voor de natuur.

OnAd1: Er moet gebiedseigen, autochtoon groen plantenmateriaal worden gebruikt. Mooi als er gebiedseigen groen wordt gebruikt voor bijdragen ecologie.

GebrWel3: Er moet een stukje onaangetaste natuur zijn. Er moeten planten zijn.

Part4: Meer diversiteit aan planten, bomen en insecten. Er moet natuur zijn.

GemNiet: Het moet groen zijn in de zomer. Extra mooi als het iets oplevert voor biodiversiteit. Als het bijdraagt aan ecosystemendiensten.

GebrNiet3: Meer begroeiing. Vollediger ingericht dan alleen een grasveldje met wat bomen.

Plaats-specifiek

Part4: Buurtbewoners moeten eigenaarschap hebben.

GemWel2: Het moet mogelijk zijn op de plek.

OnAd1: De plek moet de gebruiken dienen.

OnAd2: Niet alles moet met participatie gebeuren. Hetzelfde project is niet ergens anders op dezelfde manier toe te passen.

GebrWel1: Weinig verkeer, dichtbij horeca. Succes afhankelijk van de plek.

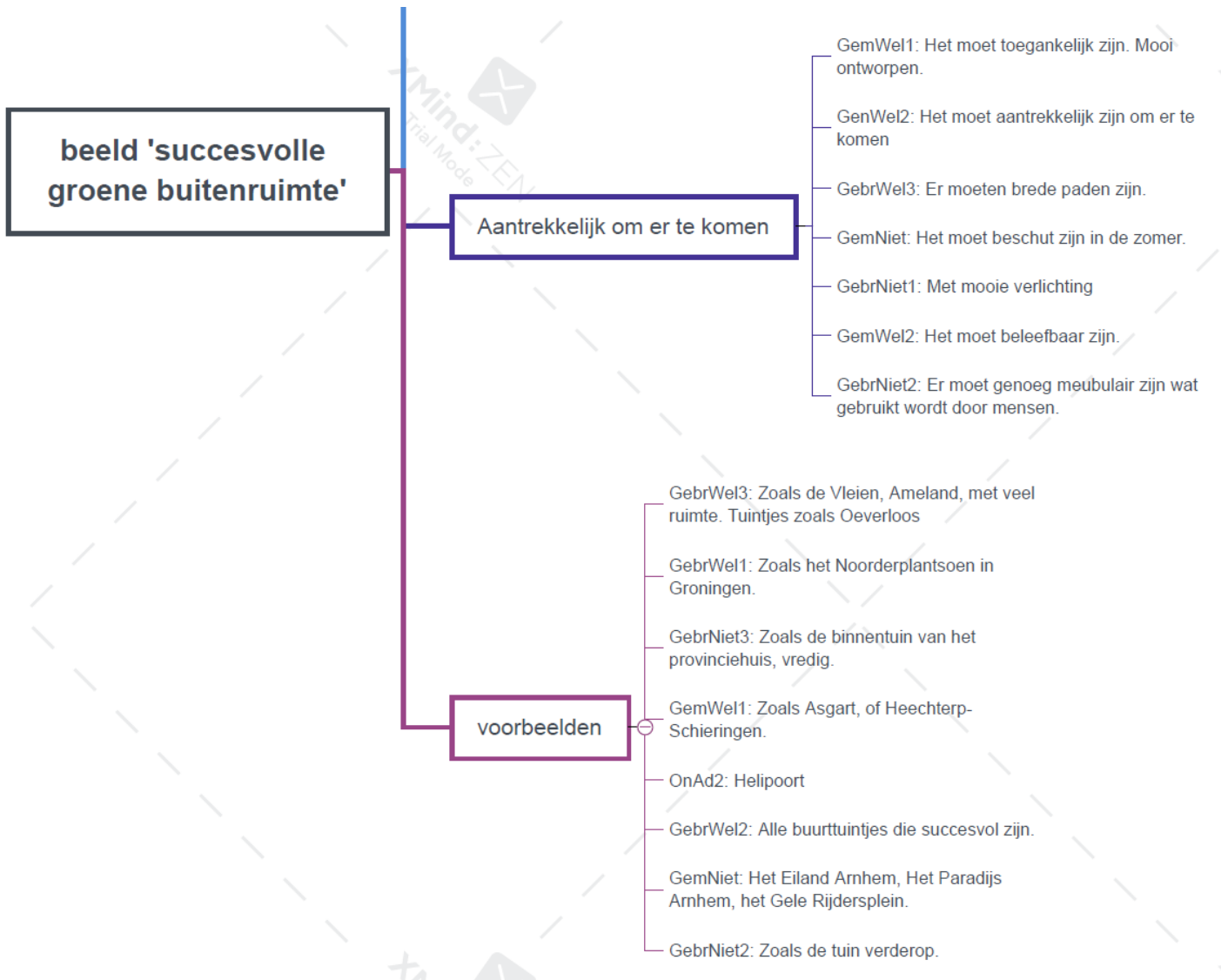
GebrWel2: Het moet verkeersveilig zijn.

Part1&2: Er moet ruimte voor zijn. Het moet verkeersveilig zijn. Per straat moet er gekeken worden wat er gedaan kan worden.

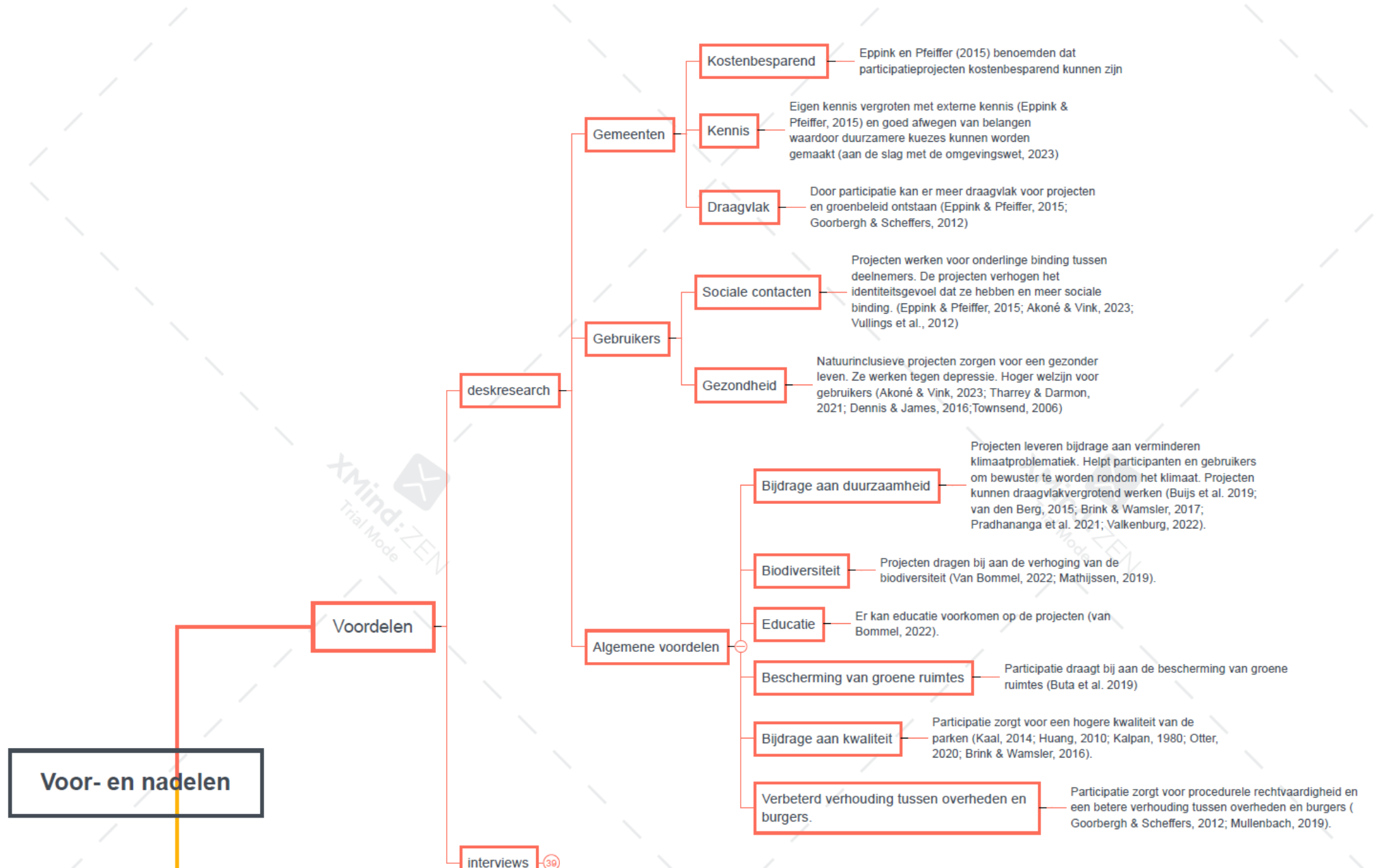
GemNiet: In de binnenstad is een ruimte geslaagd als het gebruik de plek faciliteert.

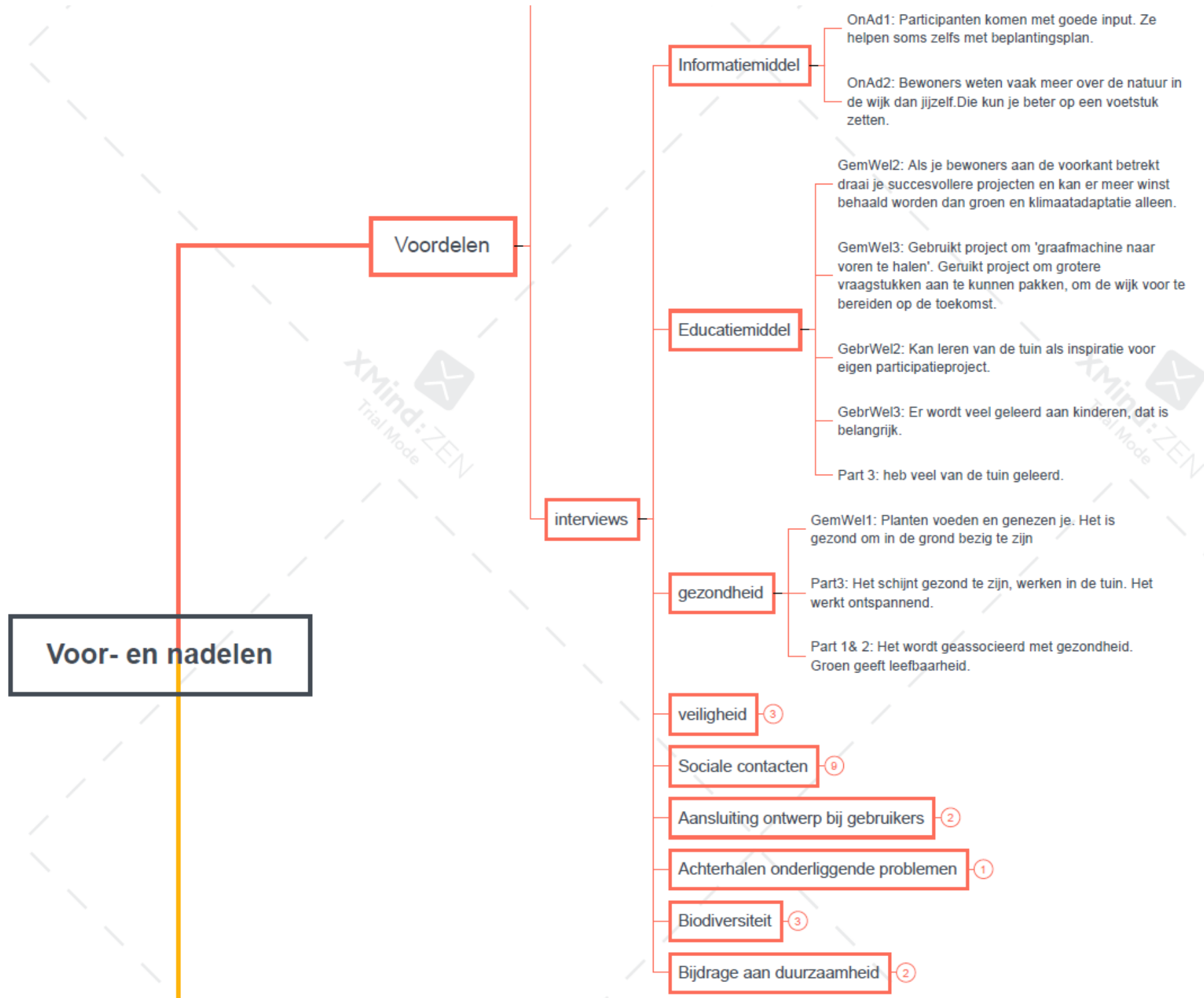
GebrNiet2: Het is al goed dat de auto's weg zijn.

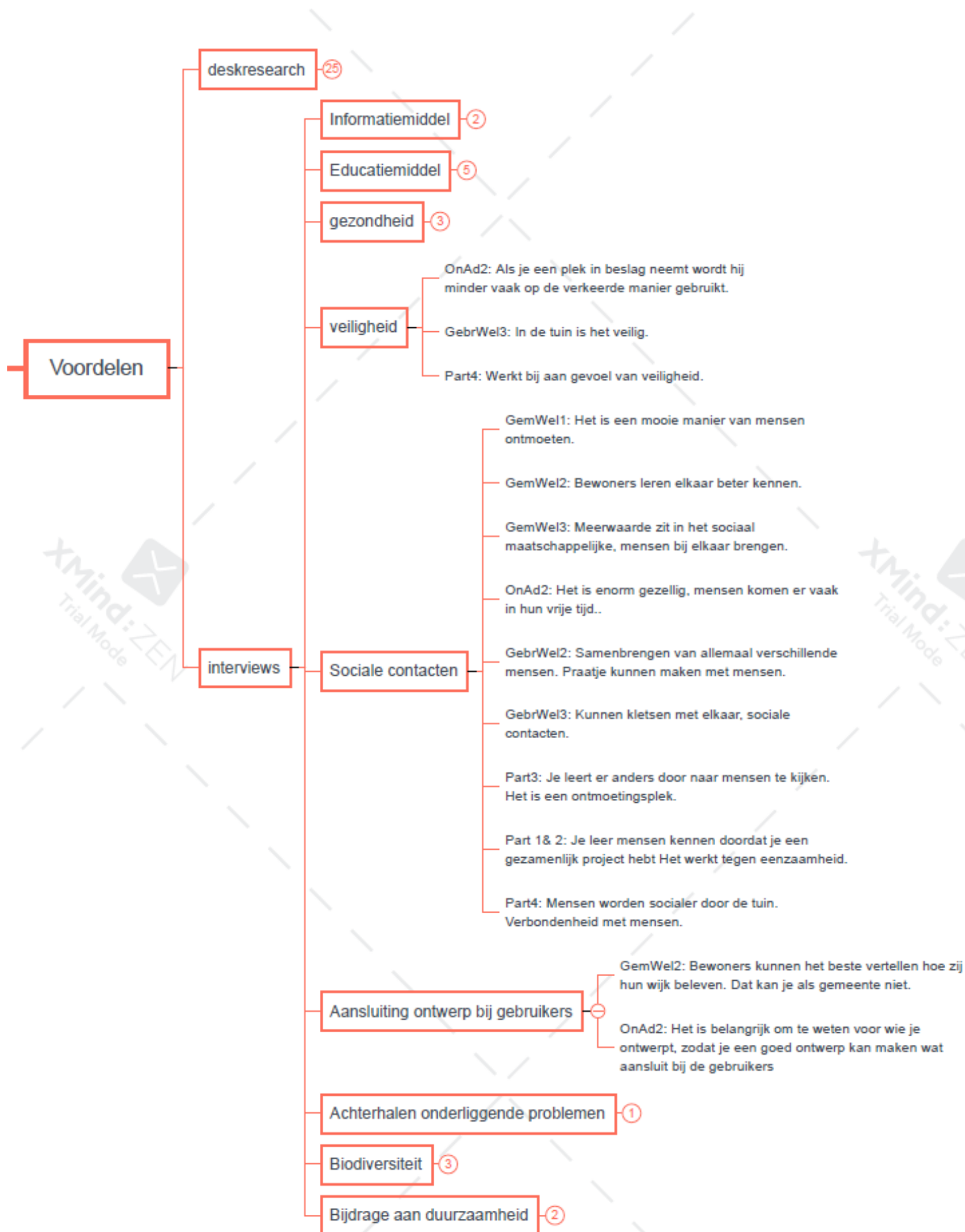
GebrNiet3: Het is al beter dan dat het eerst was.

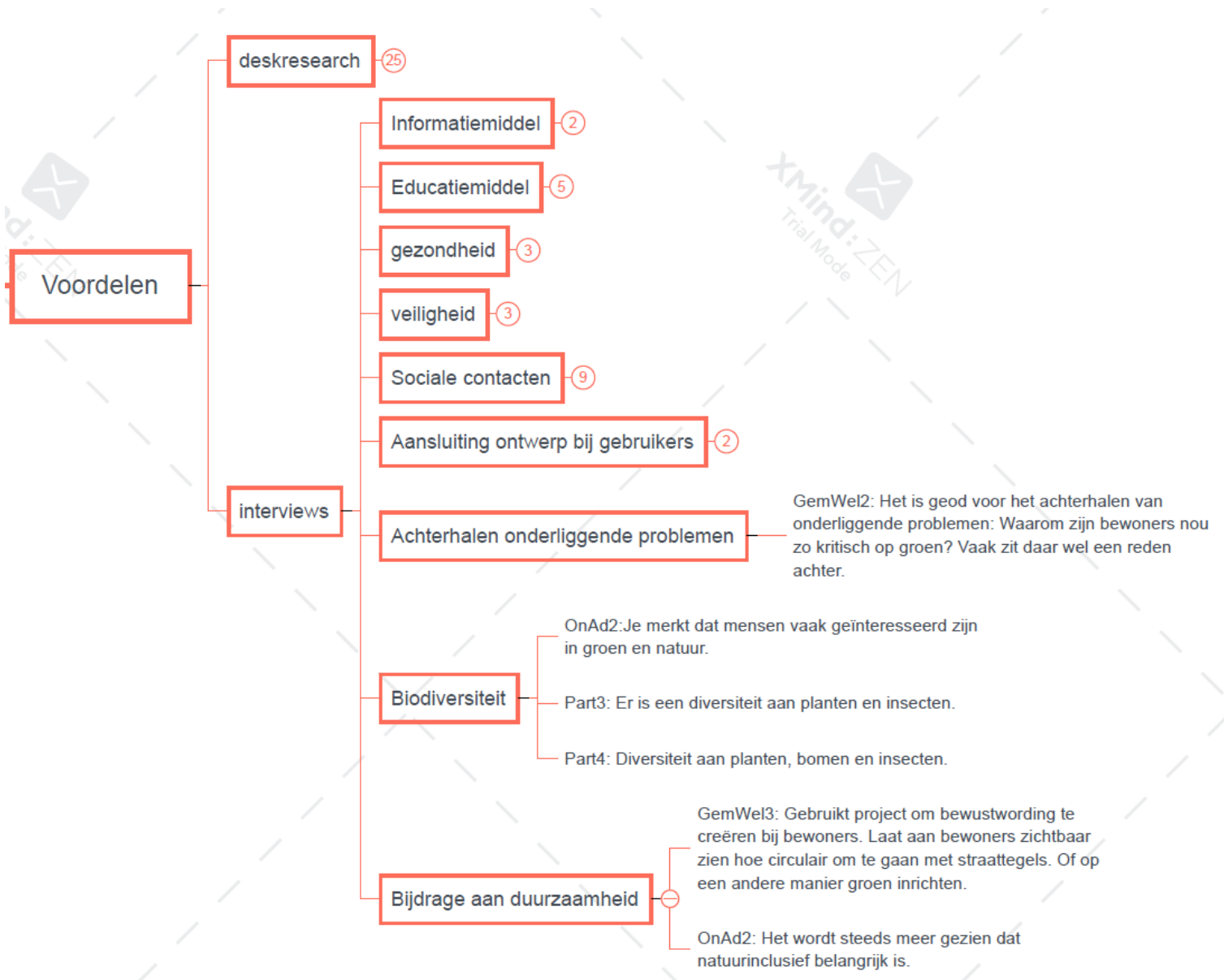

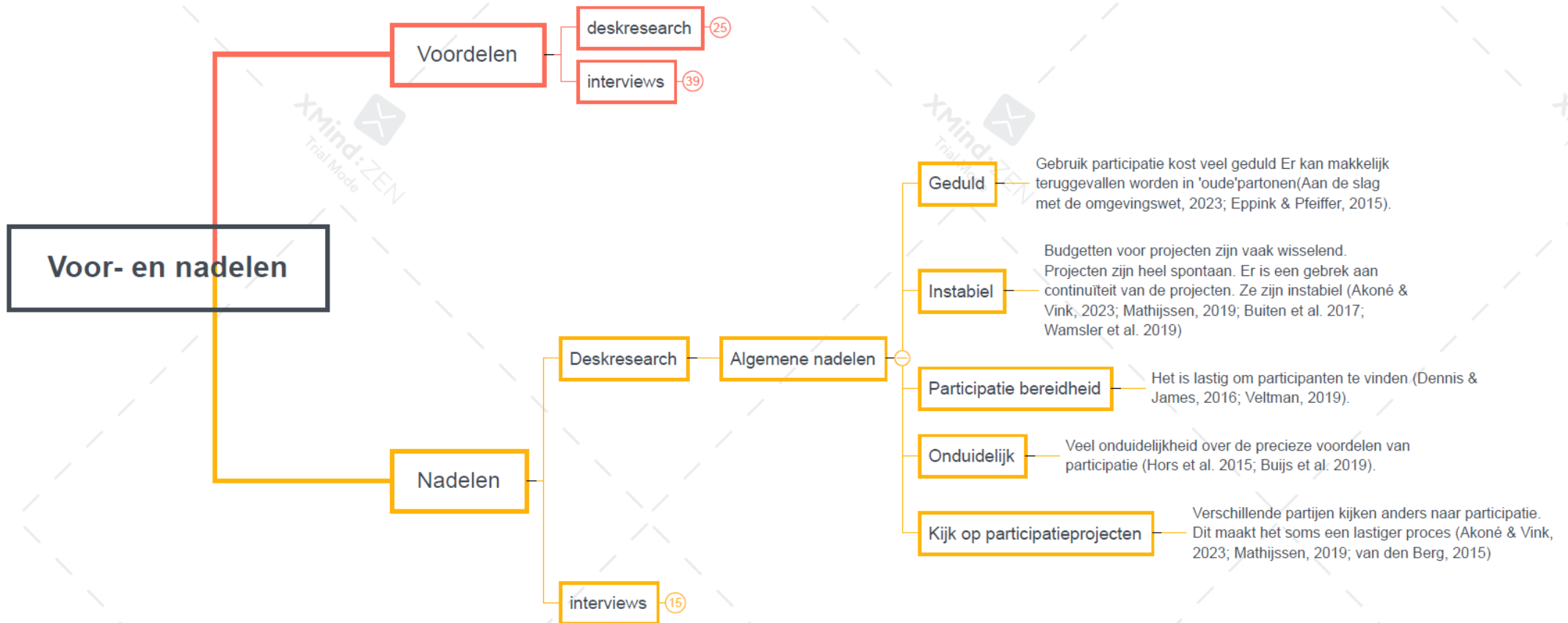
Bijlage 14: Tabel met hoofdthema's gebruikt voor het onderscheiden van de voor- en nadelen uit de deskresearch en interviews

Voor- en nadelen

Nadelen

interviews

tegenwerkende omwonenden

GemWel3: Niet iedereen is blij met de projecten. Het is soms lastig omdat je met veel verschillende type mensen te maken hebt.

OnAd2; Omwonenden zijn soms uitdagend om mee om te gaan. Daar zijn verschillende personen op stukgelopen. Er komt wel enige strijd bij kijken soms

Part4: Omwonenden kunnen tegen projecten zijn en die maken er dan een dagtaak van om te klagen, dat is wel jammer.

Gemeenteparticipatie

OnAd2: Projecten bestaan vaak voor 75% uit gemeenteparticipatie, omdat daar de meeste uitdagingen liggen.

instabiliteit

OnAd2: - We moeten vaak worstelen met de budgetten, omdat het jaarbudgetten zijn en niet voor meerdere jaren. Dus je kan mensen geen vertrouwen bieden omdat je niet weet hoelang een project er gaat zijn

GebrWel2: Soms lastig nieuwe mensen te vinden voor eigen participatieproject. Lastig als er mensen wegvallen.

GemWel2: Initiatiefnemers van projecten kunnen opeens verhuizen.

Part3: Lastig om aan vrijwilligers te komen, je wordt willeens door vrijwilligers teleurgesteld. Dat hoort erbij.

klachten

GemWel2: op het gegeven moment weten bewoners je wel voor alles te vinden. Soms geef je ze een vinger en dan nemen ze je hand.

geduld

GemWel3: Je hebt een lange adem nodig en een sterke ruggengraat.

Bijlage 15: Deskresearch onderzocht op voor- en nadelen in Canva

	Onderzoek / voorbeeld	Voordelen betrokken partijen	Nadelen betrokken partijen
1.	Naar een groene ontmoetingsplek: H. Eppink & L. Pfeiffer, 2015	Gebruikers: Kan helpen met het identiteitsgevoel en de binding tussen deelnemers verhogen. Gemeenten: Kan kostenbesparend zijn, er kan meer draagvlak ontstaan en de kwaliteit kan met externe kennis worden verbeterd.	Gemeenten: Participatieproces gaat gepaard met veel geduld
2.	Burgerinitiatieven in het groen: T. Mathijssen, 2019	Bewoners leveren meestal een bijdrage aan biodiversiteit, landschapsherstel of vergroening. Burgerinitiatieven hebben op sociaal, cultureel en economisch vlak veel meerwaarde. Veel burgerinitiatieven zijn best natuurdeskundig	Projecten kunnen spontaan ontstaan en ook spontaan weer verdwijnen. Overheden zijn vaak selectief, focus ligt vaak op burgers die binnen de beleidslijntjes kleuren, dit kan leiden tot protest.
3.	De meerwaarde van groene burgerinitiatieven: M. Akoné & E. Vink, 2023	Gebruikers: Gezonder leven, meer sociale verbinding, meer welzijn voor gebruikers.	Beleidsmakers kijken met een andere bril dan initiatiefnemers, soms lastig om dat verschil te overbruggen en elkaar te vinden. Wisselende aanspreekpunten bij organisaties en gemeenten maken stabiele samenwerking opbouwen lastig.
4.	De betekenis van lokale (groene) burgerinitiatieven in Arnhem en Nijmegen M. van Bommel, 2022	Projecten zijn een toegevoegde waarde voor de wijk. Ze zijn ook van maatschappelijke waarde: Ze dragen bij aan duurzaamheid, biodiversiteit en hebben een educatieve functie.	
5.	Onderzoekssamenvatting: Bewonersparticipatie voor Nijmeegse parken: M. Otter, 2020	De directe invloed die bewoners hebben op de keuze voor fysieke elementen kan bijdragen aan waardering van het parkje. Afstemmen van de verschillende belangen en het verminderen van zorgen draagt ook bij aan hogere waardering parkje.	
6.	The impact of public participation on the effectiveness of, and users' attachment to, urban neighbourhood parks: S. L. Huang, 2010	Parken met participatie worden beter gebruikt omdat mensen hun behoeften beter kon worden achterhaald en geïmplementeerd. Bewoners waren beter in staat om het beheer over te nemen nadat het park werd opgericht.	
7.	Praktijkverhaal: Samen voor een vitaal gebied: van 'ik floreer' naar 'Zundert Floreert'. Aan de slag met de omgevingswet, 2023	Gemeente: Je weet zeker dat je alle belangen goed hebt afgewogen en duurzame keuzes maakt.	
8.	Nieuwsitem: Burgers belangrijk bij stedelijke klimaatadaptatie, K. van Valkenburg, 20 juli 2022	Door inzetten participatie werden inwoners bewuster (van klimaatadaptatie)	
9.	Urban collective garden participation and health: a systematic literature review of potential benefits for free-living adults. M. Tharrey & N. Darmon, 2021	Gebruikers: De gezondheid en het welzijn van participanten ging omhoog door het participeren.	
10.	Beyond participation: when citizen engagement leads to undesirable outcomes for nature-based solutions and climate change adaptation. C. Wamsler, J. Alkan-Olsson, H. Björn, H. Falck, H. Hanson, T. Oskarsson, E. Simonsson & F. Zelmanow, 2019		Er is een gebrek aan organisatorische flexibiliteit en support om bewoners te faciliteren.
11.	The influence of community attachment and environmental concern on climate-related civic engagement in Lake Superior's north shore region. A. K. Pradhananga, E. K. Green, J. Shepard & M. A. Davenport, 2021	Bewoners die betrokken zijn bij de gemeenschap door sociale links nemen sneller actie tegen klimaatverandering. Ze zijn ook eerder bezorgd over de impact van klimaatverandering op natuurlijke bronnen	Het heeft tijd nodig. Er kan teruggevalen worden in de klassieke wijze, wat uiteindelijk meer tijd kost ook al lijkt het aan de voorkant sneller te gaan.

	Onderzoek / voorbeeld	Voordelen betrokken partijen	Nadelen betrokken partijen
12.	Thesis: Green participation as a strategy to tackle health inequities. L. Veltman, 2019		Er zijn veel grenzen die mensen moeten overwinnen voordat ze gaan participeren
13.	Collaborative Governance for Climate ChangeAdaptation: Mapping citizen-municipality interactions. E. Brink, C. Wamsler, 2017	De toegevoegde waarde van natuur gebruiken is dat het een hogere esthetische waarde opleverd. Het zijn plekken om te recreëren en sociale plekken, ze worden publiekelijk geaccepteerd. Ook kunnen ze in combinatie worden aangepakt met onderwerpen die minder populair zijn, zoals overstromingen en hittegolven.	
14.	User participation in urban green commons: Exploring the links between access, voluntarism, biodiversity and well being. M. Dennis, P. James, 2016	Het maakt synergetische voordelen mogelijk voor mens-natuur relaties in stedelijke omgevingen. Participatie in groene ruimtes kunnen, als ze geïmplementeerd worden in een groen netwerk in steden, voordelen leveren in de vorm van mensen en omgeving gezondheid en veerkrachtigheid.	Grote participatieprojecten hebben minder vrijwilligers omdat dit meer werk kost. Plek heeft veel invloed op succes participatieproject.
15.	User participation in urban green spaces - for the people or the parks? H. Fors, J. F. Molin, M. A. Murphy, C. Konijnendijk- van den Bosch, 2015		Onduidelijk of participatie parken verbeterd, of dat het alleen wordt uitgevoerd in het voordeel van de mensen die erbij betrokken zijn.
16.	Feel blue? Touch green! Participation in forest/woodland management as a treatment for depression. M. Townsend, 2006	Gebruikers: Participatie werkt tegen depressie	
17.	Thesis: De invloed van publieke participatie op de landschapskwaliteit. V. Kaal, 2014	Kwaliteit van groene ruimtes wordt hoger beoordeeld als er met participatie wordt gewerkt.	
18.	Beleving en participatie natuur, landschap en groen in Limburg. A. van den Berg, 2015	'natuurschouw' waarbij buurtbewoners parken en andere natuurlijke plekken in hun buurt bezoeken om ter plaatse problemen te inventariseren. Deze activiteiten kunnen een opstapje vormen naar meer intensieve vormen van participatie en het draagvlak voor natuur, landschap en groen vergroten.	Bedrijven staan iets minder positief tegenover participatieproces dan burgers
19.	Monitoring van groene burgerinitiatieven. L.A.E. Vullings, A.E. Buijs, J.L.M. Donders, D.A. Kamphorst, H. Kramer & S. de Vries, 2012	Effecten op beleving en sociale effecten worden het meeste gemeten en het belangrijkste gevonden bij groene initiatieven.	
20.	Citizen participation in the design and evaluation of a park, R. Kaplan, 1980	Door participatie kan de bestaande ruimte beter worden begrepen en de tekortkomingen en verbeteringen kunnen in kaart worden gebracht. Evaluatie is hierbij belangrijk.	
21.	Community Gardening and Community Development: Individual, Social and Community Benefits of a Community Conservation Program. M. L. Ohmer, P. Meadowcroft, K. Freed & E. Lewis, 2009	Mensen geloven dat de projecten belangrijke factoren zijn voor het verbeteren van gemeenschappen, vooral in minder bedeelde wijken die groene ruimtes en gemeenschapstuinen missen.	
22.	Civic greening and environmental learning in public-access community gardens in Berlin, P. Bendt, S. Barthel & J. Colding, 2013	Er kan veel geleerd worden in gemeenschapstuinen en het is kosten-efficiënt.	
23.	Local communities and protected areas: The mediating role of place attachment for pro-environmental civic engagement. N. Buta, S. M. Holland & K. Kaplanidou, 2014	Participatie is belangrijk voor het instandhouden en beschermen van groene ruimtes.	

24.	Assessing the relationship between community engagement and perceived ownership of an urban park in Philadelphia. L. E. Mullenbach, B. L. Baker, J. Benfield, B. Hickerson & A. J. Mowen	Bewoners een stem geven in wat er gebeurt in parken zorgt voor procedurele rechtvaardigheid	
25.	Investigation the Relationship Between Place Attachment and Community Participation in Residential Areas: A Structural Equation Modelling Approach. E. Hesari, S. M. Moosavy, A. Rohani, S. B. Kivi, M. Ghafourian, B. S. S. Pour, 2020	Er is een positieve relatie tussen participatie en place-attachement	
26.	Burgers voor natuur. A. Buijs, T. Mathijssen, M.-J. Smits, R. van Dam, 2019	Fysieke transities kunnen natuur dichterbij de mensen brengen, waardoor de kloof tussen natuur en mens kleiner wordt. burgerbetrokkenheid kan bijdragen aan versterking van bestaande natuurinclusieve regimes, of aan verbreding, aanpassing, omvorming of zelfs vervanging van niet-natuurinclusieve regimes.	Burgerparticipatie en de resultaten zijn complex, door de diverse visies van partijen op natuurinclusieve burgerparticipatieprojecten. Er is nog veel onduidelijk over de precieze werking, voor- en nadelen van participatie.
27.	Oases in de stad. E. Bulten, M. Hardenbol, M. Harmsen, J. Kok, F. Leenaers, H. Spanier, L. van Wylick, 2017	Gebruikers: Zien meerwaarde in. Groen wordt erg belangrijk gevonden. Gemeenten, initiatiefnemers en betrokkenen benoemen zelf het belang van de initiatieven voor de verschillende waarden. Aanpakken van sociaal economische problemen kan goed samengaan met groen bevorderen in de wijk.	Gebruikers: Gebrek aan continuïteit is lastig.
28.	Participatie @ groene buitenruimte. F. van den Goorbergh, J. Scheffers, 2012	Participatie levert kennis en creativiteit, meer sociale cohesie. Burgers voelen een hogere verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte. Het zorgt voor betere verhoudingen tussen overheden en burgers. Het bespaart tijd en geld. Participatie verhoogt het draagvlak voor beleid, maatregelen of een (groene) plek. Gebruikers: het loont, het hoort en het is leuk.	
	Overige onderzoeken en artikelen meegenomen in het onderzoek naar voor en nadelen natuurinclusieve burgerparticipatie van de verschillende betrokken partijen		
28.	Burgers en landschap deel 2: Trends en theorieën over betrokkenheid burgers. R. van Dam, R. During en I. Salverda, 2008		
29.	Planning for climate change: Is greater public participation the key to succes? P. Burton, J. Nalau, 2013		
30.	Diverging ambitions and instruments for citizen participation across different stages in green infrastructure projects. J. J. Willems, A. Molenveld, W. Voorberg, G. Brinkman, 2019		
31.	Urban collective garden participation and health: a systematic literature review of potential benefits for free-living adults. M. Tharrey, N. Darmon, 2021		
32.	Residential Satisfaction and Civic Engagement: Understanding the Causes of Community Participation. M. C. Grillo, M. A. Teixeira & D. C. Wilson, 2009		
33.	"Community in Bloom": local participation of community gardens in urban Singapore. L. H. H. Tan, H. Neo, 2009		
34.	The relationship between knowledge and community engagement in local urban forest governance: A case study examining the role of resident association members in Mississauga, Canada. S. Butt, S. M. Smith, F. Moola, T. M. Conwau, 2021		
35.	Restoring the amenity and nature conservation values of gravel pits: an ecological restoration and community engagement approach. M. Frey, I. Spellerberg, 2011		

